

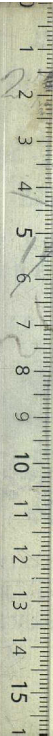
tratum
corum

H I G H I

D C B

NADA
 A
 M
 285

Microfilm.

29

~~582-285~~

21 1 29
D

~~582-11~~

~~004925~~

B
C
D

IIIGIIH

tratum
corum

Prescription
NADA
A
11
85

Microfilm.

LAURENTII

GAMBARAE

BRIXIANI

RERUM SACRARUM

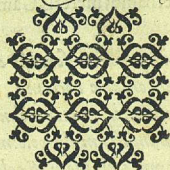
Libri Tres.

IDYLLIORVM

LIBER. VNVS

EDITIO. COPIOSIOR

Del Coll. de la Comp. de N. de Granada
BBB

PERMISSV SUPERIORVM.

ROMAE,

Apud Vincentium Accoltum.

M. D. LXXXII.

Handwritten text in a cursive script, possibly a library or collection mark, including the letters 'I O P M S E X'.

R. 3329
(1)

IACOBUS PACTUS

Siculus Mamertinus

AD LAURENTIVM
GAMBARAM.

F Alsd̄ olim sacros dixerunt secula vates
Impia; qui turpes, qui res cecinere profanas:
Fictaq; carminibus celebrarunt numina vanis:
At tu Cælicolas toto qui pectore, Patremque
Aeternū celebras per sacra hæc carmina; verè
Es sacer; æternamq; mereris Gambarā laudè.

*Si quid imprudeter fortasse dixero, quod
ab Ecclesiæ Romana doctrina, vel consuetu-
dine sit alienum, id præter animi mei senten-
tiam dictum, indictum esse volo: meque, scrip-
taeque mea omnia eiusdem Ecclesiæ iudicio,
& correctioni subijcio.*

Laur. Gamb. Brix.

LAURENTII

GAMBARAE

BRIXIANI.

RERUM SACRARUM

LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM.

Precatur Deum, vt sibi adsit res sacras scribenti ius
su Alexandri Cardinalis Farnesij.

*Vnme Pater, qui Cælum ingens, ter-
ramque creasti,*

*Et Solem, Lunæque globum, fulgen-
tiaque astra:*

*Formastique hominem ex limo; cui
subdere uisum*

Cunæta fuit, quæ terra, creat, queque

educat equor:

Et quæ pascuntur, uirides animalia siluas.

4 DE RERVM SAC.
Tu rege me ignarumque via, rerumque sacrarum;
Vt laude insigni possim super athera ferre,
Qua Christi ob nomen pœnas subiere, necemque.
Teque mihi canere immensa da conditor orbis:
Vnigenamque tuum, & vestri modo numinis auram.

Inclyte Farnesi magnis exerce rebus,
Decurre hunc vna mecum (tua iussa) laborem:
Qui non, vt quondam: nautas, victosque gigantes,
Et falso mutata nouas in corpora formas:
Venantesque viros siluis, Moscumque, Bionemque,
In quibus haud verbum curam reddere verbo,
(Tradidimus rapidis que sponte poemata flammis)

Sed templi media positus testudine carmen
Aeterno meditor Patri, rerumque parenti.
Vos verò dilecta olim secedite Nympha.
Tercentumque Ioues, & numina falsa valete:
Cumque tuis calamis valeas ò semicaper Pan:
Fluminaque alta tuis valeant celebrata poetis:
Et vestro o Musæ comites vos addite Phæbo.
Non ope Pieridum indigeo, nec Applinis aura.
Christus erit nostri princeps, & carminis auctor.
Carmimbusque deos vatum de more, deasque,
(Quos gens prisca olim coluit, gens inscia recti)
Inseruisse meis vltro me pœnitet; & tot
Ocia me incassum quondam truiſſe canendo.
Nunc veniam supplex oro: tu parce precanti
Ob nomen Pater alme tuum; culpamque remitte:
Atque tui cape primitias, fructusque coloni;
Quod tota nunc mente petit; nunc dirige nostras
Per pelagus Pater alme vias: da sistere portu
Naufraga vela; volensque tuo nos numine serua.

Namque vides quantis terra, pelagoque periclis

Iactæ.

Iactemur: quanti nunc sint toto orbe tumultus;
Perque vrbes Latias pestis sauiſſima serpit:
Ei secum fert exitium, secum improba sauum
Mortem homini, cladem peccori, rebusque ruinam,
Et nisi succurras nobis; iam plura vacabunt
Teſta viris, & erunt vacui cultoribus agri:
Nos alias miseri longe migrabimus oras.

Parte alia anguſti feruet maris Helleſponti
Vnda; & arenosum prætexunt mille triremes
Littus: & excidium nobis, stragemque minantur.
Cum Zephyri flabunt aura; tu has Christe profundo
Merge rates, cum proſcendent freta feruida cursu;
Atque iter in Latium multo cum milite tendent.
Nam canimus te præſidium, præſensque fuiſſe
Robur in Ionio dum ponto fregimus hostem,
Hostem animis nimium fidentem & puppibus æreis:
Victoresque domum, & lati spolia ampla, ducesque
Rettulimus: da quod populus tuus inſuper orat,
Et petit: vt poſt hac numquam ſe iactet amarus
Hostis pugnando terra viciffe, marique:
Dicat & inſultans, Deus illos liquit, & vltra
Illius non dextra tegit, nec pugnat, at omnem
Iſmariam poſt hac primo in certamine claſſem,
Armaque, pugnantesque viror vaſto obrue ponto.
Inſtructæque inuent illum non mille triremes,
Bellantum non mille acies: ſed victus in armis
Occumbat; ringatque ſuo freta ſalfa cruore.

ANNVNCIATIONEM

B. MARIAE VIRGINIS.

ARGVMENTVM.

Deus non immemor eorum quæ patribus nostris fuerat pollicitus, ministrum cælestem misit; qui Mariæ nunciaret, diuinum verbum ex ea carnem, salua ipsius virginitate, suscepturum. Cui iucundissimo nuncio illico, vbi Maria assensa est, Deum in utero concipit.

VER erat, & tepidos ducebant sidera soles:
Frondebant atque nouis se se, viridique colore
Vestibant nemora; & tellus lætata recentem.
Ob partum gremio terrestria sidera alebat.
Mira exercebant volucres dulcedine cantus,
Desuetos ob longam hiemem, & mala frigora brumæ.

Cum Deus omnipotens versans promissa sub alto
Pectore, quæ dederat patribus; qui celsa colebant
Oppida Iudææ, & ripas Iordanis, & urbes
Vicinas: cæli statuit demittere ab ære
Æqualem sibi progeniem, mora nulla, minister,
Æterni qui tunc ferret mandata parentis,
Assitit, & nitidum scindens gemmantibus alis
Æthera deuenit Galilææ ad Virginis ædes
Exigua: mox exequitur mandata, Mariamque
Alloquitur (quæ tunc ratem, de more, legebat:
Regali quondam qui oriturum stirpe canebat
Davidis intacto ex vtero, & sine labe pudoris
Virginis infantem Iesum) Salue ætheris ingens
Gloria: namque in te summi est diffusa parentis

Gratia

Gratia: & est tecum Dominus Deus, illa repente
Obstupuit, dictis animum turbata loquentis
Talia: quæ secum dum mente euoluit; ab oris
Interpres misus cæli, sic ora resoluit.

Parce metu, Virgo ante alias accepta parenti
Æterno: tu concipies lætissima prolem
Ætheream, nono paries quam mense, uocabisque
Hanc, Iesum: qui magnus erit, summique parentis
Vnica dicetur proles; scæptrumque tenebit
Davidis, inque domo Iacob dominabitur: & non
Meta erit illius regni, tunc aurea virgo
Credidit: & dixit, rationem effare, modumque,
Quo sint hæc uentura mihi: teque insuper oro
Ne dubiam, incertamque tuo sermone relinquis:
Nam mihi uirginitas est cordi certa; Deo quam
Reктору quondam ipsa animoque, & mente sacraui;
Paruula; cum primum rationis signa subirem.

Tum sic ueridico respondit nuncius ore.
Ipse superueniet diuinus Spiritus in te,
Atque te obumbrabit virtus excelsa, tegetque;
Fœcundamque alium (dictum mirabile) reddet.

Sic Rex æthereus intra tua uiscera sumet
Humanos artus; vteroque exhibit in auras
Virgineo: dehinc terrenis habitabit in oris,
Quodque tua sanctum pura egredietur ab aluo,
Æterni patris dicetur filius: & nunc
Fert utero promissam olim cognata uirilem
Elisabet tua iam sobolem; procedit & illi
Inualide hic mensis sextus; quamquam illa sit quo
Iam pridem confecta graui, steriliisque uocetur.
Nec mirum d' Virgo, quia res nulla omnipotenti est
Ardua, difficilisque Deo, qui cuncta creauit

A 4

EX

*Ex nihilo: teque vllō etiam sine semine matrem
Efficiet: tunc sic excepit regia Virgo.*

*En Domini ancilla: hæc oro iam compleat in me
Dixit Deus, superis qui te demisit ab oris.*

*Tunc patris æterni dilecta in Virginis aluo
Vnica progenies humanos induit artus.*

INVISITATIONEM

B. MARIÆ VIRGINIS.

Ad Cæsarem Gambaram Io: Francisci F.
Episcopum Terdonensem.

ARGVMENTVM.

Maria, cum ex cælesti nuncio cognouisset, Elisabet
ætate iam graui, ac sterili concepisse: eam inuisit.
Narrantur, quæ Elisabet Spiritu sancto repleta in
Mariæ laudem dixerit: quæque ei Maria, omnia in
laudem Dei conuertens, responderit.

DVM tu Terdonem populum, venerande, gubernas
Gambara: cui cura est sacrarum credita rerum:
Qui tibi commissas mala gramina pascere siluis
Non permittis oues, duce te: taxice sub vmbra
(Iria qua riguis sæcundat cursibus agros)
Ducere funerea somnos: precor accipe, quæ nunc
Virginis in laudem cecini: supplexque precari
Sis memor assidue Patrem, qui cuncta regitque,
Et fouet; vt longè strepitantia conterat arma:
In nos Turca serox cum primum castra mouebit.

Tuq;

Tuq; rates defende tuas à Chryste, tua que
Bellantur pelago pro religione, ruuntque
In sua arma tuo pro nomine; nosque gementes
Respice præteritas clades, venturaque damna.

*Intacta postquam sobolem concepit in aluo
Ætheream Virgo Solymis prælata puellis,
Atque magis dilecta Deo (qui eduxit ab oris
Hebræum Pharijs populum; Pharaonis & arma
Immersit pelago) memor & quæ dixerat olim
Nuncius æthereo cæli demissus Olympo:
Constituit celsos Iudæa ascendere montes:
Atque etate grauem cognatam visere: quæ tunc
Progeniem (mirum) sterili gestabat in aluo;
Quam numquam ob senium poterant sperare parentes.
Sic olim iustum Dominus miseratus Abrahamum;
Et sine pignoribus sterili connubia Rachel;
Vtrique heredem indulsit, purissima Virgo
Actutum comitante Deo; quem læta ferebat
Ipsa Maria vtero, properans montana petiuit;
Elisabetque ingressa domum, de more, salutari:
Atque ubi iunxerunt dextras, colloque dederunt
Brachia: tum proles latitans sub ventre senili
Aduentum sensit Christi: exultauit & intra
Viscera: sed perflata fuit cum numine mater
Elisabet, nouitque Dei mysteria, dixit.*

O virgo gentis Iudææ haud gloria tantum,
Sed cæli decus æternum: tu testis subire
Es famulæ dignata tuæ: qua ventre Deumque,
Atque hominem grauido portas sine labe pudoris
Intactam postquam sudisti pectore vocem;
Latitia puer actutum perfusus in aluo
Gestijt, atque nouos sensi sub pectore motus.

Et quoniam mandata Dei; quæ detulit alto
 Aliger è celo iuuenis tibi, credidit vltro
 Mens tua, nil dubitans: omnes te laudibus olim
 Astra super tollent gentes; quæ litus Eoum,
 Hesperiumque colunt: nec erunt dicta iurita Patris
 Aeterni: sed eris omni admirabilis quo.

Tunc Virgo his dictis mentem letata, animumque,
 Talibus ora modis soluit. tu conditor alti
 Aetheris, & terre, meus hic te spiritus à te
 Dependens cumulat laude: & iam numine plenus
 Ipse tuo longe exultat: quia magnus Olympo
 Me me humilem ancillam omnipotens respexit ab alto:
 Propterea dicent auicentia secla beatam
 Fæmineam me stirpem inter: concessit enim Rex
 Magna potens mihi dona vltro: sanctumque vocabunt
 Perpetuo illius nomen: nec limite clausa
 Vllo erit illius pietas metuentibus ipsum.
 Quin etiam fastu, atque animis, vel diuite regno
 Elatos dextra infernas detruxit ad umbras:
 Assuere atque humiles opibus dedit ille, & egenos
 Haud aluit parco victu, debinc repulit auro,
 Et latis dites fundis, promissaque uoluens
 Olim animo patribus nostris, sòbolique future,
 Suscepit populum clara de stirpe parentum
 Ducentem genus egregium. sic fata, morata est
 Elisabeth testis: ter Lunæ cornua donec
 Orbe nouo coiere simul: mox læta recessit;
 Atque viam carpens patrias deuenit ad ades.

IN NATALEM DOMINI

Ad Alexandrum Farnesium Card.

ARGVMENTVM.

Ioseph cum Maria prægnante in Bethleem venit: vt ex
 edicto, nomen suum, ac familiam profiteretur. quo
 loco incolumi, virginitate Maria Christum peperita
 quem mox vicini pastores cælesti nuncio moni-
 ti adorauerunt.

NON voco vos Musarum figmenta secuta:
 Sunt etenim penitus quæ dicam incognita uobis.
 Christus erit nostri princeps, & carminis auctor:
 Quem tellus colit, & celsi plaga lucida cali:
 Quem semper pennata cohors circumuolat; & cui
 Gaudentes plaudunt manibus cum carmina dicunt.
 Vos memorate manus Medæ sanguine tinctas
 Natorum, fratrisque: simul bella impia fratrum:
 Quos Thebana tulit tellus in luminis auras:
 Ne nos quod canimus incestet fasque, piumpque
 Musa suo celebrans inhonesto carmine laudes.

Tu vero nostri columen, rerumque mearum
 Præsidium Farnesi ingens, nunc perlege, quæ iam
 In Mariæ partum cecini, quæ sola Deumque,
 Atque hominem dedit in lucem; nostræque salutis
 Auctorem certum peperit, rerumque parentem.
 Farnesi, ipse igitur referam, te iudice, quem non
 Hæc fugiunt arcana, legis nam sæpe sacrorum
 Scripta patrum, & uoluis fidei fundamina nostræ.
 Tendebat; cum iam rediens bruma aspera montesque,
 Atque

Atque vrbes, camposque simul nix alta tegebat:
 In Bethlem Iuda sola cum coniuge Ioseph,
 Regali referens deductam à sanguine gentem;
 Cum pax aquoreos tractus, terrasque colebat;
 Describi Augustus nam tunc mandauerat omnes
 Instarent sed cum iam debita tempora partus
 Virginei; hospitioque locus cum non foret vllus,
 Ob gentem innumeram, qua tunc properabat ad urbem,
 Præsida Cyriro Syria, vt nomenque, genusque
 Ederet ipsa suum; subierunt protinus ambo
 Desertam, atque humilem sedem ingredientibus, hicq;
 Infantem haud læso peperit Maria alma pudore,
 Cum medio cursu iam sidera voluebantur;
 Fessaque carpebant dulces animalia somnos,
 Quæ nemora alta colunt, seu stagna, marisque profunda
 Exesas cautes; & agri, siluæque silebant.
 Vt rubus ardebat miro circumdatus igni:
 Egregius factis Moses quem vidit ab vlla
 Non tamen exustum flamma: sic illa reluxit
 Post partum inuiolata, nec vllum passa dolorem.
 At postquam puerum peperit sanctissima virgo:
 Ex summo lux clara polo demissa repleuit
 Obscurum stabulum, & cæcis nox atra fugatis
 Effulsit tenebris: mage quam si sole recenti
 Mane foret persusa nouo: circumque canentum
 Audita aligerum voces, & plausibus æther
 Insonuit, cæloque ignes micuere sereno,
 Tunc lætata nouo Galilæa puerpera partu,
 Non visum se explere potest, inuauit vsque morari:
 Humanaque Deum admirans sub imagine, supple
 Infantem hæc: rari vlnis complectitur, insitque.

O salue humani generis spes vna, salusque,

Digne

Digne puer regnare polo: te non tenet aula,
 Nec muros aulea tegunt, non regia pubes
 Te natum obseruat regem: sed nasceris anro,
 Quo tener ethereas fudisti in luminis auras
 Vagitus inter duo bruta animalia; vilique
 Effultus stipula durum præsepe cubile
 Dat tibi pro molli strato, non murice amictus
 Te fouet incoctus Tyrio: non fascia puro
 Intertexta vias auro; quas sæmina Coa
 Disposuit: sed te vilis circumdat amictus.
 Tu vero ante alios totis que gaudia terris
 Expectate dabis; quas grates ipsa rependam,
 Vt mater tua sum: demque vbera nunc tibi nate,
 Nate Deo Deus ipse, poli cui regia paret?

Sic virgo vultum roseo suffusa rubore
 Auctorem peperisse suum lætatur: at ille
 Attollens oculos ad dulcia verba parentis;
 In matris tacitum inspirat noua gaudia potus.
 Dumque acies geminas admiranda teneret
 In puerum humano sub corpore numen habentem;
 Assistit pemata cohors pastoribus alta
 Arce poli demissa; canuntque per aera dulces
 Ore mados; lætisque mapalia lumine multo
 Pastorum lustrant, qui tempore noctis agebant
 Excubias; pecudumque greges, armenta superque:
 Pectoribus quorum terrorem iniecerat atras
 Per noctis lux illa prius non visa tenebras;
 Totque chori aligerum cæli per inania cantus
 Edentes illos iuxta, cunctantur, & hærent
 Pastores, trepidique suis in ouilibus astant.
 Vnus at illorum, cælo dum pendet in alto,

Balantium

Balantum tali compellat voce magistros.

Ne vos pastores ouium timor vrgeat vllus:

Namque ego ab etherea sum missus nuncijs arce:

Ut vobis (nec vana loquor) noua gaudia pandam.

Infantem peperit Virgo sub paupere tecto

Sub noctem hanc mediam; quem tot cecinere vicissim

Veridici nates venturum in luminis auras:

Qui genus humanum celi deducet ad alta

Atria; uestrorum & tollet peccata parentum:

Eductum & tenebris populum mox trasferet almam

In lucem; celi que domos, optataque regna.

Ite alacres, tantosque metus deponite uos ð

Pastores: quibus est concessum cernere primum

Virgineo ex utero ad presepia iulia natum

Regemque, genitumque Deo, mortalia membra

Indutum, cum sit Deus immortalis. at illi

Verterunt iter ad tanti cumabula Regis.

Vt Venere, uident diuini signa decoris

In puero: seniorque illorum uersus ad illos,

Hic puer est Deus, ð socij, cęlestibus oris

Deducens genus egregium: mox lumina uertens

Ad matrem: felix, inquit, Virgo incluta: namque

Non uultus tibi mortalis (nec fallor) & ipsa

Non hominem tua uox sonat, o sanctissima Virgo.

Nos quoque felices, erimus, quibus ora tueri

Concessit Pater omnipotens sub tegmine agresti

Infantis, teque ante alios uidisse parentem;

Alipedumque choros iuuenum aspexisse: domumque

Hanc humilem supra Patris, nati que canentum

Certatim tantas non uno carmine laudes.

His dictis, humiles, letique ex ordine, flexo

Poplite adorant puerum, rerumque parentem:

sed

Sed cum pallerent nondum uaga sydera, ob ortus
Purpureos Solis, rediere in uirgea septa,
Sat notum per iter campis, letique uicissim
Perpetua æternum celebrarunt laude parentem

IN EPIPHANIAM DOMINI.

Ad Alexandrum Rufinum Romanum.

ARGUMENTVM.

Dicit eo die tria contigisse miranda. Et Christum à
Magis fuisse adoratum, & à Ioanne baptizatum: &
aquam ab eo in nuptijs in uinum conuersam. Dein
de ad Magos rediens, dicit. Eos, Christum adoratu-
ros uenisse primum Hierosolymam; deinde ab He-
rode in Bethleem missos: ubi Christum & adora-
uerunt, & allatis muneribus donauerunt.

HÆC Rufine dies summo est gratissima calo:
Qua canimus Christū infantem sub paupere tecto
Cum uidere Magi; & puero tria dona tulere:
Quos stella Eois radians perduxit ab oris.
Hac sua membra etiam Christus Iordanis in unda
Luce sacra tingens, mortalia vulnera lauit:
Et nostras remouens culpas, primique parentis
Commissum cunctis caelestia regna reclusit.
Hac etiam conuertit aquas in uitea (mirum)
Pocula, conuinuas inter, tetaeque iugales.
Ipse Magos referam ductos à sidere ad urbem

Qua

Qua Christum dederat virgo sanctissima partu.

Hesperij fama, Eois & didita terris
 Detulerat regnator em terraque, marisque
 Vitales hausisse auras prope fluminis Undam
 Ante alias gratam gustu Iordanis amœni:
 Tres liquere Magi multis comitantibus oras,
 Exorians Sol ante alias quas lumine primo
 Illustrat, densasque fugat per inane tenebras
 Qui rerum varios casus, & sidera norant:
 (Non famam, ast veterum uatum monumenta secuti)
 Stella quibus monstrauit iter non cognita calo
 Insolita splendore nitens pulcherrima visu
 Ante alios astrorum ignes & corpore maior
 Effulgens; puero uenissent limina donec;
 Parua quidem: sed quæ terræ, pontique tenerent
 Hospitio Dominum regali ab origine natum.
 Hi primum Solymorum arces uenerè, premebat
 Quas tunc imperio nulli feritate secundus,
 Agrestique animo Herodes; sedemque requirunt
 Qua superas cæli Christus prodisset in auras,
 Has uerò ut spargi uoces audiuit iniquus
 Herodes; sensitque noui incunabula Regis:
 Territus obstupuit: mox in diuersa trahebat
 Infelix animum dubium: namque ille putabat
 Limina se pelli nato sub Principe; quæ tot
 Venturum uates cecinere. atque hæc ubi secum
 Euoluit; iubet ipse Magos in celsa uocari
 Atria Migdonijs centum subnixa columnis:
 Atque illos statuens media testudine tecti
 Dicite uos, quæ causa uide quo tenditis? & quid
 Queritis bis nostris regionibus? inquit. at vnus
 Illicrum senior defigens lumina terra,

Cunctis.

Constatuſq; moram exiguam facit; oraq; contra
 Sustulit Herodem, breuiterq; hæc edidit ore.

Non errore uis, casuue has uenimus oras:
 Stella uiam è cælo nobis monstrauit aperto:
 Huc alacres animis ferimur, uatumq; sacrorum
 Veridicis olim dictis, & lumine tanti
 Sideris; ut Regem liceat spectare potente in
 Terrarum, cæliq; Deum: quem tempore longo
 Tot per terrarum tractus, tot perq; labores
 Querimus; ut meritis Regi impendamus honores:
 Dona que nobiscum tulimus, offerre parati
 Huic puero. mora nulla, uocat clam in tecta tyrannus
 Sacrarum rerum primos, templique ministros:
 Et querit quibus ille puer nascatur in oris:
 Quem Christum appellant uatum monumenta piorum.

Talia primores templi responsa dederunt.
 In Bethlem nasci Christum: sit manibus illa
 Parua licet. tunc dissimilans rex talibus inſit.
 O gens ante alias felix, quibus ora tueri
 Concessum est nati Regis, cui seruiet ingens
 Orbis, & atheri tractus, pelagusque profundum:
 Atque per innumeras deduci à sidere terras.
 Ite agite o memores nostri: uestro mihi grata
 Nuncia ferte precor reditu; lactentis ut almos
 Conſpiciam pueri uultus, & latus adorem:
 Dignaue dona feram mecum, nec plura locutus:
 Sed dextra, lauaue manu deduxit ad alta
 Limina regalis tecti; nunc dulcibus illos
 Colloquijs, & nunc promisso munere mulcens.

Ut liquere Magi regemque, domumque superbam;
 Ad Bethlem læti contendunt mania parue.
 Tunc subito, emicuit stelle iubar, atque iter omne

B Flaminius

Flammis signavit solitis; ad limina donec
 Virginis adueneret: suo nam præuia cursu
 Stella micans monstrabat iter: sidusque secuti
 Optatum tenuere locum: nam constitit astrum
 Virginei partus supra (mirabile) tectum,
 Huc puerum ingressi submisso poplite adorant:
 Et puero obtulerunt alacres sua munera; Regi
 Dant aurum; feralem homini dant munere myrrham;
 Vt vero dant thura Deo: dehinc nocte quietem
 Per placidam admoniti e celo, non iussa facesunt
 Herodis: magno infantis nam numine freti,
 Ad notas rediere, alio sed tramite, sedes.

IN SANCTOS MAGOS

Ad Thomam Aldobrandinum Siluestri F.

ARGUMENTVM.

Orat sanctos illos Magos, vt pro salute nostra Deum
 precentur.

FELICES saluete Magi: quos præuia calo
 Stella viam docuit magni ad præsepe Tonantis:
 Quem partu dedit in lucem Galilæia Virgo,
 Non longè quæ Iordanis sacra noluitur vnda.
 Vos, oro vt sicut tectò vidistis agresti
 Infantem positum, vita, nostræque salutis
 Auctorem: celsa Christus cum sede sedebit;
 Cumque tuba totus clangore remugiet æther;
 Confestimque anima in sua corpora prima redibunt;
 Pependet quas iudicio iustissimus acri:

Vnicui-

Vnicuique suo infligens pro crimine pœnas:
 Dignaque pro meritis persolucens præmia iustis:
 Sic olim liceat nobis hunc cernere eundem
 Tranantem solisque vias, calique tenentem
 Atria: nosque vnà secum super æthera tollat:
 Et statuat, iusti qua fulgent haud secus ac Sol:
 Adiutos precibus vestris, & virginis almæ;
 Progeniem superas qua talem effudit in auras.

Scripsimus hæc tibi pauca tuo dulcissime iussu
 O Thoma: que non Musa, non vanus Apollo
 Dictauit: sed blanda Dei spirantis in aures
 Aura meas, aura è celo demissa sereno.

IN PURIFICATIONEM

B. MARIÆ VIRGINIS.

ARGUMENTVM.

Maria virgo quadragesimo à partu die abiit Hierusa-
 lem cum Ioseph: vt, secundum legem, puerum Do-
 mino sisterent. referuntur quæ Symeon viso puero-
 diuino numine afflatus dixerit.

SOL quadraginta cursu peragrauerat orbes;
 Salvatorem hominum postquam sanctissima virgo,
 Auctorem & lucis peperit; cum coniuge venit
 Egregiam Solymorum urbem, non immemor unquam
 Hebræe legis: quæ prisco more iubebat
 Infantes offerre pias cum munere ad aras.
 Immunisque foret quamuis ea muneris huius,
 Maiorum veteres ritus tamen ipsa secuta,

B 2 Dctulis

Detulit in templum puerum cum coniuge Ioseph.
 Tunc Symeon, Solymos inter quo non erat alter
 Iustior; afflatus diuino numine, sacrum
 Illicet in templum venit multo obstus aëo.
 Diuine hic auræ responsum acceperat amiss
 Iam multis, non visurum se limina læti,
 Non gelidæ mortis faciem; nisi cerneret olim
 Illum; quem toties vates cecinere per annos
 Præteritos Christum Domini: quæ pectore secum
 Cuncta volubabat recolens noctesque, diesque
 Aduentum Christi spatijs instare propinquis.

Vt vero ingressus templum est, viditque Mariam,
 Quæ comitata viro puerum sacram super aram
 Sistebat; pullosque duos, de more, columbæ:
 Continuo agnouit Christum; lateque frequenti
 Exultans plausu, puerum est veneratus, & vrbis
 Infantem accipiens, atque oscula plurima libans;
 Atque hilari exclamans, has fudit pectore voces.

Aduenit promissa dies lætissima seruo
 Magne Paters; qua tu Dominus me carcere vincituro
 Iam pridem duro, in pacem, placidamque quietem
 Dimittas; tu scis, quoniam iam viximus, atque
 Exactos fragilis vitæ protraximus annos:
 Nanque salutare aspexerunt lumina lumen
 Nostra tuum, natum populis, & gentibus illud;
 Quod votis petiere olim, Israelis vt ingens
 Cuncta per ora virum volitet felicibus alis
 Gloria, & excursu percurrat littus vtrumque.

Tunc Maria, & Ioseph intentis auribus astant;
 Quæque super puero audierant mirantur vterque.

Ad Fuluium Vrsinum Iulij F.

ARGUMENTVM.

Postea quam Ioseph cum Christo, & Maria in Aegy-
 ptum profectus est: Herodes misit, qui occiderent
 pueros, qui in Bethleem, & in eius finibus erant.
 Quo impio rege extincto, Ioseph cum Maria, &
 puero in Israel regressus, habitauit in Nazaret.

Nunc quoniam nos haud comitari ad fertilis oras
 Tendētem Aegypti Christum cū matre, Iosephūq;
 Herodis fugeret dum seui iras minasque,
 Possumus, his vna saltem celebrabimus illos
 Carminibus, quanquam deductis inlycte Fului.
 Atque vitam mihi nunc summi concedat Olympi
 Regnator; possim vt præconia digna referre;
 Et meritas illi laudes, & reddere nota.

Aeterni qui ferre solet mandata parentis
 Alatus Seraphim Iosepho apparuit altum
 Per somnum; cum cuncta silent, tacitisque quiescunt
 In siluis, stabulisque feræ, carpitque soporem
 Optatum mortale genus: mox talibus insit.

Surge age; & Actutum per amica silentia noctis
 Carpe viam Aegyptum versus; atque accipe tecum
 Et puerum, & pueri matrem: nanque hora propinquat,
 Qua rex Herodes nulli feritate secundus
 Bethlemijs nuper natum perquirat in oris;

Inuentum vt perimat gladio: versatque sub alto
Pectore nunc, puerum possit quibus artibus ipsum
Perdere; tu celerans urbem fuge, dixit: & olli
Iniecit desiderium sua linquere testā;

Exilioque suas sedes summo fulgerent sidera celo;
Urbe est Bethlemia egressus cum coniuge Ioseph.
Et puero, trepidansque Aegyptia regna petebat.

Interea infantes teneros mandarāt iniquus
Occidi Herodes: urbis qui testā colebant
Bethlemig, & fines circum: sed tenderet oras
Dum Pharias Ioseph recolens mandata parentis
Cum matre, atque eius puero: iam maximus alta
Sidera pulsabat clamor sublatus ad auras
Fœmicum ob sonitum passim per testā, viasque
Sed lachrymis sine quis posset, gemituque referre
Hoc inhumane nefas, infandumque? athera matres

Altum incendebant vllulatibus: illa capillos
Vnquibus, illa genas scindebat: pars sua pugnis
Pectora tundebant, pars multo sparsa cruore
Infantum, perimi ferro per corpus adactō
Optabant: sociasque suis se addere natis.
Tantus erat clamor tota ingeminatus in vrbe.

Herodes post tot scelera exitialia, turpi est
Consumptus morbo: atque animam cum sunderet, ille
Urbis primores occidi iussit; vt omnis
Mœsta domus foret ob cladem, cœdesque suorum:
Ne possent lati ciues gaudere suam tunc
Ob mortem: ast essent intenti ducere pompas
Funereas, & flere suos, & condere terra.
Humani sitiens adeo fuit ille cruoris;
Vt post mortem etiam gauderet sanguine: cœso.

Tunc

Tunc Pater atheri Rex, & dominator Olympi
Aligerum iuuenem Celi demisit ab arce
Ad Ioseph; qui tunc patrijs velut exul ab oris
Longè aberat marens, Aegyptiaque arua colebat.
Vade age; & hæc, inquit, defer mea iussa per auras.
Et dic Iosepho, vt redeat, secumque reducat
Cum puero matrem in patriam: quoniam furor, omnisq;
Ira illaudati Regis concessit, & vltra
Ne timeat, tenebrosa tenent quem tartara regem;
Ense mihi aequalem prolem qui perdere ferro
Quærebat: secuit subito celer ille volatu
Obscura noctis tenebras, sed emque petiuit
Ioseph; qui tunc stratis in vilibus altum
Carpebat somnum: fert & mandata parentis
Aeterni. Ioseph confurgens brachia tendit
Ad calum afflatus caelesti, atque excitus aura;
Deinde Deo grates agit, enarratque parenti
Somnia, & accipiens puerum cum matre, reliquis
Aegypti externam sedem, in patriamq; referit se,
Iamque Palestina reduces consinia terra
Contigerant: passim cum didita fama ferebat,
Archelaum regem patrijs confidere regnis,
Et premere imperio Iudæam. substitit, atque
Extimuit: Pater omnipotens solatus at illum est:
Qui somno admonitus Galilæa vertit ad oras
Latus iter, tenuitque viam cum coniuge ad urbem
Nazaret, & multos ibi vixit duriter annos.

B 4

INNO.

Ad Hippolytum Aldobrandinum Silue
fri F. Auditorem Rotæ.

ARGVMENTVVM.

Maximam quidem lætitiã attulit Christi natalis cœ
litibus: at ingentem luctum matribus, quæ Bethleë
eiusque fines incolebant. Deplorat auctor eorum
necem: refertque varias diuersarum matrum queri
monias, miserabiles illas quidem, sed tamen lectu
iucundas.

Hippolyte euoluis dum sacra volumina legum:
Et populis solers das iura, en accipe carmen
Iam toties tibi promissum, defensor, amansque
Iustitię, & recti columen: tu perlege quæ iam
Dixerunt misera natorum in funere matres;
Quos frustra seruis, & nulli impietatis secundus
Herodes iussit violento occumbere ferro.

Læticia perfusus erat sublimis Olympus,
Et chorus alatus iuuenum cælestibus oris
Exultans latè natumq̃, Patremque canebant;
Cum Virgo peperit vitæ, nostraque salutis
Auctorem Christum: sed luctus matribus ingens
Illis; indictus, Bethles quæ tecta colebant,
Et fines: nam Rex cali in sua regna vocabat
Illarum infantes. hæc olim sacra futuro
Debita erant agno; qui labem sanguine fuso
Tolleret antiquam nostrorum ob prima parentum

Crimina

Crimina (pro dirum facinus) per compita nati,
Perque domos cecidere, velut concisa bidentum
Corpora, Iudæi faciunt cum sacra parenti
Aeterno: magnum exitium, spectacula sæua,
Sed neque visa prius: en passim stringitur ensis
Letifer; inde cruor latè æstuat: & tamen illi,
Quem quarit rex Herodes male perdere, nullam
Vim tulit: at matres longos per colla capillos
Discerpunt, crebrisq̃, implent vluatibus auras:
Et misera quantum quærebant condere natos:
Infantes gremio; tantum quoque tendere contra
Disstrictos gladios illi, vultuq̃, feroces
Horribili intentare necem, vagitus ad auras
Undique sublimis fertur per inania cæli,
Milite cum forti pugnamq̃, edebat iniquam;
Nec pugna poterat natum subducere mater.
Ille traherat atrox infantem; ast illa tenebat
Cunctorum auxilium implorans hominumq̃, Patrisq̃
Aeterni, atque oculos lachrymis vorabat amaris:
Sæue petis, dicens, rigidò mea viscera ferro,
Seruauit quæ non tales ego mater in vsus.
Lac frustra tibi nate dedi, solatia quondam,
Nunc matri misera dolor ingens, ò ubi vultus
Siderei, nec non præstantis gratia formę?
In Libyæ syrtes tulerunt mea gaudia venti.
Nunc ego te tantis consoßum corpora cerno
Vulneribus, quid nunc restat mihi? nil nisi luctus,
Nil nisi & æternus dolor: hæc tua vulnera semper
Hærebunt animo, cædesque hæc facta per oras
Bethlemias, donec veniat meta vltima vita.
Ast alia has voces lachrymis dabat intermixtis.
Vnum tu miles tantum scelerate requiris;

Qui

Qui puer est, vnusque, & iter quo verterit, & qua
 Tecta colat: nescis, serus & reperire latentem
 Illum vnum haud vnquam poteris: sed nunc tamen oēs
 Das leto, tua prospiciunt quos lumina natos.
 Quem genii ad terram illidis, nec commouet vlla
 Te pietas, matrisque dolor. dicebat & illa.
 Comprime saeue manum: non est haec victima magno
 Sueta Deo offerri: cum sint sacra annua templo:
 At venia est aetas pueri dignissima; non hic
 Promeruit sic occidi sauiissime milos.
 Desine arenosis committere semina sulcis.
 Quid flores nuper natos succidis: & illos
 Sub pedibus teris, atque hortorum euellis honores?
 Mæsta parens alia hæc lachrymis dicebat obortis:
 Ense isto misera pectus transfige volentis:
 Si mea culpa necis causa est: namque hæc mea vita
 Est iniuisa mihi nato moriente superstes.
 Ipse tuas scdare manus rex sanguine nostro
 Immerito, iussit: crudelis tu quoque miles.
 Crudelis num tu magis, an rex impius ille?
 Impius ille quidem est: crudelis tu quoque miles.
 Ast alia infelix tollebat ad æthera vocem:
 Sancte veni puer de calo demisse supremo;
 Veridici vates quem prædicere diu, iam
 Venturum; & te ostende palam, teque ipse videndum
 Da turba huic; qua te non cessat querere: namque
 Te viso cadet in terram, suaque arma reponet:
 Incutiet tibi nec quisquam per membra timorem:
 At pacem orabunt cuncti, & sua brachia tendent.

IN INNOCENTES.

Celebrat beatos illos pueros, qui primi pro Christo
 sanguinem fudere, Deinde inuehitur in Herodem:
 quem dicit apud inferos tantæ impietatis pœ-
 nas luere. Deinde per eorum necem Christum ob-
 secrat, vt impendentia à nobis pericula propulset.

PURPUREI flores saluete, haud quos vagus imber,
 Haud ros nocturnus, non in conualle virenti
 Umbra olim eduxit cælo capita alta sereno:
 Sanguine sed vestro perfusi, clara tulistis
 Præmia, & ante alios primos meruistis honores.
 Vos Deus ipse suo duram pro nomine mortem
 Oppetere elegit: vos princeps victima Christi:
 Vos olim ornastis siluas, & prata colore
 Purpureo; cui Narcissus, cui purpura cedit:
 Limina nunc, celsique domos decoratis Olympi;
 Et superi vestrīs incingunt tempora sertis
 Vos quoque felices matres, quibus edere fœtus
 Hos licuit superis gratos, summoque parenti.
 Tu verò Herodes pestis emissa latebris
 Infernis hoc ause nefas tam triste, iaces nunc
 Infelix fontes inter, scelerumque phalangas:
 Hic vbi Sol non luce sua, non Luna tenebras
 Depellunt: vbi flamma vorax, & viua per umbras.
 Nigrantes Barathri tetrum dant sulfura odorem:
 Et sumit de te sceleratas impia pœnas
 Gens olim depulsa polo omnipotentis ob iram;
 Cum primas cæli sedes, & Patris honorem
 Posceret æterni; quam tunc cœlestibus oris

Omnipotens genitor barathri detruisit ad umbras.

Infantes puerorum anima, & felicia cæli

Agmina & exultant alacres, lætoque fruuntur

Æterni Patris aspectu; teque aspra ferentem

Supplicia aspiciunt, & regna obscura tenentem,

Nos proni ante tuas aras te Christe precamur

Infantum pro vagitu, pro sanguine fuso;

Vt nos iactatos tantarum in turbine rerum,

Atque inter seui funesta pericula belli

Defendas pietate tua: namque arida tamquam

Nubila nos erimus sine te: que flatibus ætæ

Huc illuc Boreæ magnum per inane feruntur;

Et tanquam sine luce dies, sine frugibus agri.

FLETVS CHRISTI

super Hierusalem.

Ad Ascanium Salimbenum Viterbiensem.

Iuriconsultum.

ARGVMENTVM.

Christus Hierosolymam voluptatibus deditam defle-
nit; vt in maximum excidium non multo post in
kursuram.

Christus oliuifero descendens monte per umbras;
Cum peteret multis circum comitantibus urbem
Hierusalem; que tum dixit, cum cerneret illam
Delicias inter choreis, epulisque vacantem;
Salimbene audi: dum frigida Caprarolę
Tectæ colis, loca Farnesio gratissima; cum Sol

Feruet,

Feruet, & arescunt siccis iam faucibus: amnes.

Venerat alma dies, proprio qua sanguine Christus

Humanum genus à noxa, barathrique profundo

Eriperet, remouens veteris contagia culpę:

Qui Marthę vt fratrem superas reuocauit ad oras;

Cum Solymam peteret multis comitantibus; urbem

Aspiciens claram ante alias, opibusque potentem,

Atque frequentantem positus conuiuia mensis;

Et festa lætas agitantem luce choreas;

Constitit illachrymans; ruperitque hanc pectore vocem.

Hierusalem infelix, nescis tempus quę, meumque

Aduentum, quo tuta fores, & libera ab omni

Pernicie hostili, funesta & cęde tuorum.

Ecce tibi veniet multis adoperta tenebris

Improuisa dies; que te, & tua mænia lætę

Euertet; tum strata solo tua tectæ iacebunt.

Hierusalem longę infelix, que pœna manet te

Aspera, crudelisque; tamen tibi debita: quam non

Effugies, misera ante alias, vrbs inclyta quondam.

Dixit, & ingressus multis comitantibus urbem est.

Hierusalem infelix; queris que perdere mundi

Rectorem: & facies paucis post cęca diebus.

Ecce cades oblita Deum, cędesque tuorum

Ante oculos, stragemque hominum, excidiumque; videbis

Urbisque, templique tui: quin tu quoque tela

Inter, & arma virum pignantum; & corpora cęsa

Strata cades, tanto nec tempora longa supersunt

Excidio; ruet ignis edax tua mænia, & urbem

In cinerem vertet; nec non pars ipsa superstes

Aerummis; belloque, alias ducetur in oras;

Seruiet atque alijs dominis, tua dextera quem non

Vatibus è sacris ferro est aggressa? deditque

Horri-

Horribili leto: & tellus madefacta cruore est
 Innocu o. tu non vltra dominaberis: eheu
 Heu Solyma infelix: qua nulla beator ante
 Vrbs fuit, eterno neque gratior vlla parenti,
 Tu seruas patrios mores; que dedere morti
 Vitam optas, post tot languentia membra salutis
 Reddita, signa etiam post tot manifesta per oras
 Iudæas, quæ tu vidisti ingrata: dabis sed
 Ob mentem læuam ipsa acri sub iudice pœnam.
 Nec scelerata diu lætabere: namque securis
 Arboris ad radicem altam est; quam sternere multis
 Vulneribus parat ad terram; mox tradere flammis.
 Ab quoties voluit, si non, heu, stulta fuisses,
 Ipse tuos natos tegere, atque fouere sub alis
 Christus: vti gallina suos solet anxia pullos.

IN CHRISTVM IN CRUCE pendentem.

Ad Læuinum Torrentium Archidiaconum
Leodiensem.

ARGVMENTVM.

Deplorat Christi mortem: enumeratque prodigia, que
in ea facta sunt.

TRISTIA mortales vna vos dicite mecum
 Carmina; funerisque intendite frondibus aras:
 Nam venit lugenda dies; qua purpureus Sol
 Oculuit nitidos picea caligine vultus:

Et mundi hanc molem immensam sine lucem reliquit:
 Inque duas partes (visu mirabile) velum
 Ingentis templi scissum est, discissaque multis
 Saxa locis; vitæque etiam defuncta piorum
 Corpora multa patrum, tumulus inclusa paternis
 Ad superas rediere auras: tellusque repente
 Illo eodem tremuit moriente inspersa cruore
 Expirantis heri: sacro dum sanguine cernit
 Concretos crines, & apertum pectus acuta
 Cuspide: & ex spinis Regem nouaserta gerentem.
 Te nunc ad lacrymas, teque ad suspiria vates
 Torrenti Læuine voco. cane tristitia mecum
 Carmina ob immeritam mortem pendentis Iesu
 In Cruce: & alternis modulans tua pectora dextra
 Tunde manu: Christi que alta super arbore vtrasque
 Palmas, affixosque pedes nunc aspice ferro:
 Et madidum in pectus pendens caput: aspice sacrum
 Sanguine respersum mixto cum puluere corpus.
 Nos proni ante tuas multis cum fletibus aras
 Christe te adoramus sub sexta tempora lucis.
 Tu nostras dignare preces audire, tuosque
 Aerumnis mersos tantis, rerumque tumultu
 Ingenti, varioque: premit nam Thracius hostis
 Hinc, illinc effrena virum gens, que colit oras;
 Quas Aquilo tundit spirans strepitantibus alis.
 Te Læuine Deus patrias perducat ad oras;
 Incolumem; semperque regat; te lucida donec
 Tecta tua fabricata manu, sedesque tenebunt.
 Nec dubita; non te linquet Galilæa Virgo;
 Cuius tu ethereos cecimisti Virginis ortus.
 Vitamque, & sanctos obitus, superisque receptam
 Sedibus ad dextram nati, magnique parentis.

DE RERVM ISA C.
IN DIEM PENTECOSTES

Ad Marcum Antonium Amulium Cardin.

ARGVMENTVM.

Quinquagesimo post Christi resurrectionem die, super totam piorum turbam in vnum locum coactam descendit diuinus ille Spiritus ignearum linguarum instar; seditque super singulos illos. Qui post illum cœlestis Spiritus haustum, & omnium linguis, & sine timore vllō Christi nomen prædicabant.

Quinquaginta nitens terris ostenderat ortus
Aurora; & totidem cursu compleuerat orbes;
Carcere perfracto postquam, patribusq; solutis
Victor ab infernis Christus surrexerat oris;
Et clarus celi celsas ascenderat arces:
Faminceq; parens Christi circumdata cœtu;
Et patres numero bissesti, turbaq; multa;
Secreta qua in sede Sion collecta latebat:
Assiduaq; prece expectabant dona magistri
Iam promissa sui; subito cum lux noua circum
Visa polo est, flammaram instar, descendere ab alto
Ingenti strepitu, magnoque immixta fragore,
Et totam illustrare domum; patrumq; supremis
Verticibus visa ardentes considerare lingua.

Agnouere Dei nomen, promissaq; dona
Bissesti patres, pariterque cœta piorum
Turba virum; quibus infusum diuinitus alma est
Aurai atherèum lumen: mox numine pleni
Mentemque, pectusque nouo; noua verba serebant

Ad

Ad populum: & mira celebrabant laude parentem
Aeternum, ac natum, & diuini numinis auram.
Egressique domo, constanti fronte salutis
Auctorem magnis referebant vocibus vltro.

Hic aderant varię gentes, linguisque, habituque,
Quę siluas habitant medorum, & diuitis oras
Persidis, atque Arabum tractus, & inhospita Ponti
Littora, quaque bibunt Tyberini flumen, & vndas,
Quę scindunt Babylonem urbem, Maurusia quaque
Arua colunt; arua infrenis habitata colonis:
Quę patrio audierant illos sermone loquentes.

Atque aliquis rerum sacrarum ignarus, & almi
Occulta virtute Dei venientis ab alto
Aethere, miratus stupet in nouitate, videt dum
Talia, & ingenti tectâ insonuisse fragore;
Agnoscitque suę distincta vocabula lingua.
Aduenit tunc ille dies, quem dixerat olim
Numine cœlesti mentem perfusus Ioel:
Impia gens quamuis hâuisse hos pocula musti
Diceret: at postquam diuinum insudit amorem
Mentibus accensis supremi numinis aura
Descendens celo, haud flammam, ferrumque timebant
Bissesti patres, & cetera turba piorum;
Intrepidi at mortem per vulnera mille petebant,
Spargentes populis diuini semina verbi.

Vnanimes Christum ante aras oremus Amuli;
Qui patrię decora alta tuis virtutibus auge;
Pectoribus nostris ille idem spiritus adsit
Infusus, Domino in seruos demissus ab alto.
Atque vtinam Christus nobis concedat, vt ipsum
Regnantem celo possimus cernere nostros
Post obitus, misera post tanta incommoda vita;

C

vi-

*Viuentem postquam in terris non vidimus ipsum,
Versantemque homines inter, populosque docentem,
Iordanis quos irriguis interluit vndis.*

*Admittasque preces vtinam pater optime nostras:
Nam furor armorum, & belli longe insonat horror:
Nostraque crudelis bello quatit oppida miles;*

*Et nostrum scindit pelagus iam barbara classis.
Has ponto tu mergerates: te vindice tanquam
Sint stipula à ventis agitata; sint velut altis
Arentes siluæ in saxis, quas flamma perurit;
Immissis que fuit Boreas violentus habentis:
In nos quæ saua arma ferant, bellumque minantur.*

IVDICIVM EXTREMVM

Ad Andream Patricium Striceonem
à Secretis Polonia Regis.

ARGVMENTVM.

Dicit tremendum extremi iudicij diem, enumerans multa prodigia illud præcurrentia. Quo die Christus magna cum maiestate veniens; hinc piorum bene facta, illinc impiorum scelera memorabit. Hisque æterno igni traditis, illos ad cælestia secum, æternaque gaudia perducet.

Andrea eloquio, linguaque insignis vtraque;
Cui mens sincera est, & ab omni labe remota:
Quiq; tuis latium scriptis felicibus ornas
Sermonem: atque iuvas gentes, quæ flumina Batis,

Atque

*Atq; Athesis, Rhodanique bibunt, & fertilis Istri:
Alta tibi moliris iter ad sidera; & inferis
Te quoque conspicuum fama caelestibus oris.
Inspice, quæ nuper cecini de luce tremenda;
Qua Christus, postquam cuncti in sua membra redibunt,
Sontibus, atque pijs sua debita præmia reddet.*

*Mente diem quoties extremum, animoq; reuoluo:
Cum iudex Christus sublimi sede sedebit;
Atq; tubæ totus clangore remugiet ather,
Confestimq; animæ in sua corpora queq; redibunt;
Perpendet quas iudicio iustissimus acris,
Vnicuiq; suo instigans pro crimine pœnas;
Digna q; pro meritis persoluens præmia iustis:
Ossa quatit toties gelidus tremor; oraque miris
Pallent nostra modis, membris seque implicat horror.*

*Quis non horrescet, cum toto scuiet orbe
Pestis, dira fames, bellumq; tremorq; sub altis
Visceribus terræ infusus terrebit vtrumq;
Littus; & arescent homines; ceu casa securi
Aestu abies solet in medio: signa ardua flammis,
Inq; voluta ruent; orbis soluetur in ignes
Terrificos; voluent maria aspra ad littora fluctus,
Et totum implebunt resonis stridoribus orbem?*

*Namq; erit illa dies v're Dominiq; Deique,
Non hominis; qui dum totis calor igneus olim
His terris miseris artus, & membra foueret,
Quod voluit semper fecit: nam fecerat illum
Esse sua spontis dum viueret omnipotens Rex,
Rex cali, terræq; simul, rerumq; creator.
Sed qui seruarunt summi præcepta parentis,
Non anxi fas, atque nefas miscere, piumque;
Atq; dolis capere infantes; & matribus arma*

Detestata sequi; aut thalamos violare iugales;
 Ignotosq; deos colere, & subuertere leges
 Antiquas; veteresque patrum contemnere mores;
 Instantis non horrescent hi signa ruinae,
 Labentesue astrorum ignes, non murmura ponti
 Insolita, aut rapidis agitata tonitrua ventis.
 Optato aduentu Domini noua gaudia mente
 Concipient, & venisse alacres felicia dicent
 Tempora, quæ Christus iustis mortalibus olim
 Prædixit, patrijs vitam dum degeret oris,
 Cum Christus virtute sua nos firmet, opemq;
 Afferat, in rebusq; potens adiutor egenis
 Sit; quæ nos miseros circumstant vndique, & vrgent.

Propterea non nostra timor, non terror habebit
 Pectora, non mentes nostras; licet illicit omnia
 Ardua terrarum in medium mare transportentur
 Sedibus è proprijs conuulsa, & mixta procellis
 Aequora, terrificisq; notis turbata residant;
 Atq; ardent pelagi vasta cum mole profundum.

Nec nitidus Sol ipse diem, neque Luna corusco
 Lumine lustrabit noctem, nec sidera cælum.
 Deformes hominum facies, mutataque vultus
 Effigies erit (horrendum, ac miserabile visu)
 Nec quisquam formam alterius cognoscat, ab atra
 Perstrictam flamma, atque ferent sine lumine cæci
 Mortales gressum; quales & sæmina primo
 Sueta pati est partu iuuenili atate dolores,
 Illos corripient tales; strepituque sonoro
 Attoniti, & clamore hominum, sonituque tubarum
 Antra petent tenebrosa homini non nota, ferisue;
 Et voce horribili incipient tunc dicere, Vos o
 Aery montes, vos siluæ his montibus altis

Imposita, vos o rupes, vos flumina nata
 Montibus his, nemorumque fera, vos oppida, & vrbes
 Nos super irruite, & vestra tumulate ruina,
 Et nos a facie miseros abscondite iusti
 Iudicis, in folio, regali & sede sedentis;
 Proxima namque dies tenebrarum, atq; vltima rerum est.
 Tunc magno Iudæa tribus concussa dolore
 Horrescet; celsa cum maiestate videbit
 Illum ipsum Christum. nece quem dammarat, & alta
 In cruce suffixum ferro confixit acuto.

Tunc cælo signum crucis apparebit aperto
 Quæ longè Solem radianti lumine vincet.
 Et Deus aligerum delectos ordine ab omni
 Actutum æthereo iuuenes demittet Olympo.
 Qui molem hanc mundi immensam clangore tubarum
 Turrebunt resonantum auras, terramque patentem.
 Horrendumque cauent à magni quatuor orbis
 Partibus. O gentes exurgite protinus omnes,
 Funereis quarum tellus habet ossa sepulchris,
 Vel cineres: Christus vocat omnes ante tribunal
 Ipse sum: mora nec teneat vos vlla; tremendum
 Iudicium quos expectat. tunc protinus omnes
 Consurgent tumulis, atq; in sua prima redibunt
 Corpora. tunc populi surgent, quos Africa quondam
 Terra dedit nitidam in lucem; quos Persidis olim
 Ora tulit; & quæ septem colere triones
 Consurgent gentes; quæque vltima littora seruant;
 Qua Sol decedens linquit mortalibus umbras,
 Et tenebris terram inuoluit: dabit & mare cuncta
 Corpora; quæ quondam tumidis immerferat vndis;
 Illis it quorum scopulis cum remige puppes
 Incumbens pelago Boreas, Eurysque, Notusque.

Hic aderunt *Aſſe* reges, domitorq̄, *Quirinum*
Cæſar, *Alexander Macedo*, *Libyæq̄*, tyrannis
 Atq̄, alij heroeſ, quos gloria parta ſub armis
 Ad celi vexit tenues ſeptemPLICIS oras.

Alituum caeleſtum acies myſteria ſanctæ
 Sacra crucis manibus portabunt; ille columnam,
 Hic clauos, baſiamq̄, alius, que pectus Ieſu
 Tranſfixit, ſinemq̄, alius, quo ductus acerbam
 Ad mortem eſt; aceri madefacta feretur à ceto
 Spongia mordaci cum felle in arundine ſumma.
 Hic ſertum intextum ſpinis; ſparſumq̄, cruore,
 Atq̄, alius lento confectos vimine ſaſces.

In medio nebula candenti incinctus ab alto
 Descendet calo ſulgentem lampadis inſtar
 Solis habens faciem *Chriſtus*; quem mille ſequentur
 Agmina cæleſtum circumdata tempora fertis;
 Atque petet vallem, *Ioſaphat* quam nomine dicunt,
 Iudicium in cunctos exercens; clamor acerbo
 Cum gemitu, & lachrymis hominum tolletur ad auras,
 Atque auras ipſas feriet; ſcindetur & omne
 In geminas mortale genus miro ordine partes:
 Et ſtatuet dextra inſontes, tuſeſq̄, ſiniſtra.
 In ſiluis veluti pecudes cum paſtor ab hœdis
 Diuidit, atq̄, illos leua ſeponit, cneſq̄,
 Dextra parte locat, iuſtis & lancibus equat.

Mox dicet *Chriſtus* iudex iuſtiſſimus. O vos
 Felices anima, felicia corpora, mecum
 Scandite in æthereas ſedes, promiſſaq̄, patris
 Regna mei, æternaſq̄, domos; que cuncta parauit
 Ipſe Deus vobis celi cum conderet arces,
 Terrasque, tractuſq̄, maris: vos namq̄, dediſtis
 Optatas eſcas inopi, potumq̄, volentes

Poscenti, nudosque etiam donasti amictu,
 Quo sese tegerent; morbo vos saepe grauatos
 Tabifico, vos & latebroso in carcere plebem
 Pauperie oppressam dura inuistiſtis; & illos
 Hospitio errantes vos accepisti aperto.
 Namq̄, meis que vni ex minimis fecisti amici,
 Hoc mihi fecisti; labor hic nec vester abibit
 In ventos: sed certa manent vos premia: mecum
 Quare agite hinc superas leti conscendite sedes,
 Vestrorumq̄, simul iam carpite digna laborum
 Præmia. Vos autem fontes, scelerumq̄, phalanges,
 Perpetuas ite in tenebras, ignemque paratum
 Lucifero, socijsque suis, quia iusta rebelles
 Spreuisti patris æterni, dum dulcibus amnis
 Vitalis calor inſusus: sua membra regebat.

Tunc iuſti ſupra alta petent, ſedesque parentis
 Æterni, æternaſque domos ſine fine beatas.

At contra ſcelerata phalanx tradetur *Auerni*
 Ignibus, atque illam pœna ſine fine manebunt.
 Tunc digni æterna, inſanda ob crimina, morte,
 Lumina deiecti, vulumq̄, atq̄, ora pudore
 Suffuſi; lachrymis perfundent pectus amaris.

LIBER SECVNDVS

IN MVNDI CREATIONEM

Ad Antonium Caraffam Cardinalem

ARGVMENTVM.

Celebrat Dei Opt. Max. laudes, plurima admiranda eius opera enumerans.

VM colis antiquam Troiani Antenoris urbem;
Ingenuisque operam das artibus; & monumenta

Sacrarum rerum euoluisti; & scripta disertis
Nunc Theodoreti super aurea carmina David
Sermonem in latium transfers: imitatus & ipse
Ipsam te, hæc cecini numeris Caraffa latinis,
Egregium Graia, & Latia decus addite lingua.
Vt videas me iam Phœbum, pariterque Camœnas
Liquisse; atq; animum sacris intendere rebus.

Quid cessas mea lingua Deum laudare potentem
Tantarum & rerum anteborem; quas cernimus, & quas
Nemo humili sensu potis est comprehendere, vitam
Dum trahit in terris alta caligine mersam?
Iessidq; vtinam foret in me spiritus, & vis;
Vt digno te nunc celebrarem carmine; quamuis
Carmine non egeas, toto & tibi pectore grates

Semper agam pro tot meritis: namque ipse creasti
Humanumq; genus, nec non animalia cuncta;
Atque illis largè victum, viresq; ministras.
Fecisti que globum Lunæ, Solemque, domosq;
Æthereas, summique decus radiantia cæli
Sidera, & immensos tractus, terræque, marisque.

Nec miror Pater omnipotens, cum sis Deus, & cum
Non alius præter te sit Deus: omnia namque
Tu solus potes; & regnas in vertice cæli.
Non picta indutus trabea, non murice, & auro;
Lumine sed claro longè tu effulgis amictus:
Immortalis honos cingit te, & gloria miris
Laudibus; extendisque velut tentoria cælum.

Ipse tegis superas sedes cælestibus vndis:
Proq; tuo curru tu nubibus vteris altis:
Ipse volas, cum vis, rapido pernicior Euro:
Atque tuos facis aligeros Pater alme ministros;
Cernere quos acies nequeat mortalis, & ignem
Vrentem; & solidam iussu, stabilemque locasti
Tellurem; quam perplexis anfractibus vnda
Oceani maris incingit ceu vestis; & equor
Stabit aque supra montes: quod si tua vox nunc
Vndas increpitet (conitru que personat instar)
Attonitè huc illuc fugient quo iusseris; & se
Continuo attollent summa in fastigia montes;
Subsidentque caue valles: sedemque tenebit
Tellurem obducet stagnis, fluctuue tumentis.
Præcipiteque fluunt latices de vertice fontis;
Qui lapsi efficiunt riuos, riuus alta fluentis,
Saxosas inter longè resonantia valles.

Hinc onagri, & pecudes cum cornigero comitatu,
Vrsisque, damaque bibunt, dumisq; volucres,

Arboreisue comis, exesa aut ilicis aluo
Nidificant; resonantque nouo loca saxea cantu.

Insper astiuus exusta caloribus arua,
Ipsa tibi in pratis cum pallida supplicat herba;
Tu pluuia solaris aqua, riuoque recenti:
Etp-ssim vario fetu saturata tuorum
Terra operum campis siluestres educat herbas,
Et flores, quos detondent pecudesque, feraeque.

Dant agri frumenta, quibus nos pascimur, & qua
Corda hominum firment, & vires artubus addant.

Dant colles dumosi oleas, vbi calculus asper
Plurimus est; quarum succo fit lactior ipsa
Ipsa hominis facies nascuntur collibus rura
Apricis; quarum dulcis liquor anxia curis
Corda licet sint innumeris, latissima reddit.

Nascitur & Libani procero vertice cedrus;
Aestatis quæ non feruores horret: at altas
Attollit caelo frondes, ceu Veris in ortu:
Qua passer dulces nidos alit: arbore nigra
Vallibus & timidus sunt apta cubilia ceruis.
Hos etiam in montes recipit sese asper echinus;
Dum timet insidias hominum, & petit impiger antra.

Hic varia sese facie per inania celi
Luna refert noctem collustrans lumine: nonit
Ipse suum occasum Sol aureus, atque iter altum
Aethera per, sua dum præbet vaga lumina mundo.

At terras vbi Sol liquit, nox septa tenebris
Succedit; latebrisq; feræ; quæ concava siluis
Antra colunt, vallesque cauas, & frondea tecta
Profiliunt: prædeque audus leo sanguine multo
Letatur; queritque fremens alimenta parente

A sum-

A summo: sed cum surgens Sol lucidus ignes
Astrorum fugat; & renouat terrasque; polumque
Luce noua: cum decuitur de grammine nondum
Ros gelidus: sed adhuc rescit sua pignora tellus:
Antra fera, siluasque petunt; solitoque cubili
Se conduunt: donec nitidi ruat ignea lampas
Solis, & infuset tenebris nox humida terras.

Tunc mortale genus stratis consurgit auitis;
Egrediturque domo prima sub luce, suumque
Incæptum non linquit opus: vaga lumina cali
Accendat donec vesper, tenebrasque reducat.

Atque alius, qui rura colit, læta arua iuueniæ
Præualidis pronus scindit, aut implicat vltimos
Vitibus, aut textit sepes, aut virgea septa
Caprigeno pecori suit, aut alucaria lento
Vimine grata apibus; donec Sol cedat Olympo.

Quam sunt o manuum Pater alme opera alta tuarum
Augusta, & præclara; modis sunt condita miris
Omnia, quæ celo subsunt, supraque relucent.

Quinetiam haud tantum fecunda est vbera frugum
Munere terra tuo; verum & maris vnda repleta est
Illo eodem dono, quo tellus: nam freta gentes
Squamigeræ ventosa tenent: hic nauita pontum
Audax puppe secat tumidum; nec flamina curat
Aspera; & aduerso venientes agmine fluctus.
Fecisti & cetera; que tenuunt monstra sub vndis
Omnia mole sua: quod non sint viribus æquis.

Tot celi volucres, & tot fera monstra profundi;
Totq; feræ siluas habitantes pabula querunt
Apta sibi; que das semper largaque, piæq;
Ipse manu; terre fructus, prædamque ministras
Si verò iratus alio te veteris; illis

*Spiramenta animæ eripies, passimque iacebunt
Exanimis fratres in terram, in cineremque solutæ.*

*Idem si cineri aspiras; in prima redibunt
Corpora; quæ fuerant iam lecti addita tenebris;
Vel noua formabis; facies erit & noua terræ.*

*Hoc igitur tam clarum opus, & mirabile semper
Ostendit tua iam virtus; qui concutis orbem
Terrarum solo aspectu, nutuque parentem.*

*Si tangis summos montes, Pater alme; repente
Emittent trepidi conuexa ad sidera fumum.*

*Te solum laudare Deum me terra, fretumque
Audiet, & cæli longe signa ardua; donec
Ingrediens terris vitali hac luce morabor;
Decedit cum Sol, & cum se tollit ad auras,
Inque nouum tellus infusa luce colorem
Migrat; & obducta se se caligine soluit.
Atque vtinam mea vota tibi sint grata; meumque
Carmen, vt æternum possim gaudere, Deum te
Has nostras audisse preces de vertice cæli.*

LVCTVS DAVID super Saule.

Ad Pro sperum Sanctacrucium Romanum.

ARGVMENTVM.

Hortatur Prosperum nunc Cardinalem, vt fratris mortem sapienter ferat. Deinde narrat quo pacto Dauid Saulis, & Ionathæ necem deplorauerat.

Iustitiæ columen Prosper, lumenq; tuorum;
Quem dolor amissum ob fratrem premit, & noua cura
Occu-

*Occupat ob subitam cladem, paruosque nepotes,
Quos ille in cunis liquit; dum tu colis urbem
Lutetiam à summo legatus missus ad ipsum
Pontifice Henricum regem; qui Gallica sceptrâ
Feliciditione tenet, populosque volentes.
Nec te pœniteat, si non pia funera fratris
Duxisti; aut lachrymans clausisti lumina dextra
Languida iam instantem ob mortem: nam debita iusta
Soluimus Aeneadum toto comitante Senatu;
Atque illum tumulo patrum de more tuorum
Condidimus lachrymis madidi, & sine fine dolentes.
Teque sequi haud pigeat Dauid; qui funera postquam
Saulis indoluit; lachrymis, luctuque recenti
Imposuit finem, & belli se accinxit ad arma.
Nec dubita, attollet virtus tua te super omnes
Romulidas, licet egregios, quæ affectat ad alta
Astra viam factis semper felicibus aucta.*

*Ad montem castra indomiti posuere Philistei
Gelboen, armataque acies: Saul quoque gentem
Ipse suam hæc contra admoit: pars vtraque sed cum
Prælia pugnassent seuisima, denique Saul,
Nec non tergemini fratres ante ora parentis
Pallida bellantum iaculis cecidere sequentum:
Nãmque Philisteo tandem victoria cessit;
Largo & inundarunt cæsum sanguine valles.
Atque, Amalechite Dauid victo hoste redibat
In Siceleg; secumque viros, prædasque ferebat
Hostiles quas abstulerant factæ agmine gentes.*

*Hanc cladem postquam accepit rex Dauid; amictus
Discidit, & lachrymis oculis perfudit obortis,
Et ducibus circumscæptus sic ora resoluit.
Vos populi, qui Iudæam, Galilæaque tectâ,*

Qui-

Quique Palestinam incolitis, lugebitis, ora
 Nil nisi vestra sonent lugubria carmina; quando
 Tot bello validæ gentes ceciderunt; Saulq;
 Occubuit magnus Solymorum rex, Ionathasque
 Militia interijt flos atq; exercitus omnis
 Corruit, & nostro sædata est sanguine tellus.
 Cesset opus ruris, sileant tabularia, & omnis
 Hierusalem resonent lachrymoso mœnia luctu;
 Atque sui doleant crudelia funera regis.
 Non choreas, non luce sacra conuiuia testis
 Ducere permittas vrbs olim assueta triumphis.

Parce & Idumæas vulgare, o fama, per vrbes
 Hanc pugnam; non Geth, non Ascalon impia nostras
 Audiat erummnas: ne læti gaudia toto
 Pectore concipiant, & nostris cladibus hostes
 Insultent; & fronde tegant sublimia lauri
 Limina, & in medijs agitent conuiuia testis.

Hec cecidit ferro Saul; cœu non foret vnctus
 Quondam oleo in regem Solymorum. Vos iuga, Saul
 In quibus, & clypeus periijt, atque Israel olim
 Fama ingens, positis armis aufugit opacas
 Per siluas. heu quo arma modo victricia quondam,
 Nunc victa, & suspensa alto sub formice templi
 (Proh dolor) Astarothi pendent; Ionathasq; sagittis
 Confossus; quos vita animo coniunxerat vno,
 Hos tulit vna dies. Vibrabat vulnere Saul,
 Vibrabat Ionathas, armis metuendus vterque,
 Et pariter bello insignes, amboque feroces,
 Ambo aquilis celeres magis, atque leonibus acres.
 O matres, miseraque nurus, teneraque puella,
 Vos non palla tegat mœstas, quæ tinta colore
 Sidonio fuerit, domisque ornari, arena

Qua

Quæ fert gemmifera Ganges, quæque aurifer Hermus,
 Quæque legit scopulis rubri maris incola nauta.
 Non pluuia vlla super descendat Gelboe montes
 E calo; nec per noctem ros decidat vnquam:
 Ne ve exusta siti gelidæ tua pascua lymphis
 Fons riget; & latices desint, & gramina siluis;
 Truxque tuas Boreas vellat radicitus ornos;
 Primitias commissa ferant, neque semina sulcis;
 Ver & odoratos flores effundere opaca
 Valle neget; tibi nec spiret leuis aura tuorum
 Per nemorum colles, calo cum Sirius ardet:
 Abiectis quoniam clypeis his procubuit rex
 Collibus, & terram (indignum) prono ore momordit;
 Qui primus tenuit Iudææ regia sceptrum;
 Miles vbi aufugit bellantium territus armis.
 Dixerat: atque oculos tollens ad sidera, Regem
 Aeternum orauit supplex; ne linq̄ret illum
 Inter tot rerum discrimina, totque labores.

AD PTOLEMAEVM Gallium Cardin.

ARGUMENTVM.

Quæ dixerit Dauid post adulterium, & Viræ necem,
 delictorum suorum à Deo veniam petens.

Obscuro in thalamo, & tecti in penetrabilibus altis
 Aetheream lucem exosus, vitamque; suosque;
 Atque atra obductus lœna, cum sidera nondum
 Pallida sunt luce Eoa: nondumque virentes

Pastor

Pastor oues agit in siluas: quæ fudit ab imo
 Pectore rex David dirum post funus Vriæ
 Admissumque nefas quondam, ò Ptolemæe latinis
 Audire haud pigeat numeris: nam tu quoque amabas
 Ausonios vates, Graiosque & dulcibus amnis
 Condebas felix, & non ignobile carmen:
 Si forte ipse vacas, nec te tenet ardua moles
 Tantarum rerum tanto sub principe, quo non
 Est mage pacis amans, aut obseruantior equi:
 Felsina quem genuit Tuscorum regia quondam.

O facilis precibus flecti, lachrymisque precantum,
 Has voces audi Omnipotens, quas fundimus ad te
 Consuetum lapsis veniam dare; & ablue sordes,
 Me miserum quibus immergi: nunc & quia nostrum
 Vulnus eget magno auxilio, curaque salubris;
 Ablue me semel, atque iterum; nec desere: namque
 Peccatum admissum agnosco; quod semper oberras
 Luminibus coram nostris noctesque, diesque.

In te magne pater. & te spectante nefandum
 Commisi scelus: & si nunc tua tot benefacta
 In me commemoras, cunctis notissima quæ sunt,
 Diceris iustus, verum ipse ingratus, & exlex.
 Non ratione ipsa impulsus, sed corporis huius
 Illecebris tunc succubui: nam mater in istis
 Criminibus mea me genuit; quæ semper in ortu
 Cum primum hæc haurit vitales luminis auras
 Fert secum mortale genus genitricis ab aluo.
 Tuque tuis armis tegis illos, conscia quorum
 Pectora sunt veri, nec quemquam fallere norunt.

Meque tuo egregium fecisti munere vatem
 Omnipotens: & erant densis quæ occulta tenebris,
 Et ventura olim nostrorum in secula nepotum

Fecisti

Fecisti manifesta mihi; verum immemor huius
 Muneris, & tanti meriti, tua numina læsi,
 O rerum custos haud vno crimine: sed tu
 Da veniam, atque mei ex animo miserere precantis:
 Sim licet ingratus: nam si me aspergine sacra
 Hyßopi lustrabis, ero tunc lotus, & atra
 Labe carens, niue candidior; implebis & aures
 Lætitiâ nostras, & languida robur in ossa,
 Ossa diu gemitu & lachrymis consumpta redibit.

Ipse alio despecte oculos; ne crimina nostra
 Aspicias; ea me assidue sed respice flentem;
 Atque animo sordes, curasque expelle sequaces:
 Et nouus ille habitat rationis spiritus in me:
 Corque nouum mihi sit post hæc: nec me procul arce
 Alme tua pater à facie: sed spiritus aure
 Cælestis semper foueat tuus; & mihi reddo
 Lætitiâ, qua dum colui te ritè, fruebar.
 Auxilioque tuo ne me pater exue; mentemq;
 Infiram ratio imperitans fac firmet in horas.

Hoc si præstiteris, noctesque, diesque monebo
 Errantes homines à recto tramite, vt ad te
 Confugiant; & ero exemplar, præcoque tuorum
 In me tantorum meritum: ipse exime noxa
 Me caput, auctoremque necis, scelerisque nefandi.
 In laudes tunc ipse tuas mea plectra mouebo.
 Tuque aperi mea labra pater, pater alme, meumq;
 Os de more tuas dicet tibi carmine laudes.
 Si fieri vitula voluisses; scilicet aram
 Victima multa tuam tinxisset sanguine: nec tu
 Sanguine lataris pecudum, dum sacra litamus:
 Ast si delicti est animus sine labe, dolet ve
 Crimina si sua quis lacrymans, vitamque nefando

D Duxisse.

*Duxisse in luxu: Deus hunc haud despicias: at tu
Auxilio refoue Syon, vt mœnia possit
Iam collapsa diu sarcire, & condere carmen;
Ferrequè sacra tui templi, & mea nablia plectro
Percutere, & vitulos avidis imponere flammis.
Hac tibi semper erunt cordi solemnia sacra.*

AD IACOBVM PACTVM

Siculum Mamertinum.

ARGVMENTVM.

*Inducit Hebræos. Babyloniam captiuitatem deploran-
tes: Babylonique male precantes.*

N*Ec tu carminibus sacris indictus abibis
Pacte mihi, ob candorè animi, & mirabile acumè
Ingenij, omnigenasq; artes gratissime cunctis,
Non nihil hac etenim debent tibi carmina: nam tu
Hac argumentis ornasti insignibus: etsi
Illa tibi celeri calamo perarata fuissent.
Audi; cum fueris incommoda plurima passus;
Qua captiui olim, regnique è limine pulsè
Dixere Ifacida ad Babylonis flumina magna.*

*Qua vagus Euphrates Babylonem interluit vndis:
Illic nos iuxta latum confedimus amnem:
Fleuimus, & ripa lachrymis maduere profusis;
Anxiaque erecto suspuria duximus ore
Aetheris ad conuexa: tui sed non tamen vnquam
Immemores dilectâ Syon; vbi matris ab aluo*

Egressi

*Egressi, has puri nos luminia hausimus auras;
Et salicis citharam ramis suspendimus altis.
Tunc illi, qui nos rigida sub lege premebant,
Bellando nostrâ captos sub manibus vrbis:
Talia iactabant in nos ad fluminis vndam.*

*Eia agite ò iuuenes nobis cantate vicissim
His ripis altâ Syon memorabile carmen.
Sed nos, quo procurua modo prope flumina magnè
Euphratis; terraque alia, & regione morantes,
Diuinum Domini carmen, laudesque canemus?
Irridensque sacros gens audiet impia cantus.*

*Quod si Hierusalem templi, rerumque tuarum,
Oblitusue tui fuero venientibus vnquam
Temporibus, mea dextra mihi sit inutilis, & nec
Apta sit aurato percurrere nablia plectro:
Et mea lingua meis simul hæreat arida ficcis
Faucibus; vt canere haud valeã, aut persoluere grates
Rite Deo, memor ipse tui si non ero semper:
Atque meis nisi lætitijs, rebusque secundis,
Pratulero te Hierusalem; cum mœnia quondam,
Et templum, atque vrbis tecta instaurata videbo.
Et cum sacra feram nostro solemnia templo;*

*Genis Idumææ memor esto o conditor orbis,
Et misera illius lucis, qua gens fera dixit.
Vos vastate domos, imoque euertite fundo
Mœnia; nec lapidi lapis hæreat: & cadat omnis
Hierusalem; templumque à culmine corruat alto.*

*Tu misera ante alias Babylonis filia gentes;
Que nostris nunc lata malis, nostroque superba,
Seruitio exultas; venturæ ast nescia cladis
Quid dicam infelix Babylon? erit ille beatus,
Qui tibi damna dabit; qua nos accepimus à te;*

D 2

Et quæ

Et qui te bello euertet; dehinc inferet ignes;
Et dulci matrum amplexu, gremioque gementis
Auellet natos, saxoque illidet acuto.

AD SERAPHINVM OLI-
uarium Gallum Rotæ Auditorem.

In duritiam cordis Iudæorum.

ARGUMENTVM.

Inuehitur in Hebræos: qui cum cælum, atque elemen-
ta omnia auctorem suum cognouissent: soli ipsi per
petua cordis duritia laborauerunt.

Hebraum quondam populum dominator Olympi
Cernicis dura populum, Seraphine, vocauit:
Namq; deos coluit toties, quos sacra vetabat
Lex Mosis, patre ab aeterno descripta tabellis
Marmoreis: Deus omnipotens hunc duxit ab orie
Aegypti in lætas sedes, promissaq; regna:
Illorumq; fuit Deus hostibus hostis, & illos
Protexit semper clypeo, fuitque, nec orbe
Toto erat vlla magis gens summo grata tonanti:
Et tamen obliui meritorum externa colebant
Numina; & illorum redolebat odoribus ara.
Vnde Deus multis olim si cladibus illos
Affecit, meritò affecit, liquitq; nec vlla
Illorum remanent veteris vestigia regni:
Regnum etenim penitus Iudas amiserat: ex quo
Externum vidit regem frenasse potentem

Hieru-

Hierusalem haud miti imperio: quo tempore nasci
Infans ex Maria debebat Virgine Christus:
Illorum vt vates venturi haud infcius aui
Prædixit dicens. Non Iudæ regia perdet
Sceptra domus: donec veniat Rex magnus, & ipsum
Ipsum omnes gentes qua Sol cadit expectabunt,
Qua; redit, rediensq; diem fert lucidus orbi.
Nec Christum agnouit gens hæc incredula: quamuis
Illius longè facta admiranda videret:
Nam solo cunctis verbo languentibus omnes
Expulerat subito penitus de corpore morbos:
Reddiderat mutilis membra; & vestigia claudis
Aequarat solito gressu: lumen dabat illi,
Qui nunquam vidit lucem: & reuocabat ab oris
Infernis homines ad cæli luminis auras;
Præcipue Marthæ fratrem; Betania tellus
Quem tumulo exanimum iam quarta luce tenebat;
Et propè iam in terram gelidos mors verterat artus;
Iactabatq; grauem malecolens iam corpus odorem,
Hunc tamen ad superas oras reuocauit Iesus:
Quem circumfusa gentes videre mouentem,
Tollentemq; caput tumulo, & sua verba loquentem;
Atq; cibum capere, & positis accumbere mensis.
Agnouere Deum presentem elementa, poli;
Quem Virgo dederat partu pulcherrima: Cælum
Conspiciam ediderat stellam, quæ duxit ab oris
Aurora ad Solymorum urbem tunc ternaferentes
Dona Magos Christo infanti. Sol in super ipsum
Aethere prospiciens morientem obscurus ab alto
Immersas liquit picea in caligine terras;
Tantum ne tunc scelerum spectator adesset.

Et mare cognouit Dominum; cum feruida ventis

Aequora placabat verbo: cognouit & illi
 Calcandum cum se exhibuit; vestigia Christi
 Abluit haud rapida vnda maris; licet ille per vnda
 Ferret iter. T ellusq; illo moriente dedit tunc
 Signa sui expirantis heri: nam victa dolore
 Ingenuit, tremuitq; sacro madefacta cruore
 In cruce pendentis Domini: & ceu fissile lignum;
 Sunt scissae lapidum moles, velumque repente
 Est templi scissum in geminas (mirabile) partes.

Agnouit barathri sedes, animasq; remisit
 Sanctorum plures: nam corpora multa piorum
 Surrexere virum, & multis sunt visa: sed ipsa
 Nesciuit Iudaea suum Dominumque, Deumque.
 Viderit illa licet templo, & per compita Christum
 Summi aeterna Patris populos precepta docentem;
 Quem venturum olim Bethlem prope mania norat.
 Quin in eum lapides iactare volebat: at ipse
 Abscondit subito se se, templumq; reliquit.

Hæc cecini Seraphine, Deo dum tu colis urbem
 Ante alias longè gratam; quam diuidit vnda
 Tybridis; intortoque petit salsa aquora cursu:
 Esque viros inter duodenos, qui sacra reddunt
 Iura simul populis; quos aspicit auricomus Sol:
 Tuque tua te collis humo probitate, tuosq;
 Ingenio: tendisq; viam vaga sidera versus,
 Iustitiæ pectus miro inflammatu amore.
 Interea nostri non immemor hoc lege carmen.

B. MARIAE VIRGINIS.

Ad Matthæum Contarellum Cenomanum
 Gregorij xiiij. Datarium,

ARGVMENTVM.

Maria aduentante mortis hora, duodecim Apostolos,
 ex diuersis orbis partibus diuinitus illuc allatos: nar
 rantesque quæ pro Christo fecerint, quæque passi
 fuerint, consolata: atque ad quaslibet acerbitates
 pro eo referendas exhortata: sanctissimam Deo ani
 mam reddidit: quæ magna Cælitum lætitia in fum
 mum cæli fastigium recepta est.

Scandentem postquam natum sanctissima Virgo
 Vidit Olympicas sedes, atq; ardua celi.
 Iam noscens se se à nato in supera alta vocari:
 Ipsa parens studio ingenti loca sacra ptebat.
 Supplicibus venerans votis: nam vixerat annos
 Ipsa aliquot dulcis post nati funus acerbum:
 Funere quo ratum monumenta antiqua videbat.
 Ad finem perducta suum; certamque salutem
 Morte dedisse sua populis, stirpique futuræ.

Multa animo euoluens miracula, nunc quibus eggris;
 Auxilium tulerit, vilique exurgere lecto
 Iusserit, & digito surdas recluserit aures;
 Oraque, luminaque, & gressus equauerit ipsis
 Haud pariles claudis; hominumque è pectore monstra
 Expulerit; monstra è cælo detrusa profundum

In barathrum: ad superas & quos reuocauerit auras.

Quod natum in templo ternos post denique Soles
Coniuge cum Ioseph quaesitum sede sedentem

Inter primores vrbs, templique mi nistros;

Et patris eterni inuenit precepta docentem.

Deinde locum accessit, vacua qua rupe labores

Non vllos experta, solet quos femina partu;

Nullum passa virum peperit regemque, Deumque.

Crediderim Christi matrem dixisse prius, quam

Desereret lucem hanc; nostrisque recederet oris;

Talia, deserto sistentem in limine gressus.

Ante alias felix sedes, & conscia nostri

Virginei partus salue: tibi cernere Christum

Fas fuit hoc tecto natum, cum luminis auras

Primum hausit puer ipse; noua cum luce refulsit

Hoc stabulum quamquam nigranti inuolueret orbis

Nox umbra molem immensam; & spatia ardua cali:

Pastores; que etiam cantus nonitate, nouaque

Attonitos luce in densis radiante tenebris

Vidisti, tu testis item que munera gentes

Attulerim; quas stella micans deduxit ab oris

Aurore, & puer o dederint. Sed tu quoque salue

O nox; qua nobis tot gaudia leta tulisti,

Cuique frui licuit diuinis cantibus: & mox

Accelerans Solymam redijt; dehinc luce sequenti

Vicinum lachrymis perfusa tepentibus ora

Conscendit montem; quo nati corpus in alta

Exanimum cruce conspexit; dehinc anxia dixit:

Hoc te nate loco aspexi; cum barbara gens te

Horribili morte afficeret; palmasque, pedesq;

Transfixumq; latus, & spinea ferta gerentem.

Pro scelus; hic turpi tua languida lumina morte

Conspexi; & terram maculantem sanguine multo.

Et mox ad tumulum Christi vestigia flectens,

Hic ego te lachrymans, inquit, dulcissime nate

Ipsa sinu accepi respersum membra cruore:

Te vidi & positum nocte adueniente sepulchro.

Hos Symeon luctus olim cecinit mihi, dicens:

Ipse tuum pectus transiget letifer ensis.

Aduenit tunc illa dies mihi amara, mihiq;

Dura nimis matri, his oculis tam seua videnti.

Hos dabat, atq; alios gemitus mæstissima mater,

Marmorum manibus geminis complexa sepulchrum.

His dictis, ad montis iter iuga frondea durum

Flectit oliuiferi: qua postquam venit ad alta

Culmina, suspexit calum, & sic ore locuta est.

Nate Patris summi noua gloria, spesque salusq;

Certa hominum; duce quo calum sperare iubemur:

Linquentem hic humiles terras, & regna petentem

Debita te Christe his oculis mea viscera vidi;

Atque choro procerum magno comitante secantem

Aethera, caelestesque vias stellantis Olympi.

Ast ego cur sine te his terris moror? accipe tecum

Hanc animam, corpusq; iube & me linquere sedes

Has humiles, tecumque poli in penetralibus auium

Ducere perpetuum, promissaque cernere regna.

Talia dicebat, tantos meditata labores.

Sed suprema dies cum iam adueniret, & aurâ

Vitalis Maria mortales linqueret artus:

Diuersis subito rapti è regionibus adfuit

Bissenî proceres, quos olim elegerat ipse,

Ipse sibi comites Christus, sociosque laborum.

Ille licet sedes Italas, hic Persidis vrbes,

Ille & odoratos felici gramine campos.

Et subiecta alius septem quamquam arua trioni
Lustrarent; iussas ut quisque accesserat oras:
Ut Maria extremo decorarent funus hovoire.

Protinus inuisum dilectę limina matris
Multa volutantes alto sub pectore; & illam
Accedunt, illamque alacres vno ore salutant:
Quos placido excepit vultu, letataque mentem est.
Dum sua quisque refert quę sit mala plurima passus:
Dum populis fidei iactat fundamina nostrę;
Perque manus ipsorum etiam miracula narrant;
Quę fecit Deus omnipotens vulgata per oras;
Quas ingens mare circumdat; atque alluit vndis.

Tunc Virgo grates egit pro munere Patri
Aeterno; atque illos ob nati nimen acerba
Tot passos; & plura pati est hortata, necisque
Omne genus, dicens illis, post funera quę vos
Regna manent, nati ò comites, dum viueret, & post
Illius mortem vespigia sancta secutos.

Ergo vbi vitales auras Maria alma reliquit,
Reddidit atque animam Solis radiantis amictam
Luce noua, septamque choro per inane canentum
Alipedum illius laudes, natiq; Parisque.
Aethericum in thalamum Virgo est assumpta; sedet quo
Stellanti in folio regum Rex magnus; & astra
Aurea circumdant illam: supraque nitentis
Alituum exaltata choros, effulget amicta
Sole inter celestum animas radiantis Olympi.

Tunc latè insonuit varijs concentibus æther,
Et noua lux celo effulsit, plausumque dedere
Templa per ætheri ciues celestia; suntque
Diuinę aduentu testati gaudia matris.

Hoc media cecini carmen testudine, qua se

Aerice

Aerice templum Ludouici attollit ad auras,
Contarelle decus Celtarum insigne potentum;
Hic vbi Mygdonio è saxo nunc construis aram
Almę sacratam Marię. Salue inelyta Virgo;
Quę celum, & noua regna tenes; nos aspice Olympi
Excelsa de sede, viamque ad sidera nobis
Da facilem: ut tecum, postquam funesta dies nos
Depulerit tenebris tristis virgę, astra petamus
Celicolum digni aspectu, & celestibus oris.
Tuq; mei memor esse velis Mattheę, maris qui
Pacatas profcindis aquas sub principe tanto.
Qui rector raris est Petri, quę nunc maris equor
Per placidum late salsis exultat inundis
Et celo caput attollit, nam Brixia quę me
Edidit in lucem, fuit olim condita ab alto
Sanguine Cenomanum; quę gens fuit aspera in armis
Quęque etiam Italiam factis felicibus auxit.
Vnde tuam sobolem ducis dignissimus idem
Inter auos, proavosque pari cum laude reponi.

AD FERRANDVM

Farnesium Episcopum Parmensem.

ARGVMENTVM.

Mariam Virginem amplissimis laudibus celebrat.

DVm colis egregiam, quam Parma interluit, vrbe
Inuisisq; tuos populos, templiq; ministros:
Quo pastore greges carpunt bona gramina siluis.

Atque,

Atque bibunt liquidos subter nemora ardua fontes;
Opatosque ineunt ad Parmae flumina somnos:

Ferrande hoc sacras mecum dic carmen ad aras

Virginis in laudem genitricis; qua dedit almam

In lucem auctorem lucis; quo sola refertur

Nostri salus; via qui recta est ad lucida caeli

Atria, & ad superas sedes radiantis Olympi.

Sim licet ingenio tenui, nec diuite vena

Contexam tales versus quales sacer olim

Condiderat David venturi haud inscius aui

Summum concelebrans aeterna laude parentem.

Alma Dei genitrix virgo, vt cecinere beati

Tot vates; ne sperne preces, quas fundimus ad te

Vnanimes, & thura, sacris que incendimus aris.

Aspice, dum templi postes ornamus odoris

Floribus, & folijs benecolentibus; & bene facta

In nos dum canimus tua, te & veneramur ad aras:

Aspiraque pijs votis; nam certa salutis

Es via tu nostrae; tu numquam fallis amantes

Te, puerumque tuum, virginem pulcherrima virgo

Et tu mente humili es puteus virgo alma profundus;

Tuque eadem insigni virtute es turris ad astra

Te tollens; & sydereis te sedibus infers.

Te supera alta colunt; sedesque inferna tremiscit.

Te genus obseruat mortale, vocatque parentem

Intactam; partu quamuis hominemque, Deumque

In lucem claram edideris Dauidica proles.

Tuque choros elata super sanctissima Virgo es

Alinum, qui regna tenent caelestia. Tuque es

Cedrus odora velut; qua pridem educta supremo

In Libano summum sublimi vertice vincit

Aera, & aeris se se ardua nubibus infert.

Purior es Solis radijs, cum surgit, & oras

Luce noua primum Eoas, dehinc litora nostra

Illustrat. tu palma etiam pulcherrima silvas

Inter Idumaas, olea tu fertilis arbor

In campis speciosus nites, tu flumina ad alta

Se tollens platanus frondoso vertice; tuque es

Pestano rosa nata solo, Hiericouae rubenti.

Tu nitidi solis radios induta, premisq;

Tu Lunam pedibus, & te duodena coronant

Sydera: tuque etiam radianti incedis amictu

Virgineo comitata choro. tibi plausibus aether

Insonat; & caeli fundunt noua carmina ciues;

Atque tuas celebrant laudes, tibi nec draco soli

Antiquus nocuit; quamuis capita ardua haberet

Septena, & species foret illi corporis ingens.

Gloria tu vatum; quondam qui carmine Christum

Ex vtero cecinere tuo sub luminis auras

Venturum: lucem insolitam mortalibus agris,

Errabant qui tunc tenebris, virgo alma tulisti.

Te iuuenum pennata cohors plaudentibus alis

Concinit; & resonat concentibus arduus aether.

Tu caeli iubar es, tu caeli ianua, qua iam

A nato patefacta tuo est. tu perpetuus fons,

Ex quo dulcis aqua leni cum murmure riuus

Effundit se se, & fecundos irrigat hortos:

Quos nostri coluere patres; quos & colit omnis

Gens; seruatque nunc summi precepta parentis.

LAVDES BEATAE MARIAE Virginis.

Ad Gabrielem Paleottum Cardinalem.

Titulus sit pro Argumento.

Dum Paleotte hominum vitas, & crimina discis,
Spargis & in populum diuini semina verbi
Commissum tibi; nec pateris se attollere campis
Infelix lolium; atque malas radicibus herbas
Vellis; & ardenti siccas das in super igni.
Huic & oues da Christe tuas ita pascere; que nunc
Felsineos tondent saltus, securaque potant
Flumina: vt ipse olim valcat tibi reddere nulla
Infectas scabie, non vellera cana peresas
Illuue: at tamquam fluuio demersa salubri
Exuperent parium marmor candore, niuesque
Ipse canam Marię laudes, sed non tamcn omnes:
Quas qui scire velit, idem numerabit aristas
Fluentes; secat in campis quas falce colonus
Incola totius terrę, fluctusue marinos.

Qua te voce canam; quibus & te laudibus ornem
Terrarum, cęlique decus; purissima Virgo?
Ipsa etenim primi nata es sine labe parentis:
Ortus & est Sol iustitię Christus Deus ex te:
Qui mortale genus tenebris, & nocte profunda
Immersum in nitidam lucem lux ipse reduxit.
Qua sine non surgens accenderet aurea vesper
Sidera; non Solis radij, non candida Luna

Lustrarent molem hanc orbis; vagus ille tenebras
Dum pellit lucem inducens; Luna aurea claris
Sideribus comitata, suo dum lumine vestit
Sublustrari cęlum, & pelagus, terrasque patentes.
Te mulier dubij metuens, discrimina partus
Inuocat extensis manibus, pictamque tabellam,
Donaque multa tholo partu iam libera figit.
Tu virgo, materque Dei, reginaque cęli es,
Et terrę Maria alma omni & dignissima laude;
Namque Dei est venter templum tuus aurea virgo.
Mortales summis celebrant te laudibus omnes;
Qua linquit nos Sol, & qua se tollit ab oris
Aurore, secum ducens lucemque, diemque.
Tu nitidum cęli es lumen: tu regis ab alto
Sanguine Davidis longo genus ordine ducis.

Tu tutela homini es, morbo cui languet acerbo
Corpus: & inclusos non linquis carcere iustos.
Tu virga es Iesse: tuque es Gedeonis in agro
Rore leui madidum vellus: tuq; es rubus altis
Eductus siluit, quem flamma inuoluerat ingens:
Qui (mirum) vt magno non est combustus ab igne:
Sic tua virginitas non lesa est; tu licet almam
In lucem sobolem dederis Virgo inclyta partu.
Nam qui virginea Marię conceptus in aluo est,
Ipsam, conciperet dum Virgo, prorsus ab omni
Labe pudicitię seruauit; & editus auras
In tenues idem matris seruauit honorem,
Virgineumque decus concessum munere ab ipso
Patre Deo Marię soli, admirabile donum.
Et quem dum pareret non est perpeffa dolorem;
Hunc, post mastra tulit dilecti in finere nati.
Nam quem rectorem superum, rerumq; parentem

*Insolito partu agnorat tunc turpiter inter,
 Ceu fontem fontes positum conspexit; acerba
 Tristitia concussa animum, corpusque dolore,
 Ceu gladio matris præcordia ad intima adæsto.
 Quid nam splendidius Maria est; quam splendor ab alto
 Descendens celo elegit? Quid purius illa
 Quæ Christi corpus genuit sine corporis vlllo
 Contactu alterius? Quid nam formosius illa;
 In terris, cui concessum post funera soli
 Assumi æthereas vna cum corpore sedes?
 Atque illa quid nobilior, quæ sola supremum
 Ferre vtero meruit cali, terreque parentem?
 Alma Dei genitrix Virgo, qua clarius vllum
 Lumen nec terre, nec habent celsa atria celis;
 Exora natum vnigenam purissima Virgo:
 Ne veluti steriles ornos, filicumque maniplos
 Ignibus inijciat rapidis me, post vbi vita
 Liquerit exangues artus, iaceamque sepulchro.*

IN MICHAELEM ARCHANGELVM.

Ad Silium Antonianum Romanum.

Ob breuitatem argumento non indiget.

Deductum hoc mecum carmen Michaelis ad aram
 Dic Silui, precibusq; Deum, vt nos audiat ora
 Assiduus, pietate sua: namque ipse sacerdos
 Aeterno tu sæpe facis pia sacra parenti.
 Dux exercituum Domini clarissime & omnis
 Militiæ illius, sumptisq; acerrime telis:

Lucæ.

*Elato qui animo Satanam de sedibus alti
 Aetheris in barathrum bellando detruxisti,
 Illiusq; simul comites: tu posse parentem
 Aeternum; ut dignos faciat nos sedibus illis
 Post obitum, quas hæc olim gens seua colebat.*

IN S. IOANNEM BAPTISTAM

Ad Ioannem Baptistam Stellam Brixianum
 Vincentij F. congregationis Casinensis
 generalem Procuratorem.

ARGVMENTVM.

Celebrat Ioannem Baptistam, quòd è matre sterili diui
 no miraculo natus sit: quòd adhuc puer in deserta
 loca secesserit: quòd plurimos, & in ijs Christum
 in Iordane baptizauerit. Postremo deplorat eius necem;
 quòd longè omnium præstantissimi vatis caput
 meretriculæ filia in pretium vnus saltationis
 acceperit.

Tempore quo sceptræ immittis Iudæa tenebat
 Crudeli imperio Herodes, de semine turpi
 Cretus Idumæo: nec adhuc Saluator in aluo
 Virginea Mariæ Christus iam sumpserat artus
 Humanos: claro de sanguine zachariæ
 Vir fuit; & tota rates celeberrimus vrbe
 Hierusalem; coniux erat huic sanctissima matres
 Elisabet Solymas inter de sanguine Aronis:
 Quæ sterilis longum mærens transegerat æuum.
 Quos multa circum fundebat tarda senectus

K Canicie,

Canicie, prolis spes & defecerat omnis;
 Quamvis saepe pijs precibus, lachrymisq; parentem
 Aeternum orabant optata munera prolis.
 Amborum tandem miserans pia vota, precesque
 Audiit Omnipotens: festa nam luce Sacerdos
 Cum faceret sacra in templi penetralibus; atq;
 Ferret thura Deo peragens mysteria, sacri
 In dextro altaris cornu, pulcherrimus ore
 Nuncius effulgens radiantis sideris instat.
 Astiit, haud ulli visus, nec cognitus ulli.
 Percussus subito obrigit terrore Sacerdos;
 Et concussa metu mens est. Tunc talibus illum
 Nuntius alloquitur calo demissus ab alto.
 Ne trepida longae senex, ast excute vanum
 Corde metum: nam te calo Deus audiit alto.
 Orantem precibus tua cum coniuge; coniuxq;
 Elisabet tua sit. scio licet obsita longo,
 Tuq; simul; tibi concipiet tamen illa virilem
 Progeniem; partu puerumque enixa parentem;
 Te faciet; quo nec maior, nec sanctior inter
 Vllus erit tunc mortales: dehinc pauca locutus
 Sustulit in calum se versicoloribus alis.
 Ast ubi promissi venerunt tempora partus,
 Luxque optata diu caelesti effulsit ab arce,
 Infantem Elisabet genitrix effudit ab aluo.
 Vndique conveniunt consanguinitate propinqui:
 Totaque Iudaea pubes montana peragrans
 Concessim tendunt ad limina Zachariae;
 Et teneri cupiunt pueri sacra tangere membra;
 Atque insperata celebrant natalia prolis;
 Laetaq; dispositis ducunt convivia mensis.
 Vix puer interea teneros expleverat annos;

CUM

Cumliquit patriam, & nemorum deserta petiuit;
 Hic visibiluestris fugebat pabula mellis;
 Atque dabant victum fructus, quos silva ferebat:
 Sed abantque sitim fontes; durumque cubile.
 Instratum ramis antrum praebebat in alta
 Rupe patens: non vestis erat saturata colore
 Sidonio; at corpus totum vestibat amictus
 Consutus villis tenerè, vlla haud arte, cameli.

Postquam illum firmata virum iam fecerat atas;
 Aeterni patris monitu nemora alta reliquit;
 Et liquidi accelerans Iordanis venit ad amnem:
 Atque homines vix exacta commissa monebat.
 Delerent lachrymis, spargens fluuiatibus undis.

Deinde redemptoris Christi venerabile corpus
 Abluit: id veluti indignus quod tangere primum
 Abnuerat: nixes sub imagine deinde columbae
 Spiritus e calo lapsus supra astiit illum;
 Voxque patris dulcem nati testantis amorem
 Audita. Hinc Christum tollentem crimina mundi
 Exclamat, monstratque Deum certissimus index:
 Quem Virgo peperit nullos perpeffa dolores;
 Quem toties Solymi vates cecincere per oras
 Iudaea venturum olim de semine David;
 Auferret primi qui mox peccata parentis:
 Atque fores clausas, summi & penetralia cali
 Panderet; atque hominem è terris transferret Olympo.

Dum verò Herodem argueret de crimine; qui tunc
 Vxorem fratris thalamo sociarat iniquo,
 Insidias odio mulier stimolata parabat;
 Perderet vt vatem tanti sibi conscia probrì.
 Ac dum rex medijs ageret convivia tectis
 Natali redeunte suo; pedibusque puella

E 2

Plan.

Plauderet hic choreas incæsta filia matris,
 Docta mouere pedes, & se conuertere multos
 Ingyros simul ad dulces cytharæque, lyraque
 Conventus; regi placuit, cætuque virorum.

Tum dapibus, vinoque madens rex talibus inquit.

Explora, ò virgo longe formosa, quid optes:

Ipsa licet possas à me, dulcissima, regni

Dimidium; nullam patieris spreta repulsam.

Illa caput petijt, referens mandata parentis,

Carcere præclusi dudum Ioannis: & esset

Quamquam rex tristis, iussit tamen illicet ense

Ioannis caput abscindi: quod læta puella

Attulit ad matrem disco fulgente repostum.

Crudelis, pateram potuit qui sanguine plenam,

Abscissumque caput tanti venerabile vatis

Cernere conuiuas inter, mensamque, dapisque

Illa luce, hausit qua primum luminis auras.

Lugete ò virides silue, & resone conualles,

Antraque, & exese rupes, quas ille colebat

A teneris annis, primoque à flore iuuentæ:

Nam nece Ioannes raptus vos liquit; & vltra

Fas erit haud illum siluis audire canentem

Aeterni Patris laudes, venisseque pacis

Auctorem, lucisque Deum sub paupere forma,

Verum occultantem numen, caligineque atra

Aduenisse homines reuocare ad limina vitæ.

Hæc sunt que cecini, flauas ad Tybridis vndas

Illius in vitam, & mortem, quem nomine reddis

Ioannes Baptista, tui non inmemor vnquam:

Nam veluti cunctos cælestes diligis inter

Præstantem meritis Baptistam, sic ego semper

Te colui, semperq; colam venientibus annis.

Donec me cæli spirabilis aura fouebit.

Tu quibus officijs me inueris; abdita seruo

Scilicet æternum memori sub pectore gratus.

Naturaque tua facili doleo, atque carere

Stella tuo dulci alloquio, pariterque parentis.

Sed vice sermonum tibi erunt hæc carmina nostra

Exoptata tibi; donec me Brixia, tuque

Post hanc iniisam æstatem, Soleisque videbis.

PRECATVR DEVM SVB

persona Ioannis Baptistæ Stellæ Monachi
 Congregationis Casinensis.

ARGVMENTVM.

Sub Ioannis Baptistæ persona se, suosque Deo commendat.

DA mihi consuetum robur; nec desere: namque
 A teneris in te posui mea vota, meamque
 Spem, Pater omnipotens, omnem: rebusque paternis
 Posthabitis, non ignarus, qui te colit vnum
 Ex animo, & tua sancta libens mandata facessit:
 Sit rapida quamuis Malea penè obrutus vndis;
 Ionioue mari ventis surgentibus illum
 Incolumem seruas: quique in te viuunt ab omni
 Semotus rerum cura, populique tumultu;
 Non eget Attaliciis opibus, regumque potentium
 Auxilio aduersis in rebus; nec magis vlla est
 Victima grata Deo, quam mens sincera, fidesque,
 Et vacuum sceleris pectus: sed tu mala nostra

Gaudia pelle procul mentis; seruaque precantes
Meque, meosque simul; qui te de more canunt, dum
Sol luſtrat terras, & poſtquam ceſſit Olympo.

IN PETRI VINCVLA.

Ad Pyrrhum Tarum Romanum.

ARGVMENTVM.

Narrat quo pacto D. Petrus ab Herode in carcerem
coniectus, diuinitus ſit liberatus.

Herodes vlli haud hominum ſeritate ſecundus,
ſcilicet & Solymo tumidus precordia regno;
Maior Iacobus ferro poſtquam illius auras
Vitales morte indigna, & ſine crimine liquit:
Iudaïs morem vt gereret, mandauit & ipſum
Inſontem claudi tenebroſo in carcere Petrum,
Sacra volens illum cupido Paſchalia demens
Proxima poſt vincitum populo producere, eumque
Supplicio afficere horrendo: mora nulla miniſtri
Ardentes Petrum latebroſo in carcere condunt;
Quem duo cuſtodes ſeruabant compede vincitum
Hinc, atque hinc poſiti, poſita & cuſtodia porta.
Cunctorum interea mœrebant turba piorum:
Fundebantque preces ſua lumina conuertentes
Aetheris ad Regem ſupremum; ne caput atro
Linqueret ipſorum coniectum in vincula Simonem
Carcere: ſed ſpatijs cum nox equalibus altum
Humida diuideret celum, & iam ſomnus haberet

Per terras mortale genus, pecudesque, feraſque;
Vellent & Herodes illum producere primo
Mane necem ad ſeuam. ſummo demiffus Olympo
Aliger eſt iuuenis iuſſu Paris omnipotentis,
Humanam ſpeciem referens; & carceris atras
Ingreditur latebras: quo protinus ipſe refulſit
Luce noua aduentante locus; altoq; ſopore
Excitat oppreſſum Petrum, dextraq; iacentis
Percutiens latus hec dixit. Surge cia age Petre.
Ad vocem illius ſubito ſe erexit, & alto
Corripuit ſe ſe è ſomno; manibusque cathenę
Confeſſim fluxere: dehinc ita nuntius inſit
Aliger. Ipſe tuis nunc te indue veſtibus, & me
Actutum ſequere accelerans: tunc impiger illi
Paruit, hæreatq; pedi pes illius; & iam
Aequabat iuuenis greſſus properantis ad ipſam
Carceris eratam portam, que ſpectat ad vrbeſ;
Olli que ſubito patuit: Petruſq; putabat,
Dum iuuenem ſequitur, ſe ſomnia vana videre.

Cumq; vrbeſ partem tranſiſſent; ductor in auras
Aeris properè paſſis ſe ſuſtulit alis.
Caeſte auxilium ſummo de vertice celi
Demiffum agnouit Petrus: nam reddita poſtquam
Illius menti lux eſt; vmbraeq; fuerunt
Diſcuſſæ, in ſe redijt, dixitque. Ego verè
Nunc ſcio me ereptum imperio, manibusq; profani
Herodis, populiq; ſimul; qui noſtra videre
Funera ſperabant, cum primo lumine rebus
Redderet alma dies terris inſuſa colorem.
Non ope mortali factum eſt, non arte magiſtra
Hoc opus; ipſe Deus celi de ſedibus altis
Demiffit iuuenem alatum, qui vincula rumpens

Ferrea, me in lucem nigranti è carcere duxit.

Tu mecum dic Pyrrhe sacras hæc carmina ad aræ

Iustitiæ cultor Pyrrhe, & fidiſſime legum

Interpres, candore animi non vltima cunctos

Mortales; inter qui ſervant iuſq; piũq;

Chriſte tuę nobis pateant orantibus aures:

Vtque Petrum picea duxiſſi è carceris umbra

In nitidum cęli lumen, moriſq; periculo

Eripuiſti illum: da ſic evadere nobis

Hanc belli peſtem accenſam terraque, marique.

Et rege nos, donec veniat meta vltima vite,

Oppreſſos longo ſenio, multoque labore:

Nam dulces abiere dies, ceu verſus ab Euro

In tenues auras montano in vertice fumus:

Et tamquam torris rapido conſumptus ab igni.

IN S. LAURENTIVM

MARTYREM.

Cuius templum ad Ollium flumen Iõ-

an. Franciſco Gambaræ Cardinali

commiſſum eſt.

ARGVMENTVM.

*Celebrat Laurentij pro Chriſto ſuper crates ferreas
necem: eiufque in diſtribuendis Xyſti theſauris in
pauperes, pietatem.*

*D*ive magis lauri Laurenti digne coronas;
Quam qui duxerunt reges, populofq; reuinctis

Post

Post tergum manibus, clarofq; habuere triumphos.

Admiranſq; aliquis ſi fors mea dicta negabit;

Conferet æternis idem mortalia rebus:

Namq; alia expectas ab eo, qui ſuſinet axes

Aethereos; ſummo qua ſunt tibi condita celo;

Dum crepitans inſufa tuos iam flamma per artus

Exurit poſitum ſupra (mirabile) corpus

Ardentes crates, tranſuerſaque robora ferri,

Atque alias tu morte tua caeleſtibus oris

Victor agis pompas, alia in ſuper ipſe trophea.

Flectere te haud Decius potuit precibusue, miniſue;

Imperij qui tunc Romani ſceptra tenebat.

Quin & opes Xyſti; fuerat cui credita ſacri

Cura gregis, Chriſti que vices de more ſubibat

In terris, Chriſti dederis pro nomine egenis;

Prodigus & vite, & temnens ſera iuſta tyranni.

Hieruſalem vcluti quondam facta in clyta morte

Eſt Stephani; longe ſic & nec maxima Roma

Laurenti exaltata tua eſt; quia turbidus in te

Dum ſequit Decius duplicatis in tua pœnis

Membra, auxit palmam tibi: namque ardentior ignis

Vrebat tua corda intus; quam qui foris artus.

Et quò tu fueras accenſus lumine, eodem

Sancte puer latè illuſtaſti litus utrumque:

Atque iſdem flammis, quas es perpeſſus acerbas,

Inflammaſti animos hominum veſtigia Chriſti

Seſtantum; vt mortem temnens, duroſque labores.

Ipſe breues forti ſubiſti peſtore flammis:

Vitares vt perpetuus ardentis auerni.

Dum tuâ Laurenti celebramus ſacra quotannis;

Franciſcus commiſſa ſibi que Gambara ſervat

Non procul à viridi ripa, qua labitur undis

Ollius;

Ollius; & qua structa tuo sunt nomine templa;
 Ipse refer laudes Patris omnipotentis ad aures,
 Quas canimus; licet indignè sint nomine tanto.
 Effice, vt illum ipsum noctesque diesque sequamur;
 Vt solet vmbra hominem, quacunquè incedit, & illi
 Grata simul què nunc facimus, sint vota, precesque.

Et tu Christe tuum populum ne linque: tenet qui
 A te demissum nomen, què mæstus ad aras
 Te vocat auxilio, dum templo sueta ministrant
 Sacra sacerdotes; animoque, & mente precatur,
 Vt se se à diro defendas hoste, tenet qui
 Armâ manu, & nostros fines inuadit; & atros
 In nos, exitiumque tui fert nominis ignes:
 Quod minitans delere parat; nisi tu Deus illum
 Auertas virtute tua, & caelestibus armis:
 Optata & nobis reddas læta oria pacis.

AD VINCENTIVM STELLAM

Brixianum Iuriconsultum.

De Faustino, & Iouita Martyribus.

ARGVMENTVM.

Faustinus, & Iouita Brixiani multa prius pro Christo
 sub Traiano tormenta passi; tandem sub Adriano
 capite plexi, martyrij palmam adepti sunt.

VIncenti, qui posthabitis iam legibus, omnem
 Applicuisti animum studijs, què sidera ad alta

Per-

Perducunt homines; vbi pax, vbi lumine puro
 Regna beatorum fulgent; datur atque tueri
 Ora Patris, Patris æterni, qui condidit olim
 Omnia, & è nihilo formans, miro ordine fecit.
 Dum tu difficile nodos exoluere queris
 Scripturæ solers sacre, lege quæ tibi nuper
 Non studijs aliena tuis, doctissime, nisi
 Stella, licet tu sis dignus grauiore cothurno.

Qua te laude feram, genitrix mea Brixia, celi
 Astra super, quæ tu celebri præclara duorum
 Corpora clausa tenes tumulo? tu namque Iouitam,
 Tu Faustinum eadem tenues in luminis auras
 Fudisti; quorum exemplo subiere beatam
 Tunc mortem largo perfusa sanguine gentes
 Ob Christi nomen; quas tellus Itala alebat.
 Vnde autem vestra incipiam tot sortia facta
 Narrate o patria duo maxima lumina nostræ?

An referam quas sub Traiano rege per vrbes
 Ausoniæ penas, & tetro carcere passis?

Vos etiam iniecti flammis; sed flamma recessit
 Hinc, atque hinc faciem in montis; nec corpora vestra
 Læsit edax ignis: nam vos seruauit ouantes
 Incolumesque Pater, cali, rerumque creator.

Obiectique feris trucidibus, sed non sine vinculis,
 Non sine verberibus multis; subitoque feroces
 Ipsæ animos posuere fere, atque inmittia corda;
 Vestra nec inflicto prefferunt corpora morsu.

Mox Mediolanum ducti, vinclique catenis,
 Carcere & inclusi tenebroso horrenda tulistis
 Supplicia, obscænamque famem sub indice sauo.

Nec vos pæna, licet grauis esset, terruit vnquam;
 Nec violata fides quondam promissa parenti

Acter

Aeterno fuit; at crevit. tum denique ducti
 Parthenopem, vinciti manibus post terga, pedesque
 Compedibus. Vos in vastos, rapidosque profundi
 Proiecere maris fluctus, sed conditor alii
 Aetheris auxilio fuit, emisitque repente
 E celo alatos inuenies, qui corpora vestra
 Mersa mari eriperent tumido, & fluitantibus undis:
 Nec mora iussa citi faciunt, atque aera tranant
 Remigio alarum Patris almi numine freti;
 Debinc freta falsa petunt, & vos è gurgite vasto
 Eripiunt, manibusque suis ad littora curua
 Incolumes vos educunt, mirabile visu.

Sed cum turba virum, quæ circumfusa tenebat
 Littora, prospexit stantes in littore viuos,
 Et nouitate rei attonita, admirataque factum
 Insolitum, vos & Patris procepta docentes,
 Nec non caelestis vitalia semina verbi,
 Vt prius, hæc dixere palam. Vos numina falsa
 Atque Iouem vanum colitis: manifesta que signa
 Vidistis misera ò gentes. Tu tu Deus alta
 Sede sedes cæli in medio; te conditor orbis
 Maxime adoramus Dominum, Regemque potentem,
 Atque viam, lucemque hominum, vitamque fatemur:
 Et pro te cupimus tormenta subire, necemque.

Quæ postquam trepidans turbato pectore vidit
 Parthenopes rector: iimuitque, & iussit vtrumque
 Carcere concludi obscuro: dein luce sequenti
 Illos in patrias sedes, urbemque reduci:
 Adriano qui sub mortem subiere cruentam;
 Sanguineque effuso terram tinxere parentem.

Tu vero Pausine sacer, tuque alme Iouita
 Transcripti cælo ciues, numeroque colentum

Atria celsa poli; vos nunc de sede superna
 Aspicitis, qui nunc meritis vos laudibus alta
 Tollimus astra super: vos magni Patris ad aures
 Ferte preces nostras; vt tanto in turbinc rerum,
 Et pestis, vestros ciues defendat, & urbem
 Egregiam; quæ vos genuit, pariterque sacrauit
 Vestra ob facta Deo Patri venerabile templum
 Aeterno ob meritas laudes, posuitq; ministros,
 Custodes templi ingentis, rerumq; sacrarum.

IN S. HIERONYMVM.

Ad Antonium Aelium Patriarcham Hierosolymitanum.

ARGVMENTVM.

Celebrat Hieronymi vitam sanctissime actam, eiusque
 scripta: Deinde precatur Christum, vt Turcarum
 classem perdat.

ANte alias vrbs ò Stridon accepta parenti
 Aeterno, quæ sunt posita per pingua culta
 Dalmatiae; namq; ille tuus fuit incola, ciuiisque,
 Eloquij fons conspicuus, & nomine sacro,
 Defensor veri, atque p̄j, rerumque minister
 Sedulus; & longè per quem diuina relucet.
 Scripta, velut calum, pulsa quod nube serenas
 Riphæis veniens Aquilo violentus ab oris:
 Quid nunc commemorem, te vir sanctissime; namq;
 Ipse aperis solers diuina volumina, multis
 Haud rectè intellecta locis: & falsa refellis:

Tu Syria longo coluisti tempore silvas,
Bethlemiasq; domos Christi ad præsepe; sacrifq;
Intentus semper studijs, sine labe beatam
Duxisti vitam in terris; semotus ab omni
Cura animum; & vita cursu defunctus, Olympo
Nunc frueris, spectasq; Deum; qui præmia reddit
Digna tuis meritis; miro quem semper amore,
Atque humili coluisti animo: & nunc cernis ab alto
Hostem Threicium duro tua tecta tenentem
Imperio; atq; Italas iam nunc transmittere ad oras
Mille equitum cuneos, peditemq; ratisq; parantem.
Huic te Christe tua primo in certamine dextra
Occurrens immitte fugam; nostret vnda triremes
Ismarias; milesque ferus nostro cadat ense.

Tuq; precare tuum ciuem Aeli regna tenentem
Nunc super a; exoret Patrem, nostri vt miserescat
Inter tot rerum discrimina, totq; labores.

IN S. BENEDICTVM

Ad Seraphinum Fontanam Mediolanensem
Prælatum monachis D. Mariæ Farfensis.

ARGVMENTVM.

Benedictus Nursiæ ortus, in Sublaci deserto durissimam vitam duxit. Deinde Casinum montem cum monachis, incoluit, vbi multa miracula edidit, multa prædixit. Celebrat deinde auctor Religionem illam, vt à tanto patre institutam, multisque & martyribus, & summis Põtificibus, & Regibus illustratam.

Lucifer vt calo effulget, cum surgit, & almam
Nuntiat aduentare diem mortalibus agris;
Sic laude effulget merita Benedictus in oris;
Exoritur quæ Sol, & quæ nos linoquit; & ingens
Undique confurgit nox cincta nigrantibus vmbreis.
Nursia quo genitrix tanto letatur alumno;
Et se syderibus cæli sublimibus infert.

Sublaci hic petijt rupem puerilibus annis;
Tunc diris loca plena feris, nunc aurea sedes.
Atq; ibi caprarum succintus corpora solis
Pellibus, abruptis multis in cotibus annos
Exegit; vitamq; cauo tolerauit in antro,
Assidue voluens animo præcepta parentis
Aeterni, & seruans tenui ieiunia victu
Dura; ministrabat primo quem mane sacerdos
Ad procurua habitans Anienis flumina, vita
Integer, atque illis probitate insignis in oris.

Eddidit ipse pater miracula plurima, mox &
Aerium magno montem comitante Casinum
Deuenit comitum catu sub tempora Veris.
Templum erat hic donis ingens, Phæboq; dicatum,
Quod gentes Itale posuere in vertice montis.
Delphica non aliter coluere oracula Cræij,
Quam templum indigenæ hoc gætes, populiq; propinqui.
At postquam hanc eadem intrauit Benedictus, & aræ
Muneribus, multoq; auro prospexit onustam;
Atque sacerdotes templi, rerumque ministros.
Ingemuit lacrymans; & falsi numinis aram
Celatam, & Phæbi effigiem de marmore fregit:
Quæ collapsa solo passim confracta iacebat:
Sacratumq; illi lucum conuoluit in ignes,
Sustulit & vanos ritus; Regique dicauit.

Sublimes celi nutu qui temperat oras.
Nec quisquam est ausus tantis se opponere cæptis
Illorum, qui seruabant templumque, locumque:
Sed subita attoniti formidine, remque, domosque
Liquere; & cursu terras tenuere propinquas.

Hanc sedem pater incoluit Benedictus; sibiq;
Cum socijs vixit, quos secum duxerat, & quos
Ipse sua insigni pietate attraxerat olim,
Ipsius unanimis vestigia sancta secutos.

Non solum hic fecit miracula multa, virosq;
E tenebris nitidę reuocauit lucis ad auras:
Corporibus hominum sepe expulit horrida monstra,
Monstra polo summi iussu deiecta parentis:
Depulit & tristes languenti de corpore morbos.
Sed varios rerum euentus, perituraq; templa
Predixit: multa & Totile, qui barbara castra
E Scythia in Latias audax traduxerat oras
Bellator. tandem vita sine labe peracta;
Predixit sibi iam lucem aduentare supremam,
Corporeis se se qua posset soluere vinculis;
Et petere optatas sedes fulgentis Olympi.

O tua quàm felix est tali nata parente
Relligio Seraphine, patrum & virtute tuorum
Aucta diu, iusto quondam qui sanguine palmam
Aeternam meruere suo, sedesque supernas.
Multi etiam Christique vicem subiere, locumque.
Deposito reges sceptro, & qui rexerat orbem
Terrarum imperio, ssereta ditione, suisq;
Posthabitis vitam sub tanto egere magistro;
Ausonia fasces, & opes, & regna perosi.

IN S. MARIAM MAGDALENAM.
Ad Christophorum Robusterum Tarraco-
nentem Auditorem Rotæ.

ARGVMENTVM.

Maria Magdalena, dum ad tumulum Christi flet; ipsum videns non agnouit. Narrantur quæ ipsa Christo, quæque Christus ipsi dixerit.

Pro meritis in se tantis tibi Gambara semper
Debet; donec veniat meta vltima vite;
Et reget hos artus cali spirabilis aura.
Tanti erit ille igitur meriti non immemor vnquam
Christophore. ad tumulum nunc trislem, & multa gemet
Magdalenam audi, dum flet pia funera Christi:
Quam thalamo pictam mæsta sub imagine seruas.

Ad Christi tumulum dum Magdalena sederet
Ilachrymans; læuimque genu complexa teneret
Suspensum iunctis manibus, per colla, humerosq;
Sparsa comam; geminis cadenti in veste sepulchrum
Seruantes vidit iuuenes, vbi corpus Iesu
Depositum nuper fuerat: allabat & vnus
Supremam ad partem tumuli; partem alter ad imam:
Qui dicunt. Oculis mulier cur fundis amaro
Cum longo fletus gemitu? tunc illa: meum quodd
Abstulerint Dominum de tumulo; sumq; inscia vbi nam
Sit positus. dixit, conuersaq; vidit Iesum
Non procul astantem; rigui quem credidit horti
Custodem: non illum ipsum, quem mæsta per omne
Quarebat montis spatium sub lumina Solis.

Magdalena etenim cunctis abscuntibus, ipsa
 Non discedebat tumulto: vacuumq; ubi vidit,
 Discerpfit manibus flauos nullo ordine crines;
 Atq; locum gemitu impleuit, mentemq; dolore
 Deuicta, & in ære graui, dum credit ademptum
 Mæsta Redemptorem mundi: tunc Christus ad illam
 Se vertens tali compellat voce dolentem.

Quid lachrymis misces gemit? quidue anxia queris?
 Illa, meum, dixit, Dominum si forte tulisti;
 Pande ubi sit, quaeso, sacratum corpus: ut illud
 Sustollam, & tumulto condam, & pia funera ducam.
 Tunc ipsam afficiens Christus, Maria, inquit: at illa
 Conuersa, atq; ipsum agnoscens, & lata pedes se
 Ad Domini sacros subito proiecit. At ille

Non licet, ò mulier, tibi me nunc tangere: nondum
 Conscendi arbercas sedes, & lucida cali
 Regna; neque accessi ad patrem, cui paret Olympi
 Regia stellantis, tractus terræque marisque.
 Fratribus ipsa meis refer hæc; quos feruida cura
 Sollicitat, tristeq; tenet ob funera nostra.
 Tu rerum solare inopes, & pectora solue
 Plentæ meæ, amissosq; illos solare magistro;
 Dic etiam: Ascendo ad Patrem vestrumque, meumq;
 Atq; Deum vestrum; atque meum. nec plura locutus
 Discessit. tunc illa alacris peruenit ad ades;
 Ob Iudæorum insidias quibus ipsa latebat
 Gens verò dilecta Deo; & plorantibus inquit.

Aspexi Dominum his oculis; atque hæc mihi dixit:
 Nec solita illius facies, aut forma fefellit
 Concaua me multum lachrymantè ad saxa sepulchri.

Ad Gulielmum Sirletum Card.

ARGUMENTVM.

Celebrat Caterinæ in repudiando regno, magnanimi-
 tatem: in superandis Philosophis, sapientiam: in
 contemnendis cruciatibus, & morte, fortitudinem,
 atque constantiam,

TU nostro Sirlete etiam memorabere versu,
 Eloquio non inferior, nec carmine præcis
 Vatis, aut illis pede qui scripsere soluto
 Diuersos hominum mores, aut inclyta factas
 Et nulli candore animi, aut pietate secundus.
 Accipe quæ cecini Caterinæ in virginis alma
 Et vitam, & mortem pariter; dum scripta sacrorum
 Tot ratum, & Solymos libros, monumentaq; Graium,
 Et nostra euoluis studio, vigilique labore;
 Huius enim nostri es censor, iudexq; libelli.

O Virgo, dum te canimus, gratissima Patri
 Calicolum, Regique: preces, quas fundimus audi;
 Amborumque simul refer omnipotentis ad aures.
 Tuque tum ob nomen rege nos Pater alme, tuosq;
 Nos tege nunc clypeo; tibi qui confidimus; in te
 Qui spem nostram omnem, mentemq; locamus, & vnum
 Te colimus; dum Sol collustrat lampade terras;
 Et dum nox fuscis tellurem amplectitur vmbis.
 Qua digna te voce canam longè inclyta virgo,

Doctaq; quæ ve tuas poterit memorare, licet sit
 Ferrea vox, meritas laudes tu filia regis,
 Fertilis Aegypti imperio qui regna tenebat.

An dicam te pauca super? quamque alta tuarum
 Me rerum moles premat, & perterreat; & sim
 Non dubius partem exiguam vix dicere posse.

An dicam, vt genitor tenera te ætate docendam
 Ingenuas artes. necnon exordia rerum
 Curauit? pater impleuit sed post vbi vita
 Curriculum breue; tu regni tibi debita sceptrâ
 Spreuisti, veluti stipulam Caterina, deosq;
 Inficia quos olim veri gens illa colebat;

Et tot opes, magnasque vrbes, tedaſque tyranni.

Atque tui robur animi videre ministri

Inuictum; te dum pennis non cedere acerbis

Conspiciunt. tu non lauri de fronde coronam

Expectas, verum duplicem post funera palmam.

Sanguinis effusi est palma altera, & altera casti

Corporis, ac vita. tu pectore dedita toto

Calicolum regi quondam perpeſſa famemque,

Vinclaque, crudelesque rotas, non territa pennis

Innumeris; docto superas sermone disertos,

Inſignesque viros vario in certamine; qui tunc

Vana tuo eloquio liquerunt numina; tecumque

Occubere suo perſuſi ſanguine membra.

An referam cum te inuiſit regina ſilentem

Sub noctem, comitata vno, caua ſaxa iacentem

Inter, & horrentes te vidit carceris vmbraſ?

Teque ipſam miſerata, tibi ſuaderet, vt atro

Carcere te eriperis faciens diſſiſſa profanis:

Sed commota tuis coniuſt eſt regia verbis;

Voce Deum & clara verum eſt confeſſa; maritum

Nec

Nec regem verita eſt, nec vincula ſeuâ, necemque:

Et Ioue adorauit ſpreto lætiſſima Chriſtum.

An dicam caput abſciſſum, ſpectante tyranno,

Liſtoris gladio? quo vulnere non cruor ater

Effluxit, niuei ſed lactis copia, & ipſa

Tincta colore nouo eſt (viſu mirabile) tellus.

Aligeri aſt animam iuuenes ſuper æthera cali

Virginis atulerunt ſubito, Patriſq; locarunt

Sedibus æterni: aſt alij venerabile corpus

Exanimum Synai frondoso in vertice montis

Portarunt; alacresque nouo impoſuere ſepulchro.

I N S. M A R G A R I T A M

Martyrem.

Ad Ioannem Zamoſcium Procancellarium
 regni Polonia.

A R G V M E N T V M.

Margarita tenera adhuc ætate Chriſti fidem ſuſcepit,
 Mox adoleſcens ab Olibrio Præſide deæ Syriæ
 ſacrificare iuſſa; nec minis territa, nec promiſſo con
 iugio allecta, ei obſecuta eſt. tandem poſt multos
 cruciatus, abſciſſo capite martyrij coronam confe
 cuta eſt.

Zamoſci facunde; tuæ non vltima gentis
 Gloria; nec probitate minor, rebusq; gerendis;
 Et proauis, atauisque tuis: quorum inclyta virtus
 Viuit adhuc quondam bello præclara, togaque.

Egregijs namque est scriptis vulgata per oras
 Auroræ tua fama tuis iam, quæq; cadit Sol.
 Dum tu Romanum magna cum laude Senatam
 Describis (si forte vacat) lege carmina, quæ nunc
 Concinui in vitam, atque in funera Margaritæ.

Floruerat Syria proceres Theodosius inter
 Diues opum, proauisq; potens, sed tectæ colebat
 Rustica; & agrestium siluis inglorius altis
 Degebat placide cara cum coniuge vitam,
 In mare qua rapidos latices deuoluit Orontes;
 Cum genita est forma pulcherrima Margaritæ:
 Quam pater admirans nutriti latus alendam
 Mandauit, donec plenis pubesceret annis.
 Hanc nutrix pia clam Christi præcepta docebat;
 Quam prius abluerat sacro in fonte sacerdos.

Tunc genitor facti non inscius, æstuat ira,
 Atque odijs natæ insensus, procul alta relegat
 In iuga nutricem, dilectæque pignora quondam;
 Qua mons per noctis tenebras de vertice summo
 Casius ardenti prospicit lampade Solem
 Nascens, noctemque alia de parte prius, quam
 Lucifer exoriens multa cum luce patentes
 Oceani percurrat aquas, & littus Eoum.

At virgo, quamuis domibus foret acta paternis;
 Tectæque nutriticis coleret; puroque leuaret
 Fonte sitim; victumque darent siluestria poma;
 Vesteque se indueret vilitatem illa deorum,
 Et vani simulacra Iouis, ritusque nefandis
 Sacrorum horrebat, Christumque immota colebat;
 Et valle exiguum, spretum genitore, sub alta
 Cum nutrice gregem pascibat; & Alcimedonta
 Spernebat sub valle Palen, Dryadasque canentem;

Interea superis, sic indignatus, ab oris
 Concessit genitor: virgo cum paruula nondum
 Explerat denos habitans in vallibus annos:
 Defossoque foret quamuis ditissimus auro;
 Et mille innumeris inuenteret arua quotannis
 Vomerebus; multique greges, & mille iuuenti
 Tectæ sub occasum Solis proauita subirent;
 Hæredem tamen hanc non vlla in parte reliquit;

Dum verò regni certas inuiferet vrbes
 Olibrius (erat imperij suprema potestas
 Quem penes) ibat iter, qua flexo semita calle
 Ducit in aerium montis nemus, & iuga celsa;
 Ducentem hanc pecudes vicina ad pascua vidit;
 Bis septem cui vix ætas adoleuerat annis:
 Et vix ille oculos diuina in lumina torfit
 Virginis; accepit subito cum saucius ignem
 Ossibus; & sensit labi per membra furorem
 Ilicet hanc iubet acciri, patriamque requirit,
 Et genus. vnde domo. tunc sic virgo orsa repente est.

Quid frustra genus, & patriam, nomenq; requiris?
 Serua ego sum Christi; cui mens obnoxia seruit:
 Cui mea virginitas deuota est: nam mihi testis
 Ille sua est nostra qui nos à morte redemit.
 Protinus hanc famuli vicina ad mœnia ducunt;
 Urbis ubi, clarumque genus, nomenque parentis
 Commemorant; seseque fidem, & vestigia Christi,
 Sanctæque iussa sequi. cæco tum carcere Præses
 Includi iubet hanc, cum noctem sidera ducunt.

Et iam Sol rebus infusa luce colorem
 Reddiderat; solioque sedens Olibrius alto,
 Vicinos circum proceres in templa vocabat,
 Fictæ templa deæ Syria; quam gens colit omnis;

Qua circum regna ampla habitat: tunc ducitur ingens
 Victimâ: quam Syriaque deæ, Phœboque Sacerdos
 Ornatus palma crines in limine mactat.

Parte alia iuxta celsi penetralia templi
 Fronde coronatus cedri, myrtoque iuuenus
 Marmoreum effuso tingebat sanguine limen:
 Atque alius pecudem in tonsam iugulabat in ignes;
 Et thura Assyrijs miscebat odoribus: & iam
 Finis erat, & honos aris iam factus, & omnis
 Gens ibat: memor inclusæ cum virginis heros
 Olibrius iubet hanc ad publica sacra vocari:
 Et Margariten dictis compellat amaris.

Hos cedri ramos adole rerum in scia virgo;
 Imbueq; aurato cratere altaria: nec iam
 Nutricis data te moueant præcepta furentis;
 Aut morere ante aras, veluti noua víctima, summo
 Grata Ioui; & sacro persolue in limine pœnas.
 At, de more, coles cæso si sacra cruore,
 Te mihi connubio, & felici sædere iungam:
 Ostroq; argentoq; teges tua corpora, & auro:
 Et Syriæ incedes magnas noua nupta per vrbes.

Tunc uirgo geminas acies erexit ad altum
 Aethera, cælestemq; Patrem sic uoce precata est.
 Da mihi sancte Pater, cui mens mea cognita dudû,
 Omne genus nunc posse necis perferre, minasque:
 Et sciat ille Iouis quam sit sternenda potestas:
 Et que me teneat Christi fiducia, cernat,
 Tu uerd' illusas auro seuisime vestes
 Dona que parce tuis (si qua est tibi cura tuorum)
 Aequalesq; tuo generi ne despice tedas.

Tunc Preses grauiter dictis commotus in iras
 Exarsit, tristisq; parat de uirgine pœnas

Sumere: tunc illam spoliant, lacerantq; flagello
 Corpora, marmoreosq; sacer cruor abluat artus.
 Non aliter tenero manant de corpore guttæ
 Sanguinæ; quam riuus aquæ labentis ab alta
 Rupe ciens raucum campi per scrupæa murmur.
 Verberibus famuli instabant; dum uincla satellites
 Nesteteret; ut uinctam traherent Iouis ante nefandum,
 Et vanum numen: uirgo sed nulla recusat
 Vincla pati, pœnasque, neget dum sacra, Iouemque,
 Temnatque immundis positos altaribus ignes.

At proceres tenera conceptum in uirgine robur
 Mirati, & subita moti pietate, rigabant
 Ora pijs lachrymis; sanctosque inflectere sensus
 Quærebant Margarite; mæstique tyrannum
 Poscebant ueniam pro uirgine; quos tamen omnes
 Voce graui increpuit, nec non consulta refellit.

Auertit Preses oculos, nec cernere quiniit
 Sanguine resperfos artus, & liuida membra
 Verberibus. tunc sede sedens sublimis eburna,
 Deuinctam includi tenebroso in carcere iussit.

Ecce autem uirgo in tenebris dum clausa iaceret;
 Assiduâsque preces prostrata effunderet alto
 Pectore; non animum diuersis territa pœnis:
 Illi monstrum ingens exerto apparuit ore,
 Ore uomens atros flammæ sulfuris ignes.
 In spiram serpens mox se collegit, & ora
 Pandit; ut ore fero sacros absumeret artus.
 Ipsa sed horribili nec quicquam exterita monstro:
 Sed fidens Domino, frontem cruce signat, biantesque
 Ingreditur fauces; & uiscera laxa draconis.
 Nec mora perfractis (uisu mirabile) costis
 Procumbens iacuit per humum. illa ilicet aluo

Exilit;ingentes & agit seruata parenti
Aeterno grates;concuſſaque pectora firmat.

Terdenos iacuit Soles incluſa ſub alto
Carcere;ubi affiduis Lachrymis,precibuſque uacabat:
Vt mentem,nireſque ſibi daret omnipotens Rex,
Sublimes celi nutu qui temperat oras,
Aduerſus Syrię proceres, & iuſſa tyranni.

Iamq̄; alias illa ad pœnas, atque horrida leti
Supplicia;atque Iouis falſi deducitur adem.
Pinguis ubi multo taurorum ſanguine paſſim
Terra madet;teſtuſque ſacer uelamine cuſtoſ
Purpureo canos crines,ſolemnia templis
Sacra facit;templique ſimul donaria ſeruat.

Stabat odorata ex cedro teſtudine templi
In media Iouis eſſigies;& eburna tenebat
Sceptra manu;fulmenque pedes radiabat ad imos
Ex auro tunc ipſa comas reſoluta nitentes,
Vt ſteit in medio conſeſſu, proripuit ſe,
Infeditque fores templi, Nabatheaque uano
Thura Ioui dare iuſſa, Iouem deſpexit, & omnes
Aſſyrię gentis diuos:quos illa negauit
Eſſe deos;ſed monſtra imo damnata profundo.

Olibrius grauior neglecta ob numina ſeuit:
Non aliter,quam ſeuus aper graue uulnus in armo
Accipiens;cum monſteros euadere morſus,
Oraque aperta canum nequit,& iam tendere in altos
Non audet ſaltus;nec ſe ſe opponere telis
Venantum;mouet arma acuens in prælia dentes:
In pœnas ſic mentem acuit Syrus aſper, & iras
Aggerat;ulciſcique deos,quos illa negarat,
Decreuit demens.mora nulla,bitumine tedas
Ardentes aſſerre iubet,ſpoliantque miniſtri

Hanc

Hanc veſte:& corpus flammis crepitantibus vrunt;
Et flamma ambefos artus in flumine tingunt:
Vt liquor inſinuans ſe ſe per membra dolcrem
Gigneret ingentem, magis & magis illa dcleret:
Horror enim pacemque animi,labefaſtaque ſurtim
Membra quatit;ſenſus concreto ſanguine torpent,
Quos vapor ignis edit,infuſaque lymphæ per artus.

Olibri (ſcelus infandum) te poſſe putãſti
Virgineos artus admotis vrere tedis;
Aut fluuiio frigentis aquæ diſſoluere nexuſ
Corporeoſtu fruſtra animoſ ſpe tolliſ inani.
Tu Margaritæ caeſtiſ præmia vitæ,
Teſauroſque paraſ celi ſublimibuſ oris.
Sic ait. at virgo patitur dum immobilis vndaſ;
Terra fragore graui mugit:tremefaſtaque templi
Teſta, trabefque labant:at virgo illaſa tyranni
Conſtitit ante pedes;exutaque brachia vincliſ
Suſpexit calum.mentem formidine cuncti
Demittunt proceres:& mox per inane columba
Lapſa polo fertum ore tulit viridantiſ oliuę;
Et Margaritę crineſ redimiuit:& aliſ
Ingenti pluauſu tollens ſe in nubila condit.

Sed dum tendit iter penniſ ſublime per aurãſ;
Confeſtim nitueræ leueſ radiantibuſ aurę
Lumibuſ;circumq̄; humeroſ vaga flamma reluxit:
Vt volucrem populi conuentuſ vidit ab alto
Labentem celo,& cali regna alta petentem,
Virginis intactoſque artuſ, & labe carenteſ:
Tollebant proni palmaſ, Chriſtuſque canebant:
Ob Chriſtuſ nec vincla pati,mortemque negabant:
Ille inſperatãſ multo cum murmure vocẽſ
Hauſit vt;& populum tendentem ad ſidera vultuſ,

Et

Et patrios clara spernentem voce penates:
 Quattuor aëctum damnauit millia morti
 Olibrius, cædique iubet, tunc protinus vltro
 Vnanimes obiere diem: nec barbara quisquam
 Insa horret: commissa timens: sed ne sibi Christum
 Regna faterentur Præses; iubet ocyus ense
 Virginis absceindi caput, auullumque reponi
 Ante oculos; gaudetque tuens delubra profano
 Structa Ioui tunc virgineo respersa cruore:
 Et mentem nequit expleri; dum caesa virorum
 Corpora tot templi scelerato in limine cernit.

LIBER TERTIVS

AD BERNARDINVM

Risium de Cuppis Episcopum
 Auximatem.

ARGVMENTVM.

Arbor infanti Christo prætereunti incuruata.

Bernardine audi factum admirabile Christi
 Infantis: qui dum furibundi Herodis & arma,
 Atque minas fugeret, peteretq; Aegyptia regna,
 Illi ingens arbor se se incuruauit; & imam
 Aëctum tetigit deuexo vertice terram.
 Mirum equidem plantas, fabricataq; numina saxo
 Agnouisse Deum: Solymorumq; impia corda
 Numquam cognouisse suum, rerumq; parentem.
 Admonitus Patre ab eterno dum carperet atram
 Sub noctem somnos Ioseph, vt tenderet oras
 Cum puero in Pharias tacitus, puerique parente;
 Herodes quarebat atrox nam perdere Christum,
 Atque dare infantem leto: consurgit auitis
 Sedibus, & piceæ per amica silentia noctis
 Ad iussum se accingit iter, patriamque relinquit;
 Aegyptumque petit, postquam autem venit ad ipsam
 Thebaidis paruam Hermopolim, portamque patentem
 Accessit, quæ se se arbor tollebat ad auras
 Maxima, frondosum caput, & sua brachia pandens:

Quæ responsa dabat populis, gentique propinqua:
 Ceu concussa foret Borea, vel fulmine ab alto
 Tacta polo; se se inflexit, tetigitque comanti
 Vertice prona solum, tamquam venerata tremendum
 Prætereuntis heri numen, nostraque salutis
 Auctorem Christum infantem, pariterque parentem,
 Quæ sic curua diu mansit, lætissima donec
 Terra ministravit vires; roburque, vigoremque
 Insudit solitum plantæ; mirabile ut esset
 Testis in hoc factum cunctis mortalibus. olim
 Indigena hinc populi in dubijs responsa petebant;
 Quæ quondam caelo Satanis depulsus ab alto
 Reddebat; recti quem gens ignara colebat.
 Ausugit subito ille furens, ut vidit ab ipsa
 Vertice deuexas toto cum stipite frondes.
 Falsorumque deum effigies de marmore, & gre
 Perculsa Christi aduentu cecidere repente
 Per fora, perque domos, vicinaque templa, viasque.
 Arboris at folia, & fructus, cortexque solebant
 Confestim cunctos hominum depellere morbos:
 Siquis lasa super membra imposuisset, & ipsum
 In sua vota Deum lachrymis, precibusque vocasset.

AD IOANNEM BAPTISTAM Cannanum Ferrariensem.

ARGVMENTVM.

Mirifica herbæ vis Christi statuam contingentis.

Conuenit hæc Cannane tibi mea pagina: nam tu
 E solitus membris hominum depellere morbos:

Cum mussat medicina graui deuicta dolore
 Languentis, mecum tu nunc miraberis huius
 Vimque, potestatemque herba: quæ cognita non est,
 Nata nec herbosis Marsorum montibus: at tu
 Pars animi Cannane mei non parua, leuisque,
 Fronte leges læta hos; magna quos mittit ab vrbe
 Romulidum tuus ex animo tibi Gambara versus.

Mortales vitam Christus dum viueret inter;
 Et modo Idumæas, modo Iudæ inuiseret oras,
 Et claram modo Hierusalem, vicinaque circum
 Oppida tot. spargens diuini semina verbi,
 Solueret atque hominum linguas, aperiret & aures;
 Tolleret & morbos; primi que piacula patris.

Tunc fama tantorum operum commota, reliquit
 Eoas quæ iam cursu penetrauerat oras;
 Peneadem mulier patriam, populosque petiuit
 Iudæ horribili morbo correpta, diuque
 Languida; quam miseram quesita haud motibus herba
 Iuuissent, medicæ manus: confisique Christi
 Auxilio tantum vehementi ardebat amore
 Sacratæ digitis limbum contingere vestis:
 Quo tactu longam vim morbi euadere contesse
 Sperabat tanta hanc tenuit fiducia; quæ non
 Illius mentem, atque animum, curamue fessellit.
 Vidit enim ut Christum tendentem ad tecta Iairi,
 Ingentique virum circumseptum comitatu;
 Miscuit huic turba se se, Christique fluentem
 Extremam tetigit vestem, fluidusque recessit
 Sanguinis actutum squalenti è corpore fluxus:
 Confestimque illi fugit dolor omnis in auras,
 Et solita vires membris rediere; abiitque
 Pallidus ore color, atque illam cura reliquit

Anxia, dehinc patriam redijt, *Christique verendam*
 Ex ære effigiem fieri mandauit; eamque

Illa domus propria ante fores, limenque locauit.

Aenea vestis erat tenui circumdata limbo:

Effigies Christi dextram tendebat in ipsam

Phœnissam, qua se se etiam formauerat ære

Illo eodem, & manibus iunctis, & poplite flexo

In Christum fixos oculos latata tenebat;

Atque videbatur Domino persolvere grates;

Qui se se cura nuper, morboque leuarat;

Incoluem, ac latam reddens patriæque suisque.

Inter erat namque illa suos non vltima ciues

Progenie, qua iam in medicos effuderat omnem

Rem patriam fluxum bisenos passa per annos:

Ante pedes sacra succreuit imaginis herba,

Herba salutifera, & morbis immitibus apta;

Vertice fulua suo cum tangeret æra virenti,

Et partem extremam læua: namq; herba potentem

Vim tactu limbi subito sumebat: & omnes

Languentes varijs morbis, aut febre leuabat;

Letali exiguo madefacti graminis haustu.

Ante autem vestis quam vertice tangeret oram

Extremam; penitus nullis erat apta medendis

Corporibus; facies erat herba haud visa, nec vlli

Nota prius: Libani nec nata in vallibus altis.

LIBER III. 97
 AD FRANCISCVM BANDI-
 num Picolominium Archiepisco-
 pum Senensem.

ARGVMENTVM.

Hebræus puer, quod Christi corpus sumperit, à pa-
 tre irato in fornacem proiectus, à Beata Virgine in
 incendio liberatus est.

DVm canimus puero allatam Bandine salutem;
 Quam tulit, & quam ferre etiã mortalibus agris,
 Alma Maria solet positis in Syzybijs audij;
 Nam tanti seriem memorabo ex ordine facti.

Armenia Iudæus atrox Vitaris urbem
 Casaream florentem opibus, regnoque colebat,
 Mascula progenies erat huic, qua sola parentum
 Spes erat, & denos qua vix impleuerat annos.

Cum tenera foret atare hic puer addiderat se
 Tum comitem nostris pueris; quia par erat illis
 Moribus, atque auo parili; vicinia namque
 Iunxerat hos; & dum Mariæ solennia templis
 Sacra sacerdotes facerent, puer hic quoque templum
 Cum socijs (ducente Deo) est ingressus; ibique
 Iisdem cum socijs sacratum corpus ad aras
 Oblatum Christi assumpsit; quo protinus ille
 Letitia ingenti perfusus sacra reliquit,
 Et comites; letusq; suas remeavit ad sedes.

Tunc pater admirans, vnde hec noua gaudia, dixit;
 Euenere tibi; dic o dulcissime nato.
 Cui puer hanc facti seriem, pater optime dicam.
 Vicinum accessi templum, quo certa frequentant

Sacra sacerdotes non nostrę gentis; ibique
 Cum focys panem, qui more offertur ad aram
 Assumpsit; quo sumpto, animum noua pertentatum
 Gaudia, prout cernis, tunc verò percitus ira,
 Plura loqui haud passus puerum est pater; illicet illi
 Sic succensus ait, non ò fate sanguine nostro,
 Atque, oblite sacri Mosis mandata, patrisq;
 Qui te alui; meritas nunc nunc puer improbe panas,
 Crimine pro tanto solues; legemque paternam
 Ob tantum scelus vlciscar, sic fatus auita
 E sede eduxit puerum, ardentemq; petiuit
 Fornacem, atque illum medios proiecit in ignes;
 Arentesque super fasces congescit, vt artus
 Inuisi teneros pueri consumeret acris
 Flamma magis. Sed non cęlestis defuit illi
 Gratia, & auxilium magni Patris ethere ab alto
 Demissum; qui tres pueros de sanguine cretos
 Hebręo iussu proiectos regis in ignes
 Olim etiam pesti eripuit; qui tunc quoque septum
 Ignitis ur̄i ramis, flammaque furenti
 Absumi haud passus puerum est; sed territa nati
 Infando genitrix casu, quem nuntia ad auras
 Attulerat fama, atque suas penetrauerat ades,
 Euolat; atque locum petit, & diffusa capillos
 Per colla; implebat la chrymosis vocibus urbem.
 Atque ubi peruenit, quo nati corpus in ignes
 Iecerat indignans genitor; tunc mesta maritimo
 Aspiciens, illum dictis oneravit amaris.
 Dilectum quondam puerum tu sępe dedisti
 Ignibus infelix, qui nostrę sola senecta
 Spes erat; & quem tu toties laudare solebas?
 Ah qualis te pana manet scelerate; nec vlla

Te mouit pietas, nec amor natiq; meique?
 Hanc lucem moror inuisam te nate perempto;
 Namque tuum haud potui funus producere, nec te
 Amplecti morte in misera, nec flere, oculosq;
 Claudere, supremumq; vale nec dicere; cum sis
 Candentem in cinerem versus; nec noscere possum
 Ipsa tuum cinerem infelix, nec condere in vrna.
 Quo gemitu sit concursus non paruus ad ipsam
 Vndique fornacem accensam populiq; patrumque.
 Tunc genitrix animum ingenti turbata dolore,
 Coniugis occultum facinus detexit; & vna
 Reclusere fores fornacis turba virorum:
 Ignibus extractis puerum & videre iacentem
 Flammam inter, molles ceu plumas inter, & ostrum:
 Partē aliquā haud lesam, non vestē, tum simul omnes
 Vt puerum videre, viri laudare parentem
 Aeternum, atque alto palmis at tollere cęlo,
 Atque implere locum latis clamoribus, atque
 Triste ad supplicium iuuenosque, senesque vocare
 Auctorem tanti sceleris mora nulla requirunt
 Vitarium; atque illum fugientem per loca cernunt
 Proxima; & arripiunt diuortia nota petentem:
 Et captum in medios ignes misere trementem,
 Abramumque patrem auxilio, Mosemq; vocantem
 Aeternum ignitos artus, atque ossa rededit
 Exiguum flamma in cinerem, spectante virorum
 Ingenti cętu, puero dixere ministri
 Sacrorum, quis te defendit ab ignibus? ille
 Pulchra suo, dixit, mulier me texit amictu,
 Quis gremio infantem puerum portabat; & à me
 Dimouit crepitantem ignem, rutilasq; fauillas;
 Ne teneros flamma alta meos exureret artus:

Illi persimilis mulier, mihi qua super aram
 Acde sedens visa est vestra. tunc credidit ipse;
 Credidit & genitrix pueri; & gens numine sancto
 Afflata ardebat sacris immergier undis;
 Atque sequi Christum; fuso qui sanguine gentem
 Morte sua humanam barathri de faucibus atris
 Eripuit; summoq; illam transcripsit O limpo.

S. D. N. GREGORIO XIII.
 PONT. MAX.

Baculus Gregorij Neocaesariensis
 Episcopi in arborem.

ARGVMENTVM.

Cum Lycus fluuius magno cum indigenarum dam-
 no saepe campos inundaret: Gregorius in eius ripa
 baculum fixit, nec fluuius terminum illum trans-
 gressus est: & baculus statim in arborem creuit.

Alme Pater, fidei tutamen, & anchora nostras;
 Quem Deus omnipotens, totiusq; arbiter cui
 Tantorum populorum olim patremque, caputque
 Constituit, sacroque caput diademate cinxit:
 Cuique dedit supra rerum moderamina reges,
 Gregorio quis pauca super noua carmina feci;
 Nomine quem sacro reddis, factisque, dicam,
 Vt teneor; sub quo nunc Principe Dardana Roma
 Sidera se celi radiantis ad aurea tollit.

Gregorius Neocæsarea rector fuit urbis;

Et tanti columnæ populæ curamque gerebat
 Sacrarum rerum, & sacris solennia triplicis
 Sacra ministrabat populo, populumque docebat
 Aeterni præcepta Patris, quæ dixerat olim,
 Duceret his nostris vitam dum Christus in oris.

Tempus erat, quo terra tumens genitalia poscit
 Semina; & ob lapsos piceis è nubibus imbres
 Tecta natant passim plenis agrestia fossis;
 Fluminaque alta secant ruptis nemora ardua ripis.

Tunc Lycus oppositas rapido cum gurgite moles
 Saxorum ingentes, connexaque robora vinculis
 Innumeris, stagnum in magnum, magnamq; paludem
 Traxerat, hibernis tumidus quam fecerat undis.

Tunc ad eunt trepidæ tanto in discrimine gentes
 Quæ Neocæsaream, vicinæque rura colebant,
 Gregorium; cuius totis notissima terris
 Fama erat, & probitas vitæ, & miracula certa,
 Mortali non facta manu, non carmine, & herbis;
 Ast ope diuina, & summi virtute parentis,
 Qui calum ex nihilo, terramque, fretumque creauit.

Postquam autem videre virum, precibusq; rogaret,
 Ilorum vt fessis rebus succurreret, vique
 Egregiam eriperet tantis terroribus urbem
 (Namque alio montem aerium traduxerat, ad eum
 Conderet vt Patri aeterno, rerumque parenti)

Tunc senior solita motus pietate, suorumque
 Excidio; rapidum subito contendit ad amnem,
 Per campos secum pecora, atque armenta trahentem
 Cum stabulis strepitu horrifono, & torrentibus undis
 Non vilo subuectus equo, curruue sonantem
 Ast immixtus iter baculo confecit aeterno.

Atque ubi conspexit fluuium fecisse paludem

Immensam, & vasta indigenis cultoribus arua:
 Illachrymans longum ingemitque, Deumque vocans
 Auxilio positus genibus prope fluminis vnam
 Gregorius: mox sic inquit, Da nunc Pater aures
 Alme tuas faciles nobis: namque omnia solus
 Tu potes, & solus ventis, pelagoq; tumenti
 Imperitas: genisq; tua miseratus acerba
 Exitia, & duros casus, demersaque rura;
 Affer opem, iube & hos campos ne flumen inundet
 Vltimus: tumidi nam tu maris aquora rubri
 Curuasti in montis faciem; quo gens tua siccis
 Transiret pedibus, litusq; inacta teneret
 Aegypto oppositum, Pharaonis & agmina pontus
 Obrueret, Phariosq; duces, currusque volantes.

Iordanisque tuo iussu placida vnda retrorsum
 Flexit iter, tenuitque suos exterrita cursus;
 Transiret donec populus tuus in noua regna,
 Regna Palestina cunctarum vberissima frugum,
 Et lacte vberim, liquidoq; fluentia melle.

Cumque suum fluuius iam defluxisset in aluicum,
 Hic tunc Gregorius supplex defixit in imam
 Tellurem dextra baculum, quem ferre solebat.
 Quid referam? dicto citius frondescere cepit
 Ille nouis folijs indutus, cortice & vdo:
 Atq; acta radice comas tollebat ad auras;
 Et sua curuatis huc illuc brachia densa
 Pandebat, ferti in morem viridantis, & atra
 Currentis fluuij ripas induxerat umbra:
 Qui veluti limes positus fuit inter & agros,
 Inter & vndanem fluuium, vastamque paludem;
 Qua solidam in terram (visu mirabile) versa est
 Triticea & messis, vniique, oleaque feracem.

Et quoties tumet, hibernis siue imbribus amnis,
 Seu niue tunc liquefacta vdo sub Vere quotannis;
 Ille suos intra fines se continet, & non
 Arua, domosque vltra cursu deformat, & vndis:
 Nam Deus hunc cali audierat de vertice summo
 Fundentem de more suo lachryma sã; p. ecesque.

NUMMI IN ROSAS,

Rosæ in numos.

Ad Caterinam Portugallia reginam Ioannis
 Regis tertij coniugem.

Titulus fit pro argumento.

Cum iam te audierim vestigia sancta beata
 Elisabet, vitamque sequi; dum suggeris omnem
 Pauperibus victum, & vestes; & templa frequentas
 Aeterno sacrata Deo: & ieiunia seruas,
 Quæ sacra statuunt leges Caterina: libenter
 Percurre hanc facti seriem: sint carmina quamuis
 Condita ab ingenio haud facili, nec diuite vena.

Tempore, quo passim est bruma intractabilis; & quo
 Strimonias Aquilo gelidis afflatibus vndas
 Asperat, & niueo tellus se vestit amictu:
 Elisabet, quæ iuncta toro, tedaque iugali
 Magnanimo fuerat regi; qui genis habenas
 Tunc Lusitana flebat; dedita toto
 Pectore diuino cultu, & succurrere egenis;

Carcere & inclusos homines inuisere; & agros
 Sueti iuuare suis opibus: cum forte superbo
 Exiret thalamo, vt peteret templa ardua Patri
 Sacra Deo, nummos gremio attulit; vt daret illos
 Pauperibus: cui rex Dionysius obuius, inist.
 Quid defers regina sinu tunc illa. rosa sunt,
 Quas dudum legi. sed secum hac pectore versans
 Rex, atque admirans: hoc ne, inquit, tempore flores
 Nascentur; late regnet cum frigidus annus;
 Nec campis herbae apparent, nec in arbore frondes?
 Quaso aperi regina sinum. tunc haud graue pondus,
 Ut prius, ipsa sinu sensit: nam verterat aurum.
 In varias Deus ipse rosas, mirabile visus;
 Vt vidit rex, & cuncti videre quirites.

In thalamum virgo cum admirabunda redisset:
 Et letata rosas gremio portaret apertas;
 In nummos rediere rose: tunc conscia facti
 Elisabet retro redijt, regemque petiuit:
 At que illis eriem facti memorauit, & aurum
 Ostendit gremio: tunc coniux credidit, ambasque
 Extulit ad calum palmas; celebrare parentem
 Aeternum caeli haud cessans; qui cernere signum
 Fecerat hoc, illum tanto dignatus honore.
 Concessit debinc regine Dionysius omne
 Arbitrium, struere vt posset noua templa, domosque
 Implicitis morbo: & fundis dotalibus auxit.

Esculentia ob negatam eleemosynam in lapides con-
 uersa.

Confectus senio, veterique indutus amictu,
 Et lacero pauper nauem conspexit onustam
 Mercibus, & multis nautis, portumq; tenentem:
 Confestim deflexit iter maris equora versus:
 Hosq; salutauit nudato vertice, dicens.

Saluete crepti tumidis & fluctibus alti
 Tyrrheni maris: & Domino gratissima pax sit
 Vobiscum. mihi queso inopi concedite frustum
 Panis ob illius nomen; qui sanguine lauit
 Crimina vestra suo, vestrum & delicta parentum.
 At nauta indignans vultus auertit, amara
 Bile tunens: sed cum persisteret ille rogando
 Aut panem, aut de merce aliquid, sic nauita dixit
 Indignans, odiose senex abiste precari
 Vterius: namq; hic non sunt nisi saxa; nec vllum
 Quem petis ipse cibum secum vehie hec mea puppis
 (Puppis onus fuerant fructus, quos mittit Idume,
 Preter nautarum vitulum, & Sicyonia bacca.)
 Si ratis, vt perhibes, tantum Marpesta saxa
 Hec tenet: in durum vertat Deus omnia marmor.

Dixerat ista senex: abiere in saxa repente
 Omnia, que poterant mandari: & cum forte colurnis
 Transfixas anates verubus versaret ad ignem
 Verna puer; sensit dextra graue pondus; & illas
 Vidit mutatas in lenia saxa volucres.
 Feruenti & capree partem non tollere abeno

Pertuso poterat ferro, vel viribus ullis.

Quinetiam cum uerna alius melimela teneres

Terna sinu; cecidere suo cum pondere ad imam

Tellurem, roseusque pudor perstrinxit & ora,

Impubesq; genas pueri; risitque iuuentus;

Et circum rupes plausu insonere secundo.

At rector ratis haud risit; sed pectore ab imo

Indoluit; famulisq; uirum perquirere toto

Littore, littoreisque locis mandauit: at illi

Haud unquam potuerit senem reperire: licet sint

Emensi loca per ualles, & proxima ponto

Littora. Sic quisquis mundi est iam stultus amator,

Atq; harum rerum cupidus, sitiensque uidet nunc;

Delusisse senem nautæ quid profuit: an ne

Auxerit ille suas merces, dum reppulit illum,

Fundentemq; oculis lachrymas, precibusq; petentem

Exiguam panis frustum. fac tu memor esto

Quisquis es haud miserans inopem; quid fecerit illi

Omnipotens misero nautæ, dum spernit egenum.

IN DIREPTIONEM Vrbis Nicosiæ.

Ad Nicolaum Ormanettum Episcopum
Patauinum.

ARGUMENTVM.

Deplorat Cyprî vastationem, Nicosiæque direptionem.
Deinde Christum rogat: ut iram suam à nobis auertat: eamque in impios Turcas conuertat.

Nunc

Nunc quoniam Ismaria Turcarum rector ab arce
Extulit & belli signum; & crudelia bella
Mouit in infantes Venetos: quos fœdere rupto
Impius inuasit; dehinc Cyprî vexit ad oras
Bellantum turmas; urbemque obsedit. & illam
Diripuit: tu casum vrbs. plagamq; recentem
Mecum vna desse, cladem miseratus acerbum
Ormanette: suas cui tradidit atheris auctor
Pascendas pecudes, quæ mollia gramina tondent,
Teque bibunt liquidos fontes pastore, leuesque
Medoaci carpunt secura ad flumina somnos.

Turca ferox, animisque furens, insensus & hostis
Nomini ille tui, nunc clementissime Christe
Immeritam evertit Cyprum furialibus armis:
Evertitq; tuam gentem: fusoque tuorum
Sanguine inundarunt fossæ: ceu flumina multis
Imbribus aucta solent ripis spumare; virosq;
Fœmuncumque genus, prædamque abduxit ad oras,
Reliquias belli; qua Bosphorus insonat vndis
Hellepontiacis: iacuerit inhumata per agros
Corpora pugnantum: nec erat, qui rostra ferarum,
Aut volucrum arceret; nec qui tellure iacentes
Obrueret terra iniecta: tua templa tuorum
Sanguine sædauit miles pharetratus, & ense
Horridus, & nostri sitiens, auidusque cruoris.

Tu vero Christe omnipotens miserere gementum;
Qui summo tristes findunt suspiria calo;
Quos vinculis tenet ille, suæ ludibria genti,
Et, sint multa licet, tamen obliuiscere nostra
Crimina, nostrorumque patrum: procedere nec te
Longius hanc iram permittas: quæ velut ignis
Est accensa: tuas, in nos sed mitis, habenas

De.

Effunde irarum in Turcam, qui teque, tuosque
 Despicit; atque alium, non te uocat in sua uota:
 Nec fundatorem cali, terraque fatetur:
 Quinetiã illa idem precibus tua templa, nefandis
 Polluit, atque tuas damnatis ritibus aras.
 Affer opem: dicat ne forsitan hostis, ubi nam est
 Illorum Deus? & dictis insultet amaris.
 Hunc tu sternere solo, gentique obsiste feroci:
 Nostraque conspiciant vindictam lumina; qua tu
 Disperdas meritis infensos cladibus hostes.
 Tunc tua dicemus sacris facta incluta templis
 Ante tuas positi multis cum laudibus aras.

Ad Aloisium Atestium Cardinale.

A R G V M E N T V M.

Hortatur Aloisium Card. ut secum celebret admiranda Dei opera.

INserere & nostris mens est tua nomina cartis
 Princeps magnæ, graui quamuis sint digna cothurno
 Atesti; non his nostris dicenda cicutis,
 Ob longam ætatem attritis, age nunc canc mecum
 Hoc carmen sacras æterni Patris ad aras.

Omnia dependent à te, cui summa potestas
 O Pater est rerum; quas ingens circuit aquor.
 Quis Solem, Lunamq; globum consistere iussit
 In medio cali spatio, dum sterneret hostes
 Oppositos Iosue: nisi tu; nam tu quoque solus
 Astrorum innumeros ignes; calumq; creastis;

Et

Et Solem, Lunamq; Patrem te maxima tellus,
 Atque suis cum fluminibus, magnisq; fatetur
 Aequoribus: manumque omnes opera alta tuarum
 Concelebrant quisnam te excepto rector, & auctor
 Est orbis: tu te radiantem lumine vestis,
 Non trabea intertexta auro, non murice tincta.
 Solus inaccessible nam tu colis ardua lucem
 Astra super: nostros in te qua intendere visus
 Non sinit: hand secus, ac si quis sub sidere Cancrî
 Figere in aduersum Solem sua lumina uellet:
 Ventorumq; super ueberis per inania pemas,

Ipsa tuo iussu stat terra immota, caduntq;
 Montibus è celsis rapido caua flumina cursu:
 Qua gelidum tendunt iter in maria alta; nec aquor
 Littoribus curuis spumat; nec rumpere fines
 A te præscriptos audet, tu fulmina mittis
 In terras, non Acolyis fabricata caminis,
 Ut vani referunt vates, tonitrusq; cornescant;
 Atq; cadunt altis per te de nubibus imbres;
 Munere quo veniunt sata leta, & montibus alti,
 Atque hortis flores, & gramina mollia siluis.
 Quæq; etiam repunt, squamosaq; corpora ponti,
 Et celi volucres, hominesque, ferasq; creastis
 Omnia quæ pelago, & terra pascisq; fouesque.

GRA.

110 DE RERVM SAC.
GRATIAS AGIT DEO

pro victoria de Turcis habita.

ARGVMENTVM.

Gratias Deo agit, quòd nostræ classi victoriam tribue-
rit: mox eum multis laudibus celebrat. Postremo
Alexandro Farnesio Card. hoc carmen dicat, eique
de Farnesij iuuenis ex eo bello reditu gratulatur.

Iam tandem Pater omnipotens dignatus ab alto
Es nostras audire preces, gemitusque tuorum;
Ferre & opem nobis tantarum in turbine rerum:
Et post bellorum tam sua incendia, totque
Excisas ferro gentes, amissa qua regna:
Nam nec erat spes ulla fugæ: furibundus & hostis
Terrorerat pontum; & terras vittricibus armis;
Et classe Adriacas valida penetrauerat oras,
Et pelago, & terris inuaserat oppida, & vrbes:
Atque inimicum ignem secum, cedesque ferebat.
Induerat quos se in laqueos nec senserat: & nec
Quid posset, Rex ò celi, tua dextera norat.

Vnde agimus tibi nunc tanto pro munere grates;
Et templis pia thura damus: per templa, viasque
Debita sacra tibi canimus: nam dextera partim
Threiciam classem tuam merfit in equore: par nim
In nostras impulsa manus est, te duce: & ingens
Turcarum intepuit respersus sanguine pontus.

Nam nec habet certas tua magna potentiam: etas,
Nec prescripta tibi est: sed tu potes omnia solus

Tella-

Tellurem & pelagi liquidas conuertere in vndas;
Et mare tellurem in solidam: tibi paruit equor,
Aequor Erythreum, Isacide dum robora gentis
Transfrent vasti sicco pede marmora ponti:

Namque minas fugerent duri Pharaonis, & arma:
Namque tuo iussu discescit tunc maris vnda,
Hinc, atque hinc saxi in faciem durata repente;
Hebræe inferrent gressus qua parte phalanges:
Qua retro tunc deinde fluens, coniunctaque, currus
Inuoluit pelago, Mareotidaque arma sequentum.

Nunc verò non se pontus diuisit: at vnda
Strata, silensque (tuo sed non sine numine) ventus
Auxilio nostris fuit: & tot nota per annos
Præteritis feritas, & formidabile nomen
Turcarum in ventos abiit: tunc gentis Iberæ,
Atque Itatæ ad cælum bellando gloria sese
Extulit: inuictamque olim per cærule classem.
Haud nostra timuere rates: non impetus illos
Barbaricus inuit, sparsusque per equora clamor.

Nam nostra haud Lunæ speciem vexilla ferebant:
Sed cruce pendentem Christum, palmasque, pedesque
Traiectumque latus ferro, pariterque parentem
Aspera dilecti miserantem vulnera nati.

Gloria tota tua est: neque enim victoria nostro
Consilio, aut armis parta est, aut viribus illis.

Spem miles ferus ille suo ponebat in arcu,
Et gladio: quo iam toties cæso hoste triumphos
Egerat: & victor prædas portarat ad oras:
Insonat angusta qua Bosphorus horrifera vnda.

Quid dicam, ò Asiæ regnator sene Deus te,
Quem colimus, meritoque sacras veneramur ad aras
Proteret: haud aliter quam læti gramini herba est

Cer-

Cornipedis pede preſſa gregis dicamque ego. Vidi
Regem *Aſia* florentem opibus, regniſque potentem,
Elatumque animo, & tumidum præcordia faſtu,
Cedrum altam Libani ceu vertice: mox vbi ſedem
Hanc repeto: rex non uſquam eſt: ſed nec leuis umbra
Corporis illius, nec gloria parta ſub armis
Vlla erat; at tantum remanent veſtigia rerum.

Spero ad erit tempus, quo te ſulcaſſe pigebit
Ionioſ fluctus, & claſſe intrare profundum
Adriacum: tuaque arma armis concurrere noſtris
Permiſiſſe: Deus cum nos nunc protegat, & nunc
Pro nobis (vt tu ipſe vidas) bella aſpera pugnet.

Tunc ego laritia ingenti cumularor, & axes
Vertice contingam cali: ubi hinc ora reſoluam
In laudes, o Chriſte, tuas, magnique parentis,
Qui per te pontum, & tellurem condidit: & non
Se ſolia vlla mouent tanti ſine numinis auras
Ceſſabo & nunquam tua facta intexere noſtris
Carminibus, pariterque tuos memorare triumphos.

Nam victi cecidere hoſtes, paucique (cruore
Aſperſi tamen) ad ſedes rediere paternas,
Et ſua viderunt verſis vota irrita rebus.

Te mare, te tellus, cali te regia laudat,
Celeſtesque chori, lætæque per oppida gentes
Europa: quæ te dominum, patremque fatentur,
Cunctorum; & magna celebrant te laude, tumque
Nomen, & annales condunt, quibus inclæta facta
Deſcribunt, quæ dextra potens tua fecit in vndis
Ionij; noſtri vt valeant hac ſcire nepotes:
Teque colant vnum, penes eſt quem quicquid ab alto
Aſpectat, cali cum Sol tenet arduus oras;

Iſtius-

Iſtiusque ſacra memores ſunt lucis; & aras
Ante tuas tibi digna canant præconia laudis.

Tuque illorum animas, uſo qui ſanguine pro te
Romana, ſacriſque tuis, patriæque ruenti
Vulnera per mortem inſignem petiere ſub armis:
Sideræas ſupra ſedes, qua ſulget Olympi
Regia duc tecum; & tuta ſtatione reponere.

Et vos atheri fontes, quos non vagus imber
Verberat, aut pedibus turbat fera, vel grauis æſtus,
Aut ramis folia arboreis delapſa: ſed eſtis
Perſpicui, gelidique, Deum laudate; manu qui
Pro nobis valida noſtros pugnavit in hoſtes.

Tu quoque, Sol, qui vididiſti ſublimes ab alto
Acthere pugnantem pacata per æquora puppes;
Et nunc tu canere, atque vrbis per compita pompæ
Ducere ſolennes lætus nos aſpicis; heu quam
Exiguae ſunt, & tenues, te iudice, grates
Pro tantis in nos meritis, quæ contulit ille,
Ille ſator rerum, & tanti certaminis auctor.

Iam circum ſeptem colles, quos diuidit vnda
Tybridis, & curſu præclaram interluit urbem,
Lætitia magna exultant: atque ardua voces
Terrarum lætas ad ſidera lucida iactant;
Atque nois reſonant paſſim concentibus aure.

Ipſa coronatis Tuſcum mare cornibus intrant
Flumina, quæ currunt de fontibus Appennini:
Certaque venturis declarant gaudia ſæclis.

Tu Moceniche etiam Venetum clariffime Princeps,
Nunc longe es felix, ſub quo Deus optimus hoſtem,
Hoſtem opibus, ſimul & terra, prælogoque potentem
Merſit in Ionij vndis: qui ſædere rupto
In vos inſontes Venetos iam verterat arma;

Et Cypri regno expulerat, victorq; tenebat
Totius pelagi imperium. Sed det tibi tantum
Omnipotens vitę spatium; quo cernere possis
Illum amittentem terras, amisit vt equor;
Et dantem meritas effuso sanguine penas;
Pacatum & videas legis successibus orbem.

Hęc tibi Alexander cecini; dum tu colis oras;
Vmbrosis gelidus quas Farfarus irrigat vndis:
Commisissiq; tibi populis ciuilia reddis
Iura tuis: ritusq; sacros, & templa reuisis:
Inquirisque hominum vitas. tu perlege que iam,
Iam toties votis optasti: & gaudia mecum
Nunc cape, & ante aras pronus supplexque age grates
Immensas Patri aeterno; qui meris in vndis
Ionis Turcarum acies, inimicę vela.

Atque alias summo grates persolue parenti:
Qui dulcem in patriam, sedesque reduxit auitas
Farnesium iuuenem; qui te quoque nomine reddit:
Duxerat ad bellum quem clarus auunculus armis,
Illius uirtutem animi, roburque iuuentę
Admirans; puer aduersos dum tendit in hostes.

SANCTISSIMO DOMINO
nostro Gregorio Papę xiiij.
Pontifici Max.

ARGVMENTVM.

Gratulatur summo Pont. quod in altissimo dignitatis
gradu locatus sit. Deinde precatur Deum, vt Tur-
carum classetę in nos paratam perdat, nostram

tueatur. Selimi impietatem execratur. Dei Opt.
Max. ex quo cuncta pendent, opem implorat. Hor-
tatur Christianos principes ad suscipiendum cum
Turcis bellum. Postremo inuehitur in hæreticos.

Perlege non dignum quamuis te Principe carmen:
P O ingens tutela hominum, & gratissima calo
Progenies, nec non populis, qui iura sequuntur
Romana; eterniq; tenent mandata parentis.
Cui nunc calicolum rector concessit habendum
Totius mundi imperium: & tibi tradidit vni
Possę sua in terris vice fungi; qua rubet æquor
Oceanum cum Sol oritur, & qua cadit; & nos,
Et mundi hanc molem immensam sine luce relinquit.

Zanclęos liquit portus tua classis, & oras
Trinacrias Pater omnipotens noua bella parantem
Turcarum contra regem, tellure, mariq;
Atque incumbentem fractas sarcire triremes,
Littoreisq; locis equitum disponere turmas.
Non aliter leo scuit agris; infrendit & ira
Dentibus, ob thalami consortem in vallibus Afris
Amisam: quam venator Massylus ad amnem
Cinyphium silua errantem prospexit, & arcum
Intendens fregit telis letalibus armos:
Quę iacuit densis nemorum moritura sub vmbreis;
Quam ferus hic classe amissa. Pater has age puppes;
Quas reparat nunc diuersas, vbi per freta ventos
Threicis ratibus dedit Byzantium hostis.
Corpora descendant vna cum milite, & armis
In vada cęca maris; veluti deiectus ab alto
Monte lapis latum in spatium, vallemque profundam.
Et tua in has gentes ira incandescat; vt ignis

Accensus nemore in magno; quem flatibus *Auster*
Aggreditur validis, miscetque incendia passum.

Tu vero nostra tranquillās dirige classi
Per pelagus Pater alme vias; ne illisa propinquis
Muricibus; scopulisque, truci aut vincantur ab *Euro*.

Turca colit monstrum & cultu veneratur inani.
Condidit hic leges, quæ sunt iussa impia; namque
Compellunt scelerare manus, atque arma cruore
Humano, regnisque suis vi trudere gentes.

Tu verò *Selime* premis qui regna, tot vrbes
Ob crudele odium, discordiaque arma potentum
Ausonidum; v& quanta tibi seuissime damna
Euenient; cum non vltra gens *Itala* certet
Inter se se odijs, viden vti sit iam tibi adempta;
Spes omnis posse vltimus tua tendere vela;
Vt prius; atque tuas inimico in littore puppes
Sistere; & *Ismarias* prædam conuertere ad oras.
Pro nobisque *Deus* pugnabit; & obruet vndis
Ipse tuam hanc classē venis turbantibus æquor.

Frustra animis elate gerēs cum milite forti
Prælia, iam dudum quem misit *Iberia* bello
Aspera, & *Ausonia* tellus aßueta triumphis
Barbaricis; non cum turmis, equitumue cateruis,
Quæ ripas habitant *Euphratis*, opimæque regna
Perfidis, atque domos *Arabum*, Nilique fluenta.

Ante igitur nobis quam *Sol* se ostendat, & ante
Quam cadat, ò *Rex* omnipotens, te nostra sonabunt
Nablia, te *cithara*, nec te mea lingua tacebit,
Dum tua tot benefacta canam: Nam quis dedit hostent
In nostras Pater alme manus; quem vicimus vndis
Nuper in *Ionijs*, nisi tu? vel per freta quis nunc

Per-

Perducat classē hanc, qua personat *Hellespontus*?
Quisue urbem caput imperij, vicinaque circum
Oppida tot capiet? nisi tu *Deus*, & tua fortis
Dextera? non ferrum, non vis humana valeret.

Nam regum *Rex* es; manuumque opera alta tuarum
Sidera sunt; nec non quicquid terræ ambitus ingens
Continet; & solus reges de sede potentes
Deturbas; solusque *Notis*, pelagique procellis
Imperitas; præsensque tuos, siue æquore vasto,
Seu pugnant veliure iuuas; das denique cunctis;
Auxilium, qui te votis, precibusque uocant;
Ire triumphali denicta per oppida curru.

Vos uerò quis laudis amor, quibus inclyta cordi est
Gloria, & insignem factis extendere famam:
Quique *Deum* colitis uerum, non numina falsa:
Vertite in infestum *Christi* uexilla tyrannum
Threicium, & uires ualidas effundite in hostem
Vos cuncti *Europa* reges; & iungite sædus
Aeternum inter uos: uos unanimesque iuuate
Puppibus, atque uiris instructi. cernitis æquor
Ardeat ut classe armata; que tendit ad oras
Odrysiæ; secumque uehit fortissima bello
Pectora; quæ *Tybris*, quæ *Batis* misit in arma;
Et quæ magnanimus *Venetis* *Leo* nutrit in aruis?
Omnipotens quæ dextra *Dei* deducet ad oras
Quas adeunt: illosque tegens amissa reponet
In sceptra; atque armis succedent uota secundis.

Et quisnam aspirare illum non cernit ad orbem
Terrarum; inque dies aliena inuadere regna?
Nā modo ad *Hesperios* populos, modo uergit ad *Indos*:
Et modo qua spirat *Boreas*, modo qua grauis *Auster*.
Illi nulla quies; regnandi est tanta libido;

Et

Et sceleri scelus accumulare, & ad arma referre
Cum illa: nec esse locum pietati, aut legibus ullis.

Et quis erit demens adeò, qui dicat eundem
Vlli unquam seruasse fidem? sed fallere semper
Assuetum Veneti norunt; quibus aurea Cypri
Regna tulit, fregitque fidem: sed conditor or his
Illum ipsum affectit pretio; quod non sine luctu,
Lamentisque recenset Scelimiaproles.

Nec dubius belli est euentus: nam De us alto
Prospectat celo nostras freta falsa carinas
Sulcantes: qui nos mitis non deseret unquam.
Non secus ac prudens pastor, qui armenta, suasque
Pascentes agnoscit oues, pastasque salubrem
Ad fontem pellit, feroque ad septa reducit
Vespere; & in uirides siluas agit, altus ubi Sol
Luce noua pelagi campos, celumque reuifit;
Acribus atque oculis circumspicit omnia solers:
Atque dies, noctesque uigil pecus omne luporum
A rabido morsu, positus custodibus arceat.

At uos ò misere gentes, iam tabida membra:
Quæ uos supplicia expectant post funera? namque
Spreuistis Dominique uias, rectumque, piunque;
Carpitis & tamquam pecudes aconita sine ullo
Custode, & sine lyce illa, quæ uenit ab alto
Lumine fulgentis celi, & felicitis oris.

Excutite ò uestro tenebras iam pectore; & arma
Induite eterne lucis. procul omnis abest
Fastus, & insana mentis furor, iraque præceps
In nos, Romanumque patrem, qui debita Christi
Sceptra, uicesque tenet uigilans; & nota, precesque
Pro nobis fundit; Deus ut iam respiciat uos;
Inque fidem sanctam, Christi que in ouile reducat:

Atque manus contra crudelem armate tyrannum
Ismarium: comitesque sacræ uos addite classis.

Vos estis miseri ante alios: nam clauditis aures:
Obscuro deprensa uelut solet aspis in antro:
Ne magi eos cantus, inimicaque murmura apertis
Auribus admittat; cantataque tecta relinquat:
Seruitiumque cauo durum ferat abdita ligno.

AD ANSVINVM POLAM Taruisinum.

ARGUMENTVM.

Orat Deum, ut impendentia à nobis pericula propulset. Mox deplorat Domini vineam à Lutero vastatam.

Cum furor armorum, & longè belli insonet horror;
Ducat & infernas pestes, & saua malorum,
Semina tartarus tenebrosa è sede tyrannus:
Tu mecum Ansuine preces dic candidè Pola:
Quas nuper cecini? Patris omnipotentis ad aram.
Cernimus en, quæ Turca ferox, atq; impius in nos
Arma parat Pater omnipotens terrarq; mariq;
Nec satis hoc, tua iam populantur ouilia gentes;
Quæ rectas liquere uias, iustumq; piunque.
Hæc vacuos tondent saltus, dum etaque silue
Herciniæ; gelidique bibunt quæ flumina Rheni:
Quosque ferus versat pastor per prata Britannus.
Insuper & mortem intentant, tu discice campis

Instructas illorum acies, turmasque feroces.

*Quin & in opprobrium nostri, tua vinea, quam tu
Ipse tuis manibus seivisti, strata recumbit
Ad terram, tribulos inter, lappasque, rubosque:
Quam ferus est depastus aper, eductus ad vndam
Haud liquidam, tumidus qua defluit Albis in equor,
Quodd si respicias Igo nos lumine, tuti
Tunc erimus, nec erit nostris timor ullus in oris*

AD AVRELIVM PORTV- lacam Brixianum.

in patriam euntem.

ARGVMENTVM,

Aurelium laudat: eique in patriam proficiscenti bene precatur.

A Vreli nec tu nostris indictus abibis.
Carmimbus; qui dives opum es, clarusq; parentum
Sanguine; quique animi præsulges dotibus inter
Tot claros cives; quorum Mella irrigat agri
Aequora; namque & opes, & opem das largus egenis;
Inque pios vsus conuertris quas tibi quondam
Diuitias liquit genitor, nec publica curas
Munera: sed tota venerans colis omnipotentem
Mente Deum, procul à populi, rerumque tumultu.
Te Deus in patriam præsens perducatur euntem
Humani generis protector, teque reducat
Ad nos incolumem: atque vti nam spem ferre tui me
Hanc sinat ille idem Deus, & mea vota secundet:

Nam-

*Namque tui desiderium non effluerit vnq; uam
Ex animo Aureli nostro; te Brixia donec
Ingeniis, opibusque potens, armisque tenebit.*

AD IOANNEM BAPTISTAM Dionysium Auximatem Iuriconsultum.

ARGVMENTVM.

Sub Ioannis Baptista persona gratias agit Deo, quod se periculoso morbo liberauerit: rogatque eum, ne se deserat.

IN nostris non te tacitum Baptista relinquam
Versibus ob candorem animi, rebusque gerendis
Indefessum animum: legere hec, que Gambara supplex
Nominem pauca tuo cecini, haud Baptista pigebit,
Aeterni Patris ante aras: cum Syrius agros
Vreret; atque tuos artus torreret anhela
Febri: natiuusque calor conuersus in ignem
Feruere, atque siti vehemens te affligeret ardor;
Esset & ipsa tua iam spes crepta salutis.
Alme Pater, qui me reuocasti à limine leti
Nuper ad hoc dulcis vitæ spirabile lumen;
Cum membris extorqueret vis tabida vitam,
Claustraque nutarent animæ, mussaret & omnis
Vista grani medicina malo: sed numine victor
Conualui Pater alme tuo: non arte Melampi,
Non herbis, quas Appidani succidit abena
Falce sagax mulier, non quas radice reuellit.

Dum verò mea membra vigor reget igneus, olim

I Nunc,

Nunc, & semper agam tanto pro munere grates.

Ipsa etiam mea lingua canet te, cum fugat astra
Sol oriens, & cum tenebras inducit Olympo:

Et te promeritum dicet: nam qui tibi soli

Seruit, & ex animo credit, tua non iuga collo

Dulcia detreclans, illum tutaris ab omni

Diluuiio maris irati, puppimq; reducis

Innocuam, sociosque laborum ad littora nota:

Et dicis. Quia te mihi nunc committis, inanem

Vlterius spem non pascēs; quotiesque vocabis

Auxilio me in vota malis oppressus acerbis;

His ego te eripiam subito, ducēs & in euum

Longinquum placidam procul omni à turbine vitam:

Monstraboq; viam; celi qua ducit ad alta

Atria, & ad superas sedes stellantis Olympi.

Rēspice me Pater alme tuo cum numine: nam te

Haud mea vota latent: tu me rege, tuq; sub umbra

Alarum tege me solita pietate tuarum.

Vt ceruus silua à canibus deprehensus iniqua

Mergere fonte cupit longo labra arida cursu

Postquam unguēs, morsusq; canum, locaq; aspera victor

Euasit; non insidias, non tela sequentum

Permetuens, nemorum recubat securus in umbra:

Sic ego te Pater omnipotens: nam lucidus es fons,

Dulcis, & egelidus, liquidarumq; auctor aquarum.

Namque tuo viuos fontes, & flumina iussu

Fuderunt rigida cautes; cum duceret olim

Pinguibus è campis, quos Nili interluit vnda,

Ad vitreas Iordanis aquas, promissaq; regna;

Post domitum signis regem, mersumq; profundo,

Dilectum populum per mille pericula Moses.

Adq; tuos si quis fontes (seu mollia fragra

Verna puer legit in siluis; siue area flauos

Alta teret palea culmos; siue vna colorem

Iam ducit matura suum; seu flumina duro

Stent immota gelu per brumam accedat, & vndam

Hauriat, haud vltra sitiet. nec vallibus altis

Perspicuos fontes, aut vites pocula quæret.

Ad quem igitur miser, & rebus diffisus egenis

Confugiam Deus omnipotens? ad te nisi certum

Præsidium miseris? tu clemens dirige nostras

Per pelagus Pater alme vias: da sistere portu

Naufraga vela, volensque tuo nos numine serua.

FINIS.

Pyrrhi Tari Romani, & Laurentij Cambaræ Br-
xiani oratio ad Deum.

O Pyrrhe hac nostra labente etate precemur
Cælestem Patrem vnanimes, vt nos quoque ducat
In celi lætas sedes; vbi funeris atrii
Expertes erimus cuncti, trisistisque senecta.
Hic vbi plena Deo sunt omnia; & omnia luce
Incircumscripta fulgent; & gaudia sedes
Æthereas æterna tenent, vbi lumina nostra
Clauserit obscuram in noctem: sicut noua duxit
Stella Magos niger à terris, quas incolit Indus,
In terras Iudæa tuas; quibus edidit almam
Progeniem Virgo ante alias electa, Deoq;
Grata magis. tu que petimus concede; nec vlla
Te moueant commissa: pijs est annue votis
Amborum; donec veniat meta vltima vite,
Omnipotens hominum rector, rerumque creator.

Tu nobis etiam succurre precantibus, & nos
 Aspice, sulcantesq; eversa tot aquora ventis
 Innocuos serua, & dextram ne subtrahes nobis
 Ipse tuam Pater, & tuta statione repone.

FINIS.

AD IOANNEM
 BAPTISTAM
 STELLAM
 BRIXIANVM,

VINCENTII F. MONA-
 chum Casinensem,

Et eiusdem Congregationis Pro-
 curatorem Generalem.

LAURENTII GAMBARRAE

Brixiani.

IDYLLIA SACRA.

AD IOANNEM
BAPTISTAM STELLAM
BRIXIANVM.

Hoc etiam iussum nobis Stella accipe carmen.
 Quod mihi non Musa, aut vanus dictauit Apollo
 Tybridis ad virides ripas: sed flaminis almi
 Spiritus; ac Patris, & nati fiducia, qua me
 Numquam destituit; cum sim Permessidos vnda
 Fluminis, & vatium nugas oblitus inanes;
 Et chorus Aonidum nostris longe exulet oris.

Tu vero insignis cantu, & restudine Dauid:
 Et doctus res venturas predicere; & ipsum
 Carminibus laudare Deum: qui gurgite rubro
 Immerisit Pharias vna cum rege phalangas;
 Dilectumque sibi populum, qui iam mare sicca
 Transferat pedibus, tuta seruauit in acta:
 Adsis ò tua dum sequimur vestigia, quem iam
 Versantem liquidi pecudes Iordanis ad amnem
 Post varios rerum euentus, tantosque labores,
 Aerumnasque graues regali in sede locauit.

Vt tu diuinas cecimisti carmine laudes:
 Sic ego nunc pia sacra canam, qua grata Deo sint
 O vnam: vocesque meas dimittat in aures
 Ipse suas; qui cuncta audit, cernitque, regitque.

Dicat Deo hæc carmina,

Rex regum, & rerum custos, hominumq; redemptor,
 Verus & omnipotens, verus Deus accipe partem
 Carminis hanc etiam nostri: facque insuper, vt sit
 Aure tua dignum hoc carmen, sint & mea vota:
 Nam potes: & veniam poscentem respice tandem:
 Iam peccatorum magna sub mole laboro
 Et nec agas pro iure tuo. Pater optime, mecum:
 Namque cadam causa, cum sim reus; vt re sed tu
 Nunc pietate tua solitus qua parcere fonti es;
 Meque tuos duc per calles, vbi regia sedes
 Est tua, felicesque anima tua iussa secuta.

IDYLLIVM. II.

Dicit, se Deum laudaturum, & malorum commercia
 vitaturum.

TE, Pater, ipse canã omnipotens per carmina sacra,
 Atq; tuas laudes: nec te mea lingua silebit
 Et placidum, & facilem, solitumq; ignoscere lapsis:
 Nam quæ sceptras tenes, tua sunt, nec subdita certis
 Legibus, vt reges alij; at potes omnia solus:
 Cumque voles æther pulcherrimus, altaque ab altis
 Sedibus altra cadent; tellusque ardebit: & aquor.
 Ipse quidem summa vigilans ego nitar opum vi,
 Vt iustumque, piunque colam, nec criminis vnquam
 Sim reus: at quibus est absentes rodere amicos
 Mos malus, atque suis illorum carpere vitam

*Verſibus; atque odiſſe bonos; & fallere norum :
Atque petunt fraude inſontes, bi limine noſtro
Longe aberunt, menſeque aliqua nec parte fruuntur.*

*Nec me per noctis tenebras comitabitur vnquam;
Munere qui victus fas omne abruptit; & auxilium
Fenore rem patriam turpi; preſſitque clientem.
Hic nunquam ſe poſſe domos ſtellantis Olympi
Scandere; nec ſummi faciem ſpectare parentis,
Infelix olim ſperet poſt funera; & ipſam
Exactam luxu, & vana inter gaudia vitam.*

IDYLLIVM III.

Deum rerum omnium conditorem celebrat.

Perpetuum te rectorem rerumque, hominumque,
Atq; orbis, Pater alme, canā: namq; omnia, quæ Sol
Aſpicit, Eois cum ſe ſe oſtentat ab oris,
Et cum diſcedens linquit ſine lumine terras,
Formaſti proprijs manibus: quæ cuncta creaſti
Ad varios uſus hominum; mox inſuper illos
Tantarum rerum dominos, terræque, marisq; que
Feciſti; atque illis placuit ſubmittere cuncta;
Quæ virides late paſcunt animalia lucos:
Quæque ſecant late magnum per inane volatu
Aeræ; quæque natant ſubter freta monſtra profundis.
Vnde tui irradians maietas nominis inter
Mortales, cali ſupra ſe ſe extulit arces.

Omnes beatorum cœtus Dei laudes concinunt.

Vnanimes, Pater omnipotens, Pater alme Deum te
Laudamus; vnumq; Deum, dominumq; ſatemur.
Te Patrem æternum veneratur litus vtrumque.
Te pennata cohors, feliciaque agmina cæli,
Atque poteſtates ſublīmi voce viciffim
Inſigni te laude canunt ſuper omnia, quæ tu
Feciſti; & cæli ſpatioſa per atria diſcunt
Ter ſanctum, atq; Deum noſtrū, dominumq;, Patremq;
Te celebrant: cum cuncta tuo ſint numine plena;
Quæ Sol luce ſua luſtrat, dum circuit oras
Æthereas, tractusque maris, terraſque patentes.

Atque tibi adſurgunt gentes felices Olympi;
Et duodena cohors comitum te Chriſte tuorum
Concelebrat. fudit quæ pro te caſa cruorem:
Quorum vox late Heſperias peruenit ad oras;
Et Numidum, Indorumque domos: & vos quoq; vates
Abramida, quibus ore dedit prædicere nati
Aduentum Deus ipſe ſui, & rerum abdita; voſque,
Qui quondam ſparſum meruiſtis prima cruore
Præmia: nunc pueri dominum laudate ſupremum.

Vos quoque virginei cœtus, quibus vna fuit mens,
Vna pudorem ipſum a teneris coluiſſe; nec vnquam
Connubij ſubiſſe toros, nec floris honorem
Virginei amiſiſſe; Deum laudate parentem
Immènſa maiſtatis. vos & quoque ſancti
Inſignes fertis crimes; palmaſque ferentes
Dextera Idumæas alacres, & veſtibus albis
Induti, immènſas Patri vos dicite laudes;

Celestique simul diuini numinis aura.

Teq; etiam Christe vnigenam, magnosq; parenti
Aequalem carimus; summi tu magna tonantis

Gloria, stellantisq; poli: dignatus & aluo es

Tu de virgine a nasci: tu finus acerbum

Pro genere humano es passus; quod sanguine & ipsa

Morte redemisti; patefactaq; ianua celi

Est nece, Christe, tua, tua sunt qui iusta secuti.

Aeterni patris aeternus filius, & rex

Gloria; & ad dextram Patris omnipotentis, & aureo

Ipsa sedes folio sublimi in vertice cali.

Venurumq; diem te iudice credimus olim:

Quo tu digna malis, & iustis premia reddes.

IDYLLIVM V.

Orat Deum, vt suas preces audiat.

Has humiles, Pater alme preces, quas fundimus

Aure benigna audi; nec tu pmitte precaris (ad te

Has vaga flabra ferant cali per inania voces

Effusas, medium quum rosida Luna teneret

Stellantis cali spatium; & mortalia passim

Pectora vclaret fisco sopor altus amictu.

Vt taurus genui incurui sub pondere aratri;

Mercibus & premitur multus vt puppis onusta;

Qua nocte in media validis agitatur ab Austris:

Sic ego nunc vitam ipse agito sub mole malorum.

Tantum, qua iam merui, nec ferre recuso

Supplicium, penamq; pati, tua dum sit apud me

Gratia; qua fretus non tela inimica timebo,

Non hominum occultas fraudes, linguamq; veneno

Infe-

Infectam; miseroq; mihi succurre, tuisque

Auribus has admitte preces; mihi teque roganti

Da facilem; Pater alme, sines me carpere donec

Vitales auras, cali & spirabile lumen.

IDYLLIVM VI.

Deus malos perdet, bonos tuetur.

IN felix erit ille, Deum qui mente, animoque

Non amat, atque illum, Christi qui numen adorat;

Tanquam se: qui diuitias, qui querit honores

Humanos, populisue cupit dare iura subactis;

Quique aliud vultum auertit; ne cernat cgenum,

Et plenum vlceribus, stratumq; ad limina templi.

Hac gens praua virum, semperq; obnoxia culpe,

Cera velut rapidis flammis admota liquecet,

Et fluet, ac veluti torris consumptus ab igne

Vertitur in cinerem tepidum, tenuemq; fauillam,

Deficiet: velutiq; alto vaga flumina ponto

Merfa suum amittunt nomen: sic cuncta peribunt

Nomina peruersorum hominum post funera tandem

Ipsorum: at iustum clypeo, dextraq; fovebit

Omnipotens; nec erit toto leue nomen in orbe

Illius: atq; manu larga succurret, opemq;

Adferet: vt proprio capiat quasita labore

Premia, & optatos fructus; facietq; parentem

Illum vxor prae egregia; cernetq; nepotes

Virtute insignes; & felix transiget aeuum

Vir iustus, noxaeque carens: nam conditor alti

Aetheris; & terra non illum linquet; & illi

Deum numquam eripiet, dubijs que sola periculis

A 4

8 IDYLLIA SACRA

Solatur positos homines: spernetque furcentes
 Ionij fluctus pelagi: ceu saxea rupes
 Sucta maris perferre minas, hyemesque, notosque.

IDYLLIVM VII.

Orat Deum, vt sibi faueat: Hebræorumque impietatem detestatur.

Spem nostrã in te vno, Pater alme, locauimus omnẽ;
 Atherea qui sede sedes; & lumine puro
 Prospectas benefacta hominum, & malefacta; videsq;
 Illorum mentem, atque animum: ne linque periclis
 In tantis nunc nos positos: tu, qui potes, hostem
 Hostem animis inimium fidentem, & robore, & armis,
 Atque opibus prosterne solo; facque vt sua tela
 Sacrilega contorta manu sint irrita, nec nos
 Attingant; clypeoque tuo nos proteges; semper
 Protegere insontes solitus; tu rite rebellem
 Multasti populum Hebræum: qui teque, tuosque
 Posthabuit sacros diuerso in tempore ritus:
 Namque hæc progenies: meritorum oblita tuorum,
 Et peruersa deos coluit, quos terra colebat
 Extera; naminibusque nouis sacra publica fecit.
 Ille tibi populus carus ceu filius, instar
 Numinis ille bouem coluit, seque ipse nefandis
 Genibus, & sacris illarum immiscuit vna;
 Liminaque (infandum) sparsit, arasque cruore
 Natorum; ignotisque deis Panchæia thura
 Sæpe dedit, quibus est ausus matrare bidentes:
 Et donis cumulare aras: quamuis memor isti
 Fæderis Abrahamo cum patre, & patribus ipsis;

IDYLLIA SACRA 9

Duxisti populum incolumem de finibus, iugens
 Quos Nilus secat, in patriam, promissaque regna.
 Mersisti & Pharias vna cum rege phalangas
 In mare Erythreum; & populus tuus equoris oras
 Transiuit siccis pedibus: fax præuia noctem,
 Perque diem hunc nubes duxit; fontesque vicissim,
 Curuaque inundarunt torrentia flumina passim.
 Tu nostri miserere precor, velut ipse rebelli
 Sæpe pepercisti huic populo, deliquimus in te;
 Linquendo tua iussa, & nos peccasse fatemur;
 Et precibus pacem petimus: tua gratia semper
 Nos foueat; clypeoque tuo nos proteges contra
 Illum hostem, quem tu pepulisti e sedibus alti
 Aetheris in barathri sedes, obscuraque regna.

IDYLLIVM VIII.

Deum orat, vt sibi peccata remittat.

Christe nouam templo tibi quam sacrauimus aram
 Respice; & hæc etiam, sint paruula mnumera quãuis,
 Vera Dei soboles, lumenque, & vera parentis
 Gloria; te quo animis (si fas est) insere nostris;
 Sisque pius, clemensque mihi: mea crimina cuncta
 Sunt tibi nota satis: nam tu mortalia solus
 Corda hominum, mentemq; vides; nec fallere quisquam
 Te potis est, tua iusta premat ne me ira merentem,
 Non cali athereas sedes; sed tartara, & umbras;
 Quod seruant regnum fratres, inamabile regnum
 Lucifugæ, quondam celo gens pulsa supremo.
 Hos immane nefas ausos tua dextera ad imos
 Detrusit sine luce locos, mersitq; profundo;

Quando illos tenuit regni tam dira cupido.
 Sed mihi da, vt delicta fleam mea, Chrifte, priusquã
 Tendam iter ad terram picea caligine mersam,
 Et plenam gemituque, & flebilibus lamentis:
 Sustineam vt meritas commissa ob crimina pœnas:
 Et perpeffus ero meritas cum denique pœnas;
 Lustrabis tu me solijs, thyrsoque virentis
 Hyssopi; & nitidus tunc tali aspergine vincam
 Scythonias candore niues, & cana ligustra:
 Ac superas potero cæli conscendere sedes.

IDYLLIVM IX.

Ne ingrati firmus in Christum, qui tot in nos beneficia contulit.

VERÛ hominẽ, verum esse Deũ te Chrifte fatemur;
 Et vasti ante orbis primordia, & omnia secla
 Te genitum Patre ab aeterno; & de virgine natum
 Flamini afflatu sacri: sumpsisseq; serui
 Formam hominis, fragilesq; artus: & more vetusto
 Mortua iam tua membra nouo tumulata sepulchro;
 Et superas rediisse auras, cum fulsit ab ortu
 Tertia lux nitidi solis, terrasq; retexit.
 Et tamen ex animo non te veneramus, vt ipsi
 Debemus; cum pro nobis crudelia passus
 Verbera sis, seuamq; necem: sed quis ferus, atroxque,
 Et malus, & male gratus erit, & barbarus in te:
 Qui te non noctem, atq; diem perquirat, ametq;
 Te solum; & contemnat opes orientis, & Hermi
 Omne aurum, mihi des oro producere soles

Hos

Hos vita paucos, mihi qui Pater alme supersunt,
 Crimini, & scelerum exortes: daq; insuper, vt te
 Et noctes sequar, atq; dies: nec longius abfim
 Ungue tibi, toto meditans tua pectore iussa.

IDYLLIVM X.

Orat Deum, vt se adiuet.

ARIDA sunt mea membra, velut solet arida tellus
 Fontis ob exhaustos latices, & mæsta morantes
 Voce austros vocat, & iam siccis faucibus imbres;
 Ipse suo profcindit agros cum Syrius æstu,
 Expectat: sic te fessa hæc mea Chrifte senectus
 Suspirat, supplexq; vocat nunc in sua vota;
 Qua te non latuere vnquam: nam nulla, licet sit
 Abdita res, te Chrifte laet, da pectore puro
 Ipse mihi, vt possim tua iussa capeffere semper:
 Ingentiq; meo dexter succurre labori:
 Vt valeam pietate tua me tollere ad illam
 Solam caelestem patriam, vacuamq; malorum.

IDYLLIVM XI.

Deum precatur, vt nos respiciat.

SUBLIMI de sede tua, qua fulget Olympi
 Immensa, & longe radianti regia luce,
 Nullus vbi mortis timor est; cantique, sonoque
 Indulget pennata cohors; insignibus & te
 Concelebrant cæli late super omnia regem

L. 11

Laudibus; & latis resonat concentibus aether.

Respice nos; dextramque tuam ne subtrahes nobis.
Tuque idem tibi semper eris rectorque, Paterque
Omnipotens: non vlla vnquam ventura videbunt
Secla tuum finem; atque amorum meta tuorum
Nulla erit: illa olim quamuis volentibus annis
Sint visura poli interitum, rerumque ruinas.

IDYLLIVM XII.

Precatur Deum, vt nos a peste, & locustis liberet.

Alme pater, cui Sol, cui Luna, & sidera soli,
Et reru euentus varij, & vaga flamina, & imbres
Et pelagi tempestates, & tempora parent,
Respice nos: nam pestis atrox iam serpit cundo
Per varios late populos, quos Itala tellus
Pascit; & ingentes animos attollit in horas;
Et secum fert exitium rebusque, hominique.

Nunc etiam passim valles, siluasque locustæ
Æstare in media populant frumenta, legumenque
Abstulerunt. squalent consumpta ob gramina campi.
Inuisa agricolis rubigo; atque aspera grandæ
Mixta notis, hyeme ac rapida cum fulmine, tantum
Haud nocuit, quantum ista lues, qua morsibus herbas
Et culmum, stipulamque leuem, grauidas & aristas
Consumpsit: sterilesq; agros, nudosque reliquit.
Hæc rostro terram infodiunt, partuque soluta
Sub terra haud multum effossa mille ova relinquunt,
Inuisam campis sobolem: qua veris in ortu;
Suspendis nidum tignis cum garrula hirundo;
Et læti pascunt siluis noua gramina tauri:

Erump-

Erumpunt subito rupta tellure, petuntque
Prata cateruatim, volitantque per aera densæ
In morem nebula, & veris populantur honorem.
At postquam has fecit maiores grandior atas:
Tunc frumenta adeunt latis flauentia campis;
Et vastos reddunt consumptis messibus agros.
Tu nostri cælo, pater alme, misertus ab alto,
Agrorum, & segetum hanc labem vasto obrue ponto,
Horrisono fluctu qui litora Lydia pulsat.
Vt quondam Zephyri flatus, qua parte relinquit
Extremam Sol Hesperiam, spirauit, & illam
Perniciem rubro immerisit (tua iussa) profundo:
Nam non cura hominum, non & vigilantia prodest;
Nec potis hæc volucrum est dirarum extinguere pestem.

IDYLLIVM XIII.

Deus bonis fauet, malos deprimat.

Mortales longe ante alios erit ille beatus
Post obitum (nec vana fides) qui seque, suasque
Res Patris æterni arbitrio commiserit omnes:
Nam Deus hunc amat, & iusti vestigia rectos
Per calles subito flæctit; dextraq; ruentem
Sustinet; ac dextra collapsum subleuat ima
A terra, votisque suis respondet, & omnem
Illi spondet opem. nec tu mouearis ab ira:
Atque tuum florentem opibus cum videris hostem,
Vicinumue elatum animo, fundisque superbum
Per fas, atque nefas habitis, & fenore turpi.
Atque illum ad cæli fulgentia sidera quamuis
Attolli cernas, magnis & honoribus auctum;

Ne

Ne tamen inuideas illi, nec peñtis habendi
Solicite mala cura tuum male parta: Deus nam
Has dispergit opes, veluti per prata iuuenços
Occiso pastore solet leo, iustus & agros
Ipse suos cum prole colet, illamque suarum
Hæredem rerum, cum venerit hora, relinquet
Vltima post vitam innocuam, & sine labe peractam.

Semper habet dextram maculatã sanguine, semper
Insidias iustis parat impius, optat & omnes
Perdere: sed iustos presens Deus aspicit, & fert
Auxilium. hi veluti cedrus, que vertice nata est
Frondeñtis Libani: aut platanus caua flumina propter,
Stellantis cæli radiantia sidera adibunt.

Impius at nullum esse Deum; pluresue recenset,
Et putat esse deos; hic tanquam pulvis ab Euro
Huc illuc tenues ibi iactatus in auras.

IDYLLIVM XIV.

Deum rogat, vt se adiuet.

Certa salus hominum, proles atq; vnica summi
Æterniq; Patris, nunc me me Chryste periclia
Respice iactatum tantis; nam tu nisi prestes
Consuetum auxilium misero; maris obruar vnda
Adriaci: subitoq; ferox lætabitur hostis:
Nanque meo insultans capiti mala multa minatur.
Dicens, præualuis; Deus illum liquit, opemq;
Denegat assuetam, ser opem mihi Chryste supremis
In rebus, nec me linquas; daq; insuper, vt te
Tota mente colam; & præter te vt cætera semper
Despiciam, que terra creat, quaq; educat æquor;
Atq; orientis opes, Parthorum & regna potentum.

Deum orat, vt ipsum à maligno hoste tueatur.

Omnipotens genitor nunquam tua iussa secutos
Deseris, at clypeo tegis, & defendis ab hoste
Depulso quondam e cali sublimibus oris;
Qui tanquam leo, quem cogit percurrere siluas
Sub noctem vesana fames; atq; obuia diro
Armenta, atque imbelles pecus prosternere morfu:
Sic animas malus ille hominum vestigat, & illas
Inuoluit mundi illecebris, tu rector Olympi
Luminibus infunde meis tua lumina; & auram
Immitte atheream menti: ne me hostis iniquus
Iste suis captum insidijs, & fraude, doloque,
Viribus atque suis fractum se iactet: opemq;
Tu mihi da, Pater omnipotens, vt vincere possim
Has fraudes, donec vita migrare inebis.

IDYLLIVM XVI.

Infelix malus, felix bonus: in Deo spes ponenda est.

Infelix est ille, Deum qui non timet, & qui
Mandatis, sacrifq; suis non semper inhaeret.
Insonti non ille dolis, testane nocebit
Fraude viro: nam stabra ferent per inania cali
Omnia, qua molitus erat ferus hostis in illum:
Tabesctetque fremens tunc, cum sua vota videbit
In celeres abisse Notos per nubila cali
Ardua: & in morem iustum subcreescere oliua;
Plurima qua in vacuum pandens sua brachia, colles,

Vicinasque teget valles humentibus vmbriis:
Agricolaque feret mites in tempore baccas.

At peruersus erit velut infelix oleaster
Consurgens iterum siluis, quem pene perussit
Ignis edax, nemora arderent cum frondea flammis.
Qua forte incautus pastoribus, vt solet, alta
Exciderant silua: superarit denique quamuis

Post cladem, fructus domino tamen haud dabit vllos.
Vt palmes non ferre potest sub fertilis ortum
Autumni (ducunt siluis cum poma colorem
Purpureum) succos, vug, nisi manserit vna
Vitali in vitis ramo, truncoque virenti :

Sic & qui spernit Christum; & qui totus in ipso
Non manet: obseruatque illius mollia iussa:
(Namq; iugum suauē est, & onus leue) non dabit vllos
Ille suo, veluti sperarat, tempore fructus.

Quamuis precedant illum longo ordine gentes
Deuictę bello quondam: inuitoque adamante,
Et gemma viridi pectusque, & candida colla
Incingat pronectus equo: & Capitolia versus
Aurea tendat iter fidens victricibus armis :
Et iactet genus egregium, & preclara suorum
Facta patrum; nos imbelles, humilesque canemus
Te super astra Deum: quotiesque minabitur hostis
Perdere nos, nostrasque domos euertere, nullis
Militibus freti, aut armis, opibusque; tuo sed
Auxilio; toties te in vota vocabimus vnum,
Vnum adiutoremque hominum, rerumque parentem.

Deus spem in ipso ponentes nunquam deserit.

IN me spem quoniam posuisti, atq; es mihi semper
Confisus, non te linquam: seu puppe profundum
Sulcabis nocte in media, tumidisq; procellis:
Seu carpes iter in siluis, animalia cum sunt
Semisepulta graui somno: non vlla nocebunt
Arma inimica tibi; clypeo nam teque, tuosque
Ipse tegam; rettegamque dolos, fraudesque malorum.
Nec duce me horresces metuenda pericula adire.

His ego te eripiam praesens, aderoque vocanti,
Praesidiumque feram: tu scis me namque fuisse
Custodemque tuę, seruatoremque iuuentę.
Confectum, & senio, & multis iam duriter amnis
Exactis, non te solita pietate relinquam
Desertum, precibusque tuis, votisque mouebor,
Auxiliumque feram praesens, soluamque timore:
Monstraboq; viam haud dubiam, quę ducit ad alta
Sidera; teque ipsum cęli dignabor honore.

Deus bonos protegit, malos perdit.

FLorebunt iusti haud secus ac noua planta virentis
Nata Palestinae lætis in collibus, atque
Culmine ceu summo Libani pulcherrima cedrus;
Quę non horrescit gelido spirantia ab axe
Flamina, non sædas hiemes, non frigora Brumę.
Gens iniusta cadet, veluti cum sidere primo.

*Autumni folia ardescunt; atque arida circum
Mox delapsa tegunt passim telluris honorem:
Nam quæ planta suas radices egerit altam
Sub terram in domini campis; hanc educat imber,
Hancque fouent Solis radij; toridemque tenebit
Poma quot induerat teneris se in floribus arbor.*

*Iustorum est quoniam dominus non immemor, illos
Protegit; atque suo tutatur numine Christus,
Qui Sol iustitiæ est verus, defendit amantes
Iustitiæ rectos calles; hominesque relinquit
Ducentes vitam in tenebris, luxuque frequenti.
Namque bonum, quod fecit, amat Deus ipse; malumque
Ipsi odio est, quod non fecit; punitque nocentes,
Ob tectas animo fraudes, atque impia facta.*

IDYLLIVM XIX.

Deplorat proxime præterita mala; & gratias agit Deo de pace.

Multa sumus passi crudelia bella per oras
Ausoniæ, & victi dedimus uictoribus arma:
Vidimus & captas urbes, atque oppida propter
Discordes nostrorum animos, & nostra, patrumque
Crimina; perpeffi que sumus pestemque, famemque.
Ipse tuum, quamuis iustum, compefice furorem
In nos, o Pater alme, tuos, & conscius ira
Parce tua: nam tu non es scire nocentes
Suetus ad extremum in miseros; sed parcere semper
Cuilibet es solitus, palmas qui tollit ad altum
Aethera, & extremis orat tua sancta periclis
Numina, ut eripias illum, casuque recenti.

Quam

*Quam lætor, dum cincta comas redit aurea terris
Pax olea Ausonijs; duce qua latatus arator
Veritis agros ferro patrios, pastorque capellas
Ducit in herbosos saltus, vacuumque licebit
Pectus habere metu: cadesque, & crimina cedent,
Quæ secum fera bella ferunt; discordia ventos
In tenues ciuilis abit: tua munera, nuper
Quæ bonitas immensa tua, & clementia nobis
Concessit, Pater alme, tibi nunc redditur uni
Gratia pro tantis meritis: nos teque precamur.
Incolumem ut serues extento hanc tempore pacem.
Gloria debetur tibi soli: nam Deus ipse
Solus es, in terris que tuum est venerabile nomen.*

IDYLLIVM XX.

In eos, qui pœnitentiam differunt.

Quid differs miser ipse animum purgare futurum
In tempus: mentemq; oppressam tollere tantis
E tenebris claram in lucem, calumque tueri;
Diuitias non has humiles, perituraque regna,
Ob breue curriculum vitæ, casusque sinistros
Qui vexant mortale genus, dorsoque recumbunt?
Et dicis: Veniet tempus, cum crimina linquam;
Atque Deus nostri miserabitur, & mihi parcat;
Parcere iam suetus linquenti crimina: sed te,
(Ab nimium miser) interea dum tempora differs.
Te mors inuadet tacita, & nil tale putantem,
Immersumque malis tantis, turpique senecta;
Aeternum in somnum, & tua languida lumina condeet.
Dicere tunc poteris: Vos o mea florida rura,

Deliciae quondam, nunc gaudia falsa valete.

IDYLLIVM XXI.

Peccatorum confessionem non differendam.

CRimina quid cessas tua tot scelerata fateri
 Aeterno maris, & terrae, rerumque parenti?
 Ah miser, infelixque, tui & nimis immemor omniū
 Tempore: fac illi tua crimina multa referre
 Haud pudeat mersum cæno, veluti male olens sus.
 Et te nosce: Deus tua tunc malefacta remittet;
 Sint graua illa licet; namq; exorabilis ille est;
 Suetus & est hominum lachrymis, precibusq; moueri,
 Atq; erit ante alios mortales ille beatus,
 Cuius facta tegit, fraudesque, atque impia verba
 In superos, fratresque suos mala iurgia summus
 Omnipotens, illa immergens caligine cæca.
 Quod si talis eris, tempestas nulla mali te
 Inuadet: nam portus erit tibi cyclicolum rex;
 Atque tuis pariter rebus, quas turbine ab atro
 Eripit; solidaque dabit consistere terra.
 Atque tuis presens nunquam sua lumina flectes
 Gressibus: atque auræ vitalis amabile lumen
 Carpere tunc poteris sæno securus ab hoste,
 Insequitur qui nos semper; mundique fugaces
 Illecebras, tectis, sed non sine fraudibus, offert:
 Quem nisi tu caueas, te dira, ac certa manebit
 Pœna; ad supplicium cum te trahet horribilis mors.

In Deo spes reponenda; non in diuitijs, aut honoribus.

INfelix erit ille, suam qui mercibus omnem
 Spem posuit, quas Eois deuexit ab oris:
 Et quas argento, & gemmis onerarat, & auro,
 Imocuas puppes tuta statione locauit.
 Quid prosunt orientis opes, inuentaque nuper
 Tot regna occasum nitidi spectantia Solis:
 Et toties domuisse armis uictricibus hostes;
 Et bibere è gemma, paterisque ingentibus aureis:
 Aut populi fasces meruisse, atque urbis honores,
 Et regale decus; primas ue ab origine causas
 Tantarum (ut perhibent) rerum cognoscere; & alti
 Incrementa maris: quo se ordine uertat Olympus:
 Si barathri flammis inuoluitur; & caret ipso
 Aeterni patris aspectu, cætuque piorum,
 Sanctorumque patrum, fuso qui sanguine cælum,
 Aut pietate sua meruerunt? Tu mihi mentem
 Mitte, Pater, colere ut valeam te pectore toto,
 Dum uiuam; & tua sancta sequi mandata: uiamque
 Per tenebras ostende mihi, quibus obrutus erro,
 Ut ratis excusso per cærule mota magistro.
 Quin tota tellure etiam admirabile nomen
 Esse tuum referam omnipotens: tua gloria namque
 Est oras elata super stellantis Olympi.

Beati qui habitant in domo tua domine.

O Pater omnipotens, nostri spes vna, salusque.
 Atria, vt ingrediar tua da mihi regia queso:
 Vt possim canere ipse tuas per carmina laudes.
 Passer enim sua tecta habitat, & turtur opacis
 In siluis nidum extruxit sub purpureum Ver,
 Cum flores, herbaeque audent se credere calo;
 Altorumque coma nemorum, fruticesque per agros
 Frondescunt, densisque canunt auaritia siluis,
 Latitia ipsa anima exultat, cum mente reuoluo
 Templa tua, atque nouis onerata altaria donis.
 Qui colit hanc adem est felix, felix quoque & ille est,
 Qui tibi sacra facit. longe est mihi gratius vnam
 Has edes habitare diem: quam secula mille
 Sedem aliam, licet egregiam; dominerque superbo
 Parthorum regno; atque oriens mihi seruiat omnis;
 Et viam prauos inter, populumque scelestum.

IDYLLIVM XXIV.

Deus amandus, non diuitiarum, aut honores.

O B gentes alius victas, subiectaque regna;
 Et nineis prouectus equis Capitolia celsa
 Conscendens bello rebus feliciter actis
 Gaudeat: atque alius tumidus corda anxia partis
 Diuitijs; dum rumpentes videt horrea fruges;
 Et plenas oleo cellas, vrnisque salerni.

At ego non miscens curis hęc gaudia, somnos
 vilibus

Vilibus in stratis ducam sub nocte salubres.
 Oblitus res humanas, at non tua iussa;
 Latitiaque fruam, quam das mihi solus in horas,
 Alme Pater, me respiciens: daque in super, vt te
 Mente colam, donec vitalia lumina linquam.

Meque doce, vt possim vitam hanc producere tecum.
 Incautis ne virginibus quod contigit olim,
 Atque mihi eueniat; qua non sumpsere suis in
 Lampadibus consuetum oleum; tardeque petentes
 Auratos sponsi thalamos; in limine primo
 Attonitis hęsere animis preclusa videntes
 Ostia; clamassentque licet, nullus tamen illas
 Admisit; mastique grauem ingemere repulsam.

IDYLLIVM XXV.

Beatus qui diuina seruat mandata.

VT fidus sequitur domini vestigia seruus:
 Illius & semper obseruat lumina, si quid
 Imperet; exequiturque libens mandata iubentis
 Confestim domini, que intenta acceperat aure:
 Quem dominus meritum preclaro munere donat:
 Sic & qui Patris aterni precepta facessit.

Namque anima illius celum conscendat, & alta
 Atria, que Deus ipse colit, paresque beati,
 Gaudia quos non vana fouent, non vlla cupido
 Visendi has humiles terras, paruosque nepotes:
 Hos pro auita premunt non rura, aut oppida; sed sumus
 Intenti laudare Deum, atque extellere cantu
 Assiduo; aspectuque frui Patris omnipotentis,
 Euecta est cuius trans ardua sidera longe

Gloria, & ethereos axes; qui iustus ab alta
 Infontem leuat è terra: celsoque superbum
 Deturbat folio, regnis ne regnet auitis.

IDYLLIVM XXVI.

Rogat Deum, vt sibi ignoscat.

ME, domine, exaudi, & faciem ne auerte, licet sim
 In tua tot merita in me iam collata, senectamq;
 Incolumem, lapsosque simul non turpiter annos
 Plenus, & argento, & gemmis male gratus; amansq;
 Criminis, atque tui nimis immemor: vltima quando
 Non longe meta est vita, labentis & eni
 Terminus, in morem fluij torrentis ab alto
 Vertice pręrupti montis per lenia saxa.

Tu vero mihi parce, Pater, mihi parce roganti,
 Et robur mihi da validum; ne lumina vultu
 Deiecto, & tristi claudam; condarq; sepulchro;
 Hasque humiles terras anima indignante relinquam;
 Et ferar ad loca senta situ, loca męsta tenebris
 Obsita, vbi nunquam lux vlla effulget; vt oris
 His superis; sed flamma rubet maleolentis Auerni.

IDYLLIVM XXVII.

Dicit se amare cęlestia; terrena despiciere.

VT ratis albentes tumidi maris acta per vndas,
 Flamme & Aemonio Boreę spirantis ab axe
 Fluctuat huc illuc; & rimis equor apertis
 Accipit; haud sperans tantos se euadere fluctus

Posse

Posse maris, cum sit sine remige: que cupit oram
 Cernere litoream, & tuto se condere portu:

Sic ego te cupio omnipotens; nam tu mihi solus
 Es Deus; atque orans nullum te p reter adoro.
 Te noscant omnes gentes; que litus Eoum,
 Hesperiumque colunt, positę & sub sidere Cancri.

Tuque meas ne sperne preces; nam corpus ab ammis
 Oppressum multis torpet, frigetque senecta:
 Nam senium antiquas vires effudit in auras:
 Deficit atque animi vigor, & mea lumina languent;
 Noxque mihi non grata; oriens nec sidus ab oris
 Aurora nitidam ducens lucemque, diemque.

Et nec opes, natiq; placent; non vnda clientum
 Mane salutantum: cblamys & saturata veneno
 Displicet. Assyrio, sedesque inmixta columnis
 Tenarijs, thalamique auro, postesque colore
 Non vno picturati: que cuncta reliqui,
 Christe, tuum ob nomen sancti, & tua numina propter.
 Nec cupio hanc vitam produci longius a te;
 Que mihi nunc superest; modo sim post funera tecum
 Sedibus ethereis ciuis transcriptus Olympo.

IDYLLIVM XXVIII.

Deus non amat victimas, sed cor rectum.

SParfa Deum Assyrijs non placet odoribus ara,
 Victima nec ferro mactata in limine templi:
 Nam nec eget tauris, cęso nec sanguine gaudet
 Omnipotens: sua sunt nam cuncta animalia iure
 Perpetuo, que vel frondes, vel gramina carpunt,
 Queque trahunt vitam raptō, squamosaque ponti
 Proles

Proles; quæque natant magnum per inane volucres.

*Non etenim te reprehendet, si non sibi tauros
Obruleris, cum sacra facis, lectasque bidentes.
Falleris, hoc si forte putas: haurire cruorem
Non illi mos est onium; dapibusq; ferinis
Non vesci, aut alijs rebus compellit egestas;
Cum sit cunctarum rerum moderator, & vnus
Arbiter; atque etiam cæli regnator, & orbis.*

*In rebus tu fige animum, mentemque, tuasque
Exerce vires, quæ possint tollere ad oras
Te superas, gratumque Deo te reddere in omne
Tempus, promissisque mane super omnia, quæ tu
Fecisti morbo implicitus, durisque periculis.*

*Atque libens cane vota Deo; & venerare parentem
Aeternum: sic victor eris tu denique, & altum
Aethera conscendes dignus caelestibus oris.*

IDYLLIVM XXIX.

Precatur Deum, vt sibi faueat.

VT vigil oppressus somno cum miles in arce
Celsa agit excubias mærens; & bruma regenti
Tecta gelu deformat agros, siluasque; vagumque
Danubium, quamuis rapido sit flumine, sistit:
Optat surgentis vaga lumina Solis, & ortum
Luciferi, & lucem, depulsa nocte, serenam:
Mandare vt possint sua corpora lassa sopori.
Sic anima exoptat mea se se exsoluere curis
Vita huic; totamque ad te, Pater optime, mentem
Dirigere, & vanos hominum contemnere honores,
Diuitiasque, algam veluti, quæ pulsa profundo

E pelago

*E pelago vi ventorum, late occupat oram
Littoream, rapidis tantum ludibria ventis.*

*Non igitur metuam insidias, fraudesque malorum:
Tensa nec illorum metuam mihi retia: namque
Tu dominus, rectorque meus me pascis in altis
Vallibus altorum nemorum vaga flumina iuxta,
Et nitidos fontes, fundunt vbi mollia flores
Pascua odoratos, & odori graminis herbas;
Dasq; tuum ob nomen vitam mihi, dasq; salutem;
Iustitiæq; vias non falso tramite monstras
Ipse mihi; prius obliquos cum semita saltus
Deuia monstraret, quæso, Pater alme, benigna
Aure preces audire meas digneris; & oro
Immocuum vt semper vitam hanc ego te duce ducam:
Adueniat donec nostræ meta vltima vite.*

*Semper ades namque ipse bonis, nec linquis; at illi,
Cui mage prava placent, quam recta, inuoluis opacis
Iratus tenebris; ne Solis lumen, & auras
Respiciat; iaceatque situ, & pallentibus vmbriis.*

IDYLLIVM XXX.

Orat Deum, vt se adiuet, malos perdat.

Impius, atque exlex, scelerique obnoxius arma
Nunc mouet insontes contra; nunc & parat illis
Insidias, captatque dolis, nec parcere nouit
Deserte dudum viduq; & genitore carentes,
Indigenasq; minis vexat, gaudetque malorum
Fraudibus; inque suis exultat, & æthera tangit
Vertice, si quando cecidit nouus aduena ferro:
Atque suas maculare manus, suaque arma cruore
Immocuo,

Imocuo, & semper sceleri scelus addere querit :

Deinde nefas dirum sub iniquo pectore voluit,

Et fatur: Deus hæc celo non spectat ab alto;

Non hominum res humanas intelligit, & non

Cogitat: heu deuinæ graui tua lumina somno

Quisquis es: enolue hæc animo mea dicta parumper.

Qui fecit geminas cunctis mortalibus aures,

Auribus an surdis fuit ille: & lumen vtrumque

(Ornamentum ingens hominis) qui fecit, an ille

Lumina cæca habuit? non certe. Nam Deus, ipsum

Qui cælum, & terram, atque animalia cuncta creauit;

Omnia & exaudit vigilans, atque omnia cernit

Peruersum omnipotens tua dextra euertat: eumq;

Iratus compesce tuo de more furentem;

Et cadat in laqueos, nobis quos ille parauit

Impius, & scelerum inuentor: frustra que laborem

Se capere insomnem, vanoque tumescere fastu

Se putet; & formatum hominem, in cineremq; reuerti,

Criminibus plenum innumeris, animique dolore.

Tu me igitur, Pater alme, tuo cum flamine Sancto

Respice tendentem iam pridem ad cirna senectæ

Tempora: & incolumem serua venientibus annis:

Vt possim canere æterno tibi sacra parenti

Atque hanc vipeream prolem, praesusq; veluti vas

Fictile frange manu, demerganturque profundum

In pelagus, veluti lapis ingens lapsus ab alto

Vertice vicini montis, qui teque, tuosque

Cælicolas spernum, ficta aut pietate colunt te.

Infelix qui alijs sapit, sibi non sapit.

Dic qua mente audes magni enumerare parentis
Mandata, Abramidumq; simul rerû abdita vatû,
Et pactum, pepigit quod iam cum patribus olim,
Qui Solyma coluere domos, atq; oppida circum:
Cum tibi sint odio vita monumenta beata,
Quæ cæli ad conuexa riam, & sublimia pandunt
Sidera: & interdum laudet cum perfida labris
Extremis tua lingua Deum, non mente, animoque:
Vt miles celebrans bellî certamina, qui mox
Et pugnas fugit, & nunquam prorumpit in hostem:
Te iungis comitem factus, cum nox ruit atra,
Et tegit æthereos tractus migrantibus ymbriis:
Sollicitasque toros alios, iam factus adulter:
Nec parcis consanguineos tu lædere; nec non
Fœdere amicitie iunctum, impugnaſq; tabellas
Pauperis hæredis semper, quem diues in actis
Fecerat hæredem fundi, rerumq; suarum:
Dasque operam infelix secretis artibus; & te
Posse putas res venturas prædicere, vitæque
Exortes superas reuocare ad luminis oras.
Conueniunt tantum ista Deos; haud mortalibus vllis.

Hæc quia dum faceres siluit Deus: ipse putasti
Esse tui illum ipsum similem, ne crede: Deus nam
Ante oculos scelera ista tuos, & crimina ponet:
Criminibusq; pares penas mox ipse rependet.

Ille igitur miser est, qui sacra volumina voluit,
Atq; palam docet, aut scriptis exponit, & illa
Non seruat: sterilem hic curuo profcindit arenam

Vomere, & incautus mandat sua semina solis
 Alitibus: mandata prius cum fecerit ipse
 In terris Christus; sacri debinc semina verbi
 Severit in populos, diues quos pavit Idume;
 Quique leues hausere vndas Iordanis amœni.

IDYLLIVM XXXII.

Nunquam cessemus bene operari, & Deum lau-
 dare.

NOS, qui mortales cupimus conscendere cali
 Atria, caelestumq; domos habitare quietas,
 Frigoris, atq; æstus vacuos, & mortis acerba,
 Immunesq; metus, duos imitemur agrestes:
 Illi etenim exercent tauros, & sarra subactis
 Vomere committunt campis, alacresq; labori
 Non parcunt; semperq; suis versantur in agris,
 Arida dum terra est; dum campis imminct imber.
 Et serere inuitant surgentia sidera fruges.
 Exercere iubet sic nos Pater ætheris, atq;
 Spargere per populos diuini semina verbi;
 Atq; iuuare inopem, dum nos superamus, & aura
 Vescimur ætherea: debemus nostraque summo
 Reddere vota Patri, qui nos à morte reducet
 In cæli nitidas sedes: namque est bonus ille,
 Et pius, atq; agnoscit oves, quæ florea silvis
 Prata suis tondent: atq; ille agnoscitur illis.
 Concelebrent omnes Dominum, qui carula verrunt
 Nauigijs; quiq; arua colunt; quiq; arma sequuntur
 Triflilia; quiq; regunt vrbes; & pastor in altis
 Qui pecudes siluis pascit, fortesq; iuuenços.

Et

Et nos laudemus dominum, qui condidit orbem
 Terrarum, celiq; domos; & nos quoque limo
 Formauit proprijs manibus; nec finximus ipsi
 Nos ipsos: sumus illius sed origine ab ipsa
 Clarum opus; atq; ideo dicemur carmine honorem,
 Dum licet, æterno Patri; quoniam mora mortis
 Terrifica breuis est homini, propter mala multa,
 Et varios rerum euentus; quæ parcere nulli
 Nouit, & equali metitur lance colonos,
 Et reges; quanquam hi populis dominantur, & illi
 Rura habitent procul à rebus, populiq; tumultu.

IDYLLIVM XXXIII.

A bonis operibus non desistendum.

REspicias nunquam retro, ceptumq; relinquo
 Nunquã opus, eueniant quãuis aduersa: vigil sed
 Obserues mandata Dei, quem tu ipse potentem
 Omnia scis; qui te insidijs, manibusq; timentem
 Peruerforum hominum eripiet. tu prouidus omnem
 Impendes curam, tibi me contingat, vt olim
 Vxori Loth, arderent cum mœnia, & omnis
 Vrbs Sodoma, circumq; vrbes, atq; oppida: quæ cum
 Incauta ad Sodomæ flammis sua lumina retro
 Verteret; in statuam salis est conuersa repente,
 Ob iussa æterni non obseruata parentis.
 Nos igitur, dum tempus adest, patiensq; laborum
 Est atas semper fugiamus & ocia, inanes
 Et curas; Dominique viam, monitusque sequamur:
 Atque viam sceleris nunquam ingrediamur apertam;
 Humanum genus ad tenebras quæ ducit Auerni.

Huius

Huius enim vitę nobis immittere habenas,
Et premere omnipotens dum cęli carpimus auras
Permisit Pater; atque dedit quę continet ingens
Oceanus maris vnda, solumque immobile dono.

IDYLLIVM XXXIV.

Infelicem illum, qui pauperi non subuenit.

Plęta aulaa tegunt muros, & mensa tapetis
Effulget super impositis; & quos alit altus
Alipedes Agragas ostro insternuntur, & auro;
Atque ardent auro currus, equitumque cęterus;
Induiturque canis Tyrio Melitęus amictu,
Non aptus defendere herum, non pellere fures;
Delicię tantum domini, dominaque voluptas;
Qua tepida hunc mergit lympha, villosaque curat
Corpora depectens, lotumque reponit ad ignem,
Cum campos nix alta tegit, nec flumina possunt
Ob glaciem concreta suos evolvere cursus.
Atque eodem dormit strato, quo sedula coniuu:
Tantus amor canis est, tanta est ea gloria curę.
Stratus humi & nudus iacet ad tua limina pauper:
Tuque salerna bibis, dapibusq; epularis ad ignem.
Ille sinit, frustra que fores, atque ostia saxo,
Nodosa aut pulsat baculo, frustra que precatur:
Et nec habet catulis quę dantur frustra, nec vllas
Diuitis e mensa micę miser ille cadentes.

Quin etiam, toties multos tua farrę per annos
Vidisti servata situ purescere turpi,
Que Prętor corrupta canum proiecit in amnem:
Et merito, quoniam non es miseratus egenos

Pallentes rabida ora fame; tuaque ordea ponti
Progenies consumpsit edax, quę tu ipse negasti
Pauperibus, socussq; tuis. tu tartara adibis
Impia, & inuisus cunctis mortalibus oras:
Illi autem ethereas sedes, & amabile regnum
Visuri Patrem æternum, rerumq; parentem.

IDYLLIVM XXXV.

Non terrenis bonis fidendum, sed Deo.

ELatum ne tolle animum peccator; abundes
Diuitijs licet Attalicis, deuictaque regnis,
Addideris noua regna tuis; nam cornua franges
Hęc tua sic sublata Deus, nec tangere cęli
Astas; sines; opere in medio sed inania linques
Hęc tua vota miser; nam qui regit ætheris oras
Imperium te maius habet; incerta que vita
Meta vetat certum nobis promittere tempus:
Spem si sors dederit tibi læta inuenta tuis te
Rebus posse frui, & longum promiserit æuam,
Et canos capiti; tu spes male cautus inanes,
Et stolidus pasces; nam nos haud fidere rebus
Possumus humanis, cito que labuntur, & vno
Tramite se haud sistunt, nec certa in sede morantur
Præmia sed Christus quę dat mortalibus, illa
Sunt certa, æternumq; manent; dum viuimus, & post
Funera nos fruimur cęlo tellure relicta.

Pauperis & quoniam clamorem haud accipis ante
Intenta; cum tu implebis clamore frequenti
Æthereas cęli sedes; non clamor ad aures
Perueniet Patris ille tuas, qui temperat axes
Sicereos. Et mortales erit ille beatus

Ante alios etiam, qui non fastidit egentem
Opprobrium, immersumq; malis; sed subuenit omni
Cura inopi rebus proprijs, tacitusq; labore
Non intermittit, nec opem negat ille supremam,
Audiet hunc celi residens in vertice summo
Christus, & attentas aduertet questibus aures.

I. D. Y L L I V M XXXVI

Extremi iudicij memores bene operemur.

Inffigat dum te peccandi tetra libido:
Ante oculos primum ipse tuos tibi pone tribunal,
Quo Christus iudex in maiestate sedebit:
Quem circum adstantur trepidæ formidine gentes,
Conspicuum attonitæ illius; quæ littora seruant
Oceani; & terræ spatium diademate reges
Deposito tristes ibunt: male parta relinquunt
Dives avarus, & aurati laquearia tecti:
Fascibus & positis ibunt longo ordine ciues,
Obliui quondam magni pia iusta parentis;
Atq; palam scelera illorum, & commissa patescunt
Crimina: lucis fugæ adsilient, gens impia, fratres
Sedibus æthereis pulsæ, præsequæ ferentes
Obductos flammis vultus, & faucibus ignem
Spirantes sument ob tanta piacula pœnas,
Postquam damnati fuerint, & regna tenebunt
Senta situ, & tenebris, æterna atq; obsita nocte.
Has cunctas superat pœnas, non cernere vultus
Posse Patris, Natique simul, & Flaminiis ami,
Posse nec æthereas celi conscendere sedes.

Hos etiam insequetur miseros infamia, & ingens
Dedit.

Dedecus, opprobriumq; trahicton ad tristici sese
Tartara conspicient, barathriq; ad turbida regna,
Regna scelestum hominum, nec non habitanda malignis
Spiribus, cæli pulsæ de vertice quondam.
Hunc timeas male caute diem: namq; ille silentem
Sub noctem improbus aderit, tacitus veluti fur.
Tu vigila, & totis admitere viribus; & te
Collige, & has vanas mundi spes temne: tuasq;
Sponte voluptates duris compeste lupatis.

I D Y L L I V M XXXVII.

Non inuidendum diuitibus, & laute viuentibus.

Esse aliquem tumidum multis præcordia fundis,
Fulgentemue auro vestes, generisq; sonantem
Nomina clara sui non admirabere, nec tu
Inuideas: nam non aurum, aut res parta sub armis,
Gloriæ morientem illum comitabitur, atq;
Inuisas homini sedes, umbrasq; petentem
Tartareas: namq; ille domos, promissaque regna
Oblitus Patris æterni, sibi vixit, & omne
Æuum consumpsit luxu, rebusque secundis;
Et pecudum in morem incunda per otia duxit
Ætatem: similemq; illis se fecit in ipso
Interitu, vitæque. Meos tu dirige gressus
Per calles, Pater almae, tuos: tu certa salutis
Es via, spesq; mea es solus: precor ablue sordes,
In quas non vnquam ipse, tua pietate, relabar,

Malorum, simul & iustorum mores describit.

Quallida ne tua sit facies, ieiunia dum tu
Observas, claususq; tuo interiore cubili
 Orabis; quoties & tu succurris egeno,
 Quid faciat tua dextra, ignores; laua: fecus se
 Quis faciet; Deus ipse alio sua lumina vertet,
 Et merito; quoniam gaudet popularibus auris,
 Et quia mercedem tulit hic, ne speret olympi
 Scandere regna alti, sedes nec adire beatas.

Va quibus illecebra placuere, atque otia tantum,
 Infidias, fraudes, & non concessa voluptas,
 Quae sola est genitrix, cum Hectorum atq; esca malorum;
 Alcaq; incerti iactus, pietasque tabella

Euentus: & qui ludens verba impia fundit
 In Christi intactam matrem, superosque, Deumque,
 Aethereas q non sperent conscendere sedes.

Vir iustus lucro semper preponet honestum,
 Rectus & in dubiis rebus, pariterque secundis,
 Reijciatque alto vultu data dona nocentum,
 Flagitiumque magis, quam mortem horrebit acerbam.

Ille etiam montem domini conscendet, ibique
 Fronte graedum sistet lata; qui sanguine dextram
 Non tinxit; odit ve bonos, scelcrisue nefandi
 Consciens in fraudem vicini iurat amici.

Quique sum responso rem non fallit, itemque
 Irrita qui nunquam fecit sua verba perentii.

Inuchitur in poetas impios.

AH quantum miser ille, placent cui carmina tantis
 Turpia, quiq; canunt tot furta inhonesta deorum,
 Et versa in varias illorum corpora formas;
 Inter se & tantas animis discordibus iras.

Hac Teucris fauet, hac Danais; cum turpibus ipse
 Turpis agit superis conuiuia Iuppiter alto,
 Et spectat pugnas bellantium, atque arma cruore
 Sparsa hominum: dolet atque animo Sarpedona leto
 Eripere haud potuisse: dolet quod dura resiliant
 Fata suis desiderijs; tu conspice qualis

Sit deus hic, sibi quem finxit gens prisca supremum.
 Vt regeret natum bello Venus ipsa cruore
 Tincta manum longe illachrymat gemuitque Gradivus
 Bellorum deas hostili percussus ab hasta:
 Opie & Aruntem Latijs prostravit in aruis,
 Et falsi fugere dei, cum tristia bella
 Inferrent superis Phlegrea in valle gigantes.

Atque satus Flora, & Zephyro, & puer Ilia proles
 Astragalus calo ludunt; tribuistis honores
 Diuinos, & thura viris Panthea dedistis,
 Debita dona Deo vero, haud mortalibus ullis.

Vos quondam egregij vates, & nunc quoque vates
 Egregij, quorum sunt condita corpora saxis;
 Cum vos nunc habeant iam tartara; dicite magni
 Graiugena, an sit ibi Ditis Proserpina coniux,
 Infernaque domus regina, & Cerberus ore
 Horrendum resonet durissima regna trifuuci;
 Sint & Aloidæ, Briareus, ac mille ferarum

Monstra; & an ille senex animas trans flumina Charon
 Portet adhuc stygia cymba; vel crimina Minos,
 Et vitas hominum disceat; saxumque reuoluat
 Cisyphus; an ne etiam nunc lumine vestiat ether
 Purpureo Elysijs campos; vbi leta iuuentus,
 Atque alij Heroes sulua luctantur arena,
 Aut faciles ducunt choreas, & membra palestra
 Exercent per fusa oleos; Eridanique per altas
 Depascuntur equi siluas ad lata fluentia.

Nunc vos aspicere haud cali conuexa potestis,
 Calicolumque domos, summi & Patris ardua tellus,
 Dammati aternis tenebris ob conscia falsi
 Pectora, & insertas tot vestra in carmina nugas,
 Ab miseri vates, & nescia pectora verum
 Dicere; vos sedes tenebrosa incingit Auerni
 Horrentis, toties vestris celebrata camænis:
 Nunc vana inspicitis sint vestra poemata quantum,
 Falsa ausi vestris intexere numina chartis.

Vos Patris aterni sedem, requiemque bonorum
 Fecistis turpe hospitium; obscænumque lupanar,
 Et totum implestis varijs erroribus orbem.

Omnia quæ falso vates cecinere Pelasgi;
 Atque novos sinxere deos; hominesque nefandos,
 Et regno tumidos, quorum fuit impia vita,
 Proh seclus; hos dixere deos, caloque loc arunt
 Indigetes, arasque illis posuere per orbem.

Preceatur Deum, vt nos à Turcarum classe tueatur.

VNanimes Patrem aeternum nos rite precemur,
 Vt velit à nostris cervicibus ipse malorum
 Tantorum molem immensam depellere, quæ nos
 Deprimit incumbens humeris, vos cernite vt hostis
 Mille trophæa suis letis successibus addat:
 Seu campis sese credit, pelagovè patenti:
 Thracicus nam miles arat iam classe profundum,
 Et petit Hadriacas ratibus victricibus vndas;
 Et dirum fert exitium, & bella impia secum.

Felix qui iustitiam colit, & pietatem amat.

Optimum felix, nec non sine fine beatus,
 Qui sine labe agit animum, sine fraude doloque
 Qui loquitur quod sentit idem, iustique, bonique
 Cultor, & in rebus cunctis studiosus honesti,
 Contemptorque sui, quamuis sit diuite censu,
 Atque referre queat proavos, & clara suorum
 Nomina, & illustri deductam sanguine gentem.

Gratus & ille Deo est, qui cum committere possit
 Crimina, consiliumque sequi, prauosque malorum
 Conuentus; sese abstinet, voluitque bonorum
 Ire viam, pœna hæc barathri perterritus vlla,
 Non graue supplicium metuens; sed amore parentis
 Aeterni tantum, penetrare hic atriæ cali,
 Atque beatorum spectet iam candidus oras.

Naufragium imprecatur Turcarum classi.

Alme Pater miserere Italum, atque auerte furentē
 Arcibus Ansonijs vna cum milite sauo
 Turcarum regem iam nunc maria aspera calo
 Miscentem, & portus armata classe petentem
 Hesperios sub vere nouo; qui perdere ferro
 Nos querit, terrasq; tuas, extremaque regna.
 Insequitur: rapido immergat tua dextera classem
 Ismariam pelago, cum primum littora linquet,
 Insonat angusta qua Bosphorus horrifera vndas
 Fidis vna velut delapsa è culmine telli
 Saxa super; sic illacanis impulsæ caernis
 Spumantes scopulos inter frangatur, & vndas.

IDYLLIVM XLIII.

Piorum animabus bene precatur.

Mortales qui dum fragilis hec vita manebat
 Te solum coluere Deum, semperque vocarunt
 Auxilio in rebus dubijs, seuisq; periculis:
 Horum animas pietate tua sator optime rerum,
 Sidereas supra sedes, qua fulget Olympi
 Regia, duc tecum, & tuta statione repone.

Deum, quem omnes beati laudant, orat, vt Turcas
 perdat.

Quem nos esse Patrē haud genitū, & sine fine fate-
 Et sine principio, quē nos & credim' ipsum (mur,
 Illum ipsum è nihilo terras fecisse, fretumque,
 Et cælum, cælique domos, hominesque, ferasque:
 Quo sine nec folia vlla cadunt: nos respice ab alta
 Sede Paterybi te assidua celebrantque, canuntque
 Laude acies iuuenum aligerum, vatunumque piorum,
 Incaluere Deo quorum sacra pectora; & illi
 Te laudant, quorum insonuit terraque, marique
 Vox, qua Sol oritur, & qua decedit, & altum
 Aethera; terrarumq; orbem sine luce relinquit.

Quique etiam effuso meruerunt sanguine palmam;
 Et muliebre genus, cuius fuit inclyta cordi
 Virginitas, & amor, & mens imbuta pudore,
 Virgineus chorus est superis gratissimus, atque
 Cælestum regi, cuius caput est pia Virgo,
 Qua Christus nasci voluit: felixq; erit ille,
 Qui mundi illecebras spernit, illasque perosus
 Contendit fædo nunquam se subdere amori.
 Atque tibi equalem Natum, verumque perenni
 Laude canunt; nec laude tuus sanctius sine magna est
 Spiritus. Ad dextram sed tu dum Christe parentis
 Aeterni venerande sedes, nos tu quoque ab alto
 Respicias, pretio ipse tui quos sanguinis olim
 Emisti; facilemque manum, ne subtrahes nobis
 Consuetam ferre auxilium: nam cernis Olympi
 Alta sede sedens, in nos quę nunc serus arma

Impia Turca paret miseris terraque, marique:
Quasque Asiæ vires secum vebat, & vocet omnes
Thessalique populos, Thracumque in bella catenas,
Littora quæ servant rapidi maris Helleponti.

Hic dirum fert exitium, & bella horrida secum;
Armarum sonitus, belli & furor increpat omnis.
Hunc tumidis, Pater alme, immerge in fluctibus hostem
Haud secus ac regem Aegypti, dum per freta gentem
Ille tuam ferroque petit, cui suque fatigat.

Respice nos pressos tantorum mole malorum:
Namque erimus sine te tanquam ratis acta per equos
Turbine, & horrifonis ventis, piceaque procella:
Nempe tuam imploramus opem; velut arida longe
Tempore terra solet, quam deseruere cadentes
Nubibus è nigris; imbres quæ mæsta nosque
Imbriferos sicco ore vocat, dum cernit aperta
Præta per arentes herbas, sua pignora quondam.

Te freti in te vno spem nostram figimus omnem:
Te nostras audire preces, te vota precamur;
Desere tantarum ne nos in turbine rerum;
Atque inter saevi funesta pericula belli:
Sit satis immitem toties egisse triumphos;
Nec semel (heu) nostras vrbes vexasse nefandis
Excidijs, & victorem spolia ampla tulisse.

IDYLLIVM XLV.

Vinea sterilis à domino deseretur.

Vinea cum domini bene culta, & septa virenti
Sepe foret, & structa domus de marmore viuo;
Colaque, & eduro confecta è sispive præla;

Cum mites vias debibat ferre, labruscas
Immites ingrata tulit, tunc pectus amara
Accensus ira Dominus, quid fecerit illi
Nunc audi. Rigido rusco, densisque ligustris,
Æpibus & sepem inteream; munimen ad omnes
Armenti ingressus audi, surumque ferarumque
Euellet, ruet atque domus sublimis ab alto
Culmine; & è terra surgentes atteret herbas.

Vinea & infelix non salce putabitur vnquam
Tam dilecta olim Domino: non amplius illam
Agricolæ iadiungent vlmis, sarcireus sepem
Cura erit, & nullo pubescet vinea factu;
Et circùm arefcent vlmis; caprisque licebit
Reddere tunc illam sterilem; solersque colonus
Non glebas franget ferro: non frondibus idem
Icary vites stella exoriente leuabit,
Illudentque illi vacca, taurique, gregesque;
Atque nocens circùm taxus consurget, & asper
Carduus; & dura reuirescent vndique sentes.

Non hædis cadet è celo surgentibus imber;
Non gelidus super arentes ros decidet herbas.
Cumque hiemi ver imbriferum succedet; & illi
Succedet frondosa æstas, gravidusque autumnus
Æstati; palurum inter, herbasque nocentes,
Lappaque, horrentesque rubos deserta iacebit.

Quisquis non surdas habet aures, audiat, omniq;
Intendat studio, curaque, acrique labore;
Ut commissæ sibi sit vinea culta, labruscasque
Haud ferat, at dulces latis cum frondibus vnas;
Nec desint, liquidi fontes, fugiensue per alta
Gramina, riuus aqûe celo, cum Sirius ardet;
Nec validis parcat rastris, cum sidera pescent.

44
IVLII ROSCII
HORTINI

DE CONCEPTV VIRGINIS.

*Ad Reuerendiss. & Illustrem D.
Vincennum Casalium.*

L Aureum aduectam ponto qui Virginis edem
Custodis, praesensq; pio veneraris honore
Vincenti; quando ad superos tuus ille volatu
Liber agens pennis frater se se intulit astris.
Dum sebus studijs Ioachim memorare dolores
Ordior, & largis manantia lumina riuus
Nazareos propter fines, Iordanis & vndas,
Mecum ades, & lacrymis lacrymas comitare seniles.
Nox erat, & caelo errabant vaga sidera amico,
Cum solus viridi recubans in gramine pastor
Admixtus Cedro ingenti moestissimus ore
Tales flammato rupit de pectore questus.

Alme Pater, Pater alme, Deus patris alme Davi.
Quod mihi non liceat prolem sperare petitam
Tot lacrymis, pector patrij de limine templi,
Atque infoecundo conuix mea ventre notatur.
Num nostri oblitus generis, clarique Davidis?

Hec ait, & fletu humectans sua pectora eburnam,
Eduxit Citharam, repetens suspiria cantu.
Insignem Citharam: manibus coelata Davidis
Illa fuit, Mariae hic praecleara insignia vates
Finxerat insulae venturi conscius aeni.

45
Hanc circum irriguis placidus perlabitur vndis
Fons exans, quem nec pedibus fera deuis turbat,
Nec ramis ooma deconsis delapsa, nec imber
Verberat, & cursu trepidans secat arua fugaci.
Hunc propter cedrus caelo se attollere certat
Cedrus, quae foetu & folijs gratissima late
Brachia protendit, gratumque expirat odorem.
Hanc imbres aluere, fouet calor, explicat aura.

Proxima Laurus erat serpentibus aucta corymbis
E caelo nullos passa est: quae fulminis ictus.
Nec procul hinc oleam albeni frondescere ramo
Aspexi, cui nec frondes, nec missa per auras
Brachia deficiunt, nec odori munera veris
Seu cum faenit hyems gelidis armata pruinis,
Seu cum seruentes exurit syrius agros.
Ad latus umbrosis ridet circumdata siluis
Planicies, summaque viret de rupe cupressus
Ingens, atque sua immitens in pondera palma.

At quis dum stupeo aspiciens miracula rerum
Tanta, meas procul affertur concentus ad aures
Alituum, tangitque noua dulcedine mentem?
Fausta precor. Video medium per inane volentem
Aligerum has Ioachim felices reddere voces.

Desine sancte senex superos irgere precando.
Audiit omnipotens genitor. Non irrita vota
Non susas rapuerit preces ludibria venti.
Haec mandata Deus caelo tibi mittit ab alto.
Non dum mundus erat rudis, indigestaque moles,
Aut caelum, caelique vias spectare patentes
Telluris tractusue maris, longosque recessus
Iusserat, eque sua produxerat omnia mentes.
Non dum etiam sator ille hominum distinxerat astra,

Nascenti aut variis formas induerat orbi,
 Cum Patris concepta sinu, conceptaque mente est
 Diuina aeternum seruet quae numen in aluo
 Felicem matremque Deus seclisque priorem
 Quam statuit, regni in partem imperijque vocauit.

Tu quoque magne senex has circum carmina valles
 Intermissa canes Patrum repetita cicutis.

Dixerat. Hinc niueis caelo se sustulit alis.
 Res noua res mira, & priscis incognita seclis,
 Pressa acuo, sterilisque Anna, & iam segnibus annis
 Concipit. O rerum insueta atque occulta potestas.

At nunc Diua sinu occulta es ceu Phoebus Eoo
 Cum surgis Cynosura later, caeloque renidet
 Illa tamen, rutiloque comis diffundit honores.
 Agnoscō, inclusam gremio te voce salutat
 Natura admirata decus: tibi flumina ponens
 Murmura, & irati tenere silentia venti.

Salue sancta Parens carae te matris in aluo
 Supplicibus venerata animis colis Itala tellus.
 Et nunc sacra facit, lucem expectatque sub auras
 Qua caput atollas caelo venerabile sidus.
 Ipse etiam tunc corde pio tibi carmina dicam,
 Carmina, quae clara, Dominam terraeque marisque
 Voce canam: nunc & genibus procumbere ad aras.
 Nil moror, & Domini matrem te pronus adoro.

Interea Italiae fines, & Lapigis orae
 Quos tangunt, & quos discriminat alta Pyrene
 Brachiaque ampla maris cingunt, Rhenusque bicornis
 Quosq. celer Rhodanus tenet, & gelida ora sub Arcto;
 Hi tibi sacra parent, sanctos tibi thuris honores
 Accendant, plenaque humiles venerentur aëra,

Beatissimae Virgini Mariae Horti-
 tinae Gratiarum Miraculis
 Clarissimae Sacrum.

Decursis Philosophiae spacijs.

Ad Reuerendiss. D. Io. Vincentium
 Casachium.

Nunc quoniam post mille maris, terraeque la-
 bores,

Post varios caeli casus tetigere carinae,
 Optatum Sophiae portum; subducere pup-
 piam.

Stat mihi, dum terram socij clamore salutant.

Tu Virgo Hortinis coleris, quae collibus altis,
 Gratia cui nomen grates has pectore ab imo
 Accipe, quod grata potiar securus arena.

Mix dum praecelsa raucus de puppe magister
 Iusserat è portu classis retinacula solui,
 Amplaq. laxari sinuosos carbasa ventis;
 Cum Scillam, Syrtetq. inter diramq. Charybdim,
 Monstraq. non vnquam nostro, conspecta sub axe
 Me video infelix ventis horrentib. aëlium.

Eripui me met, sed adhuc quoq. perfida sensit
 Saxa prope, & pluuio super imminere Triones.

Treis sine Sole dies medijs errauimus vndis,
 Et totidem pulsus ventis sine sidere noctes;
 Nec tamen immensum spatium dimensus amica

impenderet

Littora propexi, lacrymis licet illa profusis
Saepius optassem, iactisq. ad sidera votis.

O quoties agitata mari, iactata procellis
In breuia, & siccis, visu miserabile, arenas
Parua ratis, nunc occultis illidere saxis;
Saepe mari in medio cunctari, saepe retortis
Turbinibus visa est vexata absorbier aestu.
Immensus labor, ecce iterum per littora casus
Emensa antiquos, notosq. retrahere cursus
Constituto. Terrabat enim via longa, marisque
Murmura, & elisis vibrati è nubibus ignes.

Sed vos ò socij tonsis quis tangere portum
Sors vetuit, fessam & unctis religare carinam,
Gaudete; ipsa licet dulcis nec lumina mater
Praeserit, & patrio celebrarit funera ritu.
Egredijs magnum est animis subiisse pericla.
Quanquam ego funereo te per vada salsa sequutus
Carminè Pichine aeternis adscribere Divis
Dum cupio, quos perpetuo Pax candida seruat;
Erexi tumulum viridi de cespite ad antrum
Tybridis, & memori decoravi marmora sorto.

At quis me superum per tot discrimina, per tot
Horrendos pelagi fluctus diuertere in oras
Iusserat has, lactumq. optatae aduertere ripae?

Tc duce vera Dei genitrix, reginaq. Diuum
Terrarum pelagiq. vias, durosq. labores
Lustravi, solers varios dum saepe recursus
Naturae admiror, radiantes aetheris ignes
Obseruo, & soptem subter trepidantis signa.

Illinc digrediens, modium per inane volatum
Subduxi, densis laxet quid nubibus imbres
Atq. quis quoniam crepitanti grandine tella

Quae-

Quaesivi rapidus tuus quis spiritus auras
Sollicitet, quid tot moueat sub marmore bella;
Aut cur praecipiti sonitu se se aethere mittant
Fulmina, sulphureos glomeret quis nubibus ignes.

Hinc ò vos fontes sacri, vos flumina vidi,
Teque Tybri in primis, lento qui gurgite in aequor
Laberis, & placide serpens per amoena meorum
Littora praecipiti praeterluis agmine ripas.

Nec minus interea quae sit data cuique potestas
Indago, quis mentem homini, sensusque ministret:
Quis Deus ingentem molem, lucentiaque astra
Dirigat, & quicquid solers natura creauit.

Huc ubi deuentum est, per tot discrimina tutos
Euasisse iuuat, durum & tenuisse per undas
Mente iter intrepida, atq. viam per inhospita saxa
Difficilem superasse, animum dum multa retardant,
Et variae ambages terrent, fraudeq. locorum.

Tu tamen ò lux clara Poli sanctissima Virgo,
Treis annos pelago erranti tua lumina cymbae
Ostendis, fidumque mihi das tangere portum.

Quas grates, quae digna tuo mea carmina honore
Cantabit cithara, aut numeris resonantia pleetra?
Quis morbo labefacta diu languentia membra
Horino firmata solo sub robore duro
Narret, & accursus inopum, populique recursus?
Multa equidem maiora fide, sed vera Nepotes
Aeternum antiquae incident miracula rupi.

At nunc me maiora vocant per inane sequentum.
Pande viam veneranda Parens. Voltare per alta
Est animus, caelique super septemplex orbis.
Fausta dasis, praesensque animum, viresque ministras
Vt pleno puppis subeat tua ostia vento;
Et tandem imponas victricia ferta carinae.

ad s

INDEX

RERUM SACRARUM

LIBER PRIMVS.

P roœmium.	3
In diem Annunciationis B. Mariz Virginis.	6
In Visitationem B. Mariz.	8
In Natalem Domini.	11
In Epiphaniam.	15
In Sanctos Magos.	18
In Purificationem B. Mariz Virg.	19
Fuga Christi in Aegyptum.	21
Innocentium cædes.	24
In Innocentes.	27
Fletus Christi super Hierusalem.	28
In Christum in Crucē pendentem.	30
In diem Pentecostes.	32
Iudicium extremum.	34

LIBER SECVNDVS.

Aliqua ex testamento veteri	
I n mundi creationem.	40
Luctus David super Saule.	44
Precatio David post adulterium, & Virz necem.	47
Hebræi Babylonicam captiuitatem deplorant.	50
In duritiam cordis Iudæorum.	52
In Aliquot Sanctos.	
In Assumptionem B. Mariz Virg.	55
Laudes B. Mariz Virg.	59
In Laudes B. Mariz Virg.	62
In S. Michaelem Archangelum.	64
In S. Ioannem Baptistam.	65
Precatur Deum sub persona Ioannis Baptistæ.	69
In S. Petri vincula.	70
In S. Laurentium Martyrem.	72

De SS. Faustino, & Ionita Martyribus.	76
In S. Hieronymum.	77
In S. Benedictum Abbatem.	79
In S. Mariam Magdalenam.	81
In S. Cæciliam Martyrem.	83
In S. Margaritam Martyrem.	85

LIBER TERTIVS.

Miracula aliquot.

A rbot infanti Christo incuruata.	93
Mirifica herbe vis Christi statuum contingentis.	94
Hebræus puer incendio liberatus.	97
Baculus Gregorii Episcopi in arborem.	100
Numi in rosas: Rose in numos.	103
Efulentia in lapides conuerfa.	105
In Turcas.	
In direptionem vrbis Nicosiz.	106
Ad Aloisium Atestium.	108
Gratias agit Deo pro victoria.	110
Sanctissimo.	114
Ad aliquos amicos.	
Ad Ansuinum Polam Taruifinum.	119
Ad Aurelium Portulacam Brixianum.	122
Ad Ioannem Baptistam Dionysium Auxima tem.	123

FINIS.

ERRATA IN SACRIS.

Pag. 13. ver. 18. potius. l. pe- ctus.	72 4. vitimæ. l. vitime
13. 23. mados. l. modos.	75 5. difficile. l. difficiles
22. 17. athera. l. æthera,	89 28. exterita. l. exterrita
22. 19. Vnquibus. l. Vngubus	97 3. Sytibus. l. Syrtibus
23. 18. reliquis. l. reliquit	97 vlt frequentant. l. frequen- tant
23. 21. passimcū. l. passim cum	110 8. anchoræ. l. anchora
28. in arg. deflent l. defleuit	101. 2. tmplis. l. templis
29. 1. Fauçibu. l. faucibus	103. 6. lachryma iq. l. lachry- maque
30. 2. Innocu o. l. Innocuo	104. 19. illiseriem. l. illi seriē
30. 5. partios. l. patrios	109. 20. alui. l. altis
31. 1. lucem. l. luce	110 5. amissa quæ. l. amissaq;
34. 8. mergerates. l. merge ra-	110. 16. par ritim. l. partim
34 in arg. illo l. illos (res	110. 19. potetiam; etas. l. po- tentia metas.
34. 13. linguæq; l. linguaque	112. 4. sedem. l. sedem
36. 25. atqæ. l. atque	112. 10. Adtircom. l. Adriaciū
40. 12. liugua. l. lingua	112 17. folia. l. folia
43. 2. veteris. l. veteris	113. 28. Moconlehq. l. Mocon- niche
44. in arg. Pro sperum. l. Pro- sperum	118. 14. feroque l. feroque
45. 31. circumscptus. l. cir- cumseptus	120 21. finat. l. finat.
46. 18. Pastores; quæ. l. Pastro- resque	
49. 13. inundis. l. in vndis	
93. 20. filnit l. situis	
67. 1. Cumliquit. l. Cum liquit	3 2. accipe l. accipe
67. 2. vbisiluestris. l. vbi Sil- uestris	15. 70. athercam. l. æthercam
68. 3. Ingyros. l. In gyros	23. 24. pro auita. l. proauita.

LAVRENTII

GAMBARAE

BRIXIANI

*De navigatione Christophori Co-
lumbi libri quattuor.*

Ad Antonium Perenottum Car-
dinalem Granuellanum.

IN IDYLLIIS.

3 2. accipe l. accipe
15. 70. athercam. l. æthercam
23. 24. pro auita. l. proauita.

R O M A E,

Apud Franciscum Zannetum.

M D LXXXI.